

Ányos Pál
Összes költeménye

Mercator
Stúdió

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 963 606 375 3

Mercator Stúdió, 2006

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: peteryk@t-online.hu

Ányos Pál
ÁNYOS PÁL
ÖSSZES KÖLTEMÉNYE

Tartalom

VERSEK	6	Esdeklés	67
Penelope Ulisszesnek	7	Gróf Zrinyi Miklósról	67
Gyöngyösi árnyékához	11	Kalapos király	68
Egy Nimfa dicséri Keményt, Ekho felel reája	12	Főgenerál Gróf Nádasdy Ferenc halálakor	75
Alexis	13	Boldogságos Szüz Máriához az édes hazáért	76
Három királyok napján	16	A vig társaságról	77
Az „Orvosi Oktatások” szerzőjéhez	17	Hiv barátunk hivatól fájdalmas elválása	78
Igaz hazafi	18	A csalfa szivnek megvetése	80
Egy elenyészendő rózsához	22	Egy hiv szivnek kedvesse sirja felett való panasz	81
A lenyugovó naphoz	23	A megaggott világ-fiának emlékezete	82
Titkos Polyxena	24	A végső óra	83
Generalis Gróf Vurmser vitészsége		Ájtatos ének	83
Habelschvertnél	25	Horváth Ádámnak	86
Érzékeny gondolatok	28	Pyrkernek	86
Egy boldogtalannak panaszai a halavány holdnál	37	KÖLTŐI LEVELEK	87
Az isteni gondviselés	38	Barcsay kapitánynak	88
A szép tudományoknak áldozott versek	41	Virág Benedeknek	88
Kártigám nevezetes írójához	45	Gadótzai Róth Klárának	89
Érzékenységeim egy kedves atyámfiaának időnek előtte történt halálán	46	Hérits Vincének Rómában	91
Gróf Eszterházi Pálnak pécsi püspökségre lett felemeltetését inneplő versek	48	Barcsay kapitánynak	92
Az ifjuságnak hivataljáról	52	Barcsay kapitánynak	93
Egy terhes álmotlan éjjelemkor	55	Virág Benedeknek	94
A régi magyar viseletről	56	Faiszi Ányos Jánosnak	95
Egy sohajtás	58	Faiszi Ányos Jánosnak	95
Egy fohászokodás	58	Faiszi Ányos Jánosnak	97
Battyáni Károly Őhercegsége halálán egy poetának érzékenységei	59	Kreskay Imrének	97
Érzékeny levelek	61	Megyesi Somogyi Jánosnak	98
		Kreskay Imrének	99
		Egy jó barátomnak az utolsó burkus háboruról	100
		Kreskay Imrének	102

Kreskay Imrének	102	Krajnik Lászlónak	123
Barcsay kapitánynak	103	Kónyinak	123
Barcsay kapitánynak	104	Barcsay kapitánynak	124
Bessenyei Györgynek	106	(Kreskay Imrének)	126
Egy barátomnak, midőn véle megbékültem	107	Barcsay kapitánynak	127
Bessenyei Györgynek	109	Kónyinak	128
Barcsay kapitánynak	110	Kapitány Barcsaynak	129
Bessenyeinek	112	Egy jó barátomnak	130
Bessenyeinek	114	Barcsaynak	132
Bessenyeinek	115	Barcsaynak	132
Bessenyeinek Pestre	116	Barcsaynak	134
Mészáros Ignác urnak	117	Mészáros Ignácnak	135
Kónyinak	118	Barcsaynak	136
Kónyinak	119	Generális báró Orczynak	137
Bessenyeinek	119	Barcsaynak	139
Két jó barátomnak a Bakonyba	120	Barcsay kapitánynak	142
Barcsay kapitánynak	121	Barcsaynak	144

VERSEK

Penelope Ulisszesnek

(Ovidiusból)

*Aut, quod Penelopes verbis reddatur Vlyssi,
Scribimus; aut lacrimas, Phylli relictas.
Quod Paris, et Macareus, et quod male gratus Iason,
Hippolytique parens, Hippolytusque legant:
Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem
Dicat, et Aeoliae Lesbis amica lyrae.*

Ovid. Amor. L. II. Eleg. 18.

Midőn ama nevezetes Trója várassának elpusztítására egész Görögország felfegyverkezett, Ulisszesnek is táborba kellett szállania; amelyben olly bajnoki cselekedeteket vitt végbe, hogy nem kevés részét azon dicsőségnek, mellyet Trója meghódításában szerettek magoknak a görögök, önéki tulajdonittanak. Béfejezván halhatatlan vitézségét, több görög vezérekkel Ithaka (hazája) felé kezdte evezni. De a megbántódott Minerva istenasszony számtalan hajótörésekkel elegyítette utazásokat, ugyannyira, hogy többen vesztenek el a tengernek habjaiban, hogysen akik született földgyökre juthattak. Ezen szerencsésebbek közt volt Ulisszes is; mindazonáltal tiz esztendeig hanyattatott a szélvészeketől a világnak külömbféle részeire; amellyről bőven ír Homérus *Odyss. 9. 10.* Tibullus *L. IV. in Paneg. ad. Messal.* Végtére Féáciából érkezett Ithakába, amint mondgya Tibullus: *Finis et erroris miseri Phaeacia tellus.* Azonban Penelope, házastársa, nem tudván férje olly huzomos késedelmének okát, s kétségessé válván visszajöveteléről, ezen levelet írja nékie:

Néked, Ulisszesem, küldöm e levelet.
Jőjj Penelopédhez; nem kell a felelet.
Leomlott már Trója, füstbe ment ereje,
Danai leányzók fájdalmik szerzője.
Bizony érdemetlen Priamus és Trója,
Hogy annyi bánatnak légyen árasztója.
Ó vajha még akkor, hogy tartományunkba
Intézte hajóját, s Görög városunkba,
Amaz, házasságnak vétkes törvényében
Vesztett volna tenger sötét örvényében!
Nem fekünném mostan hideg nyoszolyámban,
Nem volna unalmam hosszas napjaimban,

Sem a kellemetes éjnek töltésében,
Nem fáradnék függő gyolcsnak szövésében.
Képzelt veszélyidtől mikor nem rettegtem?
Sőt attól is féltem, mitől nem félhettem.
Ládd, melly nyughatatlan dolog a szerelem!
Nem esmér orvoslót tőle vett sérelem.
Hányszor hitettem el reszkető elmémmel,
Hogy a trójaiak ütköznek férjemmel!
Ha pedig Hektornak neve zug fülemben,
Csüggednek tagjaim, változom színemben.
Ha Antilokusnak szerencsétlenségét
Hallottam, Hektortól esett kisebbségét, -
Antilokus tölté szívemet kétséggel,
S erőmet felváltá bus erőtlenséggel.
Vagy ha Patroklusnak az ál fegyverében
Halálát értettem Akhilles képében, -
Sirtam a csalárdság rossz kimenetelén,
S néked sem bizonyos előmenetelén.
Ha Tlepolemusnak említették vesztét,
Hogy a Liciai király zárta éltét, -
Megujult szívemnek nyughatatlansága,
A szerencsétlenek foglalatossága.
Sőt akárki holt meg görög nemzetemből,
Fagylaló hideget facsart ki szívemből.
De hív szerelmemet az ég jónak vélte,
Mert Trója romlását férjem fellyül élte.
A görög vezérek többnyire megtértek,
Szép munkájok után nyugodalmat értek.
Telnek az oltárok pogány zsákmányokkal,
Áldozó tüzhelyek borostyán-ágokkal.
Az uj házasultak áldgyák az egeket,
Hogy hazavezették bujdosó férjeket.
Férjek a meghódult Trója történetét,
Fonnyadt méltóságát éneklik s esetét.
Olly csudálva hallják a leányzók s vének,
Mintha a beszéllő szájától függnének.
Sőt van, aki véres tábortok helyeit
Asztalán mutattya, s képezi széllyeit;
Pergamát pediglen, minden szépségével,
Leírja egy kevés bor nedvességével.
Erre folyt Szimois, ez Trója vidéke,

Ottan volt Priamus háza s királyszéke.
Itt volt Akhillesnek, itt férjem sátora,
Ott nyargalt Trójának legvitézb Hektora. -
Mindezekről Nesztor azt tudósította,
Akitől az anyját atya megfosztotta,
Hozzáadván Dolon s Rézus megölését;
Bánhatta ez álmát, amaz kémeletését.
S te mertél? - énelem semmit sem gondolván,
Drága vagyondról éppen nem aggódván,
S bizván veszedelmes éjnek homályába,
Menni Tráciai király táborába?
De mégis sokaknak ártottál kardoddal,
Noha magad voltál megbizott társoddal.
Talántán csak azért őrizted életedet,
Mert reám fordított emlékezetedet.
Én ugyan mindaddig rettegve hallgattam,
S vakmerőségedet titkon kárhoztattam,
Miglen a hirmondó azt nem említette,
Hogy szerencsés tőröd Rézust megejtette, -
De mit használt nékem Trója pusztulása,
Görög vitézektől származott romlása,
Ha azáltal sorsom jobbra nem változott,
S férjem örökösen tőlem eltávozott?
Másoknak leomlott, nékem fennáll Trója,
Mellynek most a nyertes lakos lett szántója.
Már gabona terem, hol hajdan Trója állt,
S frigyiai vérrel kövérült földdé vált.
Vitézek csontyait, mellyek szélyt hevernek,
Szántó vasa sérti a parasztembernek.
Leroskadt házaknak földbe ereszkedik
Szarvazattya, s fölén pázsit nevelkedik. -
Illy vitézség után árvadat busítottod,
Hogy, miért s melly földön légy? nem utasítottod.
Akármelly jövevény partunkhoz hajózik,
Ezer kérdésimmal terhelve távozik;
S, ha mikor Ulisszes férjemet meglátná,
Kértem, hogy kezébe leveletem adná.
Pilon várassába utánnad küldöttem,
De semmi bizonyos hírbe nem ötlődtem.
Spártában kerestem utadnak nyomdokát,
De ott sem adhatták késedelmed okát.

Ó vajha még most is fennállana Trója!
(Bár kívánságimnak vagyok átkozója)
Tudnám, hogy ott harcolsz, s engedne fájdalmam,
Mivel közös volna sokakkal siralmam.
Most nem tudom okát terhes félelmemnek,
Mégis napról napra nő búja szívemnek.
Tengeren s szárazon féltem életedet,
Mert siettetheti mindenik vesztedet.
Azt is féltem, nehogy, nemed nyomdokain
Járván, más kedvesnek függnél ajakain;
S ha társadról kérdez, azt fogod felelni:
„Paraszt; s csak a gyapjút szokása mívelni.” -
De bár kétségeim rendre megcsalnának,
S téged a jó egek hazádba hoznának!
Atyám is, megunván már késedelmedet,
Unszol, hogy más férjnek engedgyem helyedet.
Jóllehet unszoljon, tőled meg nem válom,
Mert a te vagyonod életem s halálom.
De maga is látván ritka hiveségemet,
Nemigen sarkalja hitetlenségemet.
Dulikius, Szamos, Zacintus szigete
Nőszni vágyódókat reám eregete.
Ellepték házadat, s benne uralkodnak
Pusztitván javaid, csak fajtalankodnak.
Elhallgatom Médont, Pizandrust, Polibust,
Festett Antinoust és Eurimakust,
Kiket utazásod késedelmeivel
Tartasz saját véred keresménnyel.
Melanthius, tönnön nyájad pakulárja,
Nőszőket ebédre szép juhokkal várja.
Utólszor Irus is, károd árasztója,
Előáll, hirednek nem kis pazarlója. -
Három erőtlenek mit oltalmazhatunk?
ÉN, öreg Láertes, s idétlen magzatunk.
Ezt majd elvesztettem minapi uttyában,
Mellyet vén Nesztornak tett tartományában.
Áldnám az istenek különös kegyelmét,
Ha ő zárhatná bé mind a kettőnk szemét.
Ezt barmunk s disznaink pásztora sohajtja,
Ezt megöregedett dajkád is óhajtya.
Már atyád Láertes csüggedt erejével

Nem bir a cinkosok feslett seregével.
 Telemák ereje utóbb öregbedik,
 Még most segítséged nélkül szükölködik.
 Én pedig hogy vetnék gátot tolvajinknak?
 Jöjj, őrző angyala ősi javainknak!
 Szánd meg magzatodat, kit gyermekségében
 Utasíthatsz tönkön élted törvényében.
 Szánd meg Láertesnek hanyatló életét,
 Hogy megadhasd néki végső tiszteletét.
 Szánny meg engemet is; ki távozásodkor
 Ifju voltam, elért már a megaggott kor.

A 70-es évek közepéről

Gyöngyösi árnyékához

Et statuent tumulum et tumulo sollemnia mittent.
VIRG. Aeneid. VI. v. 380.

Állj meg, Te nagy lélek tűnő szárnyaiddal,
 Mellyek Parnassusra visznek Musáiddal,
 Közölj egy pillantást hiv onokáiddal,
 Kiket már utánad emelsz tollaiddal!

Nézz le, hogy röpdöznek Duna mellyékéről,
 Hogy füstöl temények Musák tüzhelyéről,
 Hogy szóll furuglyájok őseik lelkéről,
 Hogy nyög, hogy mosolyog Gellért tetejéről?

Szebben ragyog Fébus köztök sugarával,
 Hangosb a pacsirta pihegő torkával,
 Flora többet festi réttyét virágjával,
 Többet játszik Zefir rózsák illattyával.

Miolta eljöttünk Tanais partyáról,
 S nyilak nem csüggenek magyarok válláról
 - Nem keltek illy napok világunk sarkáról,
 S nem törött annyi ág Apollo fájáról.

Ha ezt mind megláttad, menny repülésedben,
 Könyveztesd Murányi Kálipsót versedben!

De magad mosolyogj érzékeny szivedben,
Hogy még van, ki örül versszerző tüzedben.

Mi pedig elmenünk Gömör vármegyében,
Hol egy borostyánfa enyészol tövében, -
Ott áldgyuk lelkedet polgárink nevében,
Rózsát s ciprust hintvén sirod tetejében!

1777

Egy Nimfa dicséri Keményt, Ekho felel reája

Mulatozol Nimfa a nyirkos ereszen,
S lantod ékességét nem is veszed eszen,
Olly érzékeny szíveddel áldozol Keménynek,
Ez illendő zsoldja a jótéteménynek!
Éppen a zöld pázsit néztem kiességét,
Örömmel szemlélvén Flora ékességét,
Hallgattam köszárlól dőlő víz csergését,
S fák ágában akadt Zefirus nyögését,
Midőn csak eltele völgyem vidámsággal,
Hozván énekedet szelek lankadtsággal!
Istenséget véltem laknia lantodban,
Annyira vidultam hangoztatásodban,
Vagy bizon Apollót képzeltem sipjával,
Midőn sétálgatott Admetus nyájával.
De akár Isten légy, akár csak halandó,
Lantolás módgyában erőd nem mulandó!
Igy ámbár messzére voltál is szememtől,
Mégis érdemeltél sohajtást szívemtől!
Sőt karjaimat is széllyel terjesztettem,
Mert ölelésedre már elkészítettem!
Látván pedig, hogy csak csalnak képzelésim,
Orcámat áztották csendes könnyezésim!
Mint szintén Nárcissus epedt keservében,
Érettem sohajtván egyedül szívedben, -
Hallván szavaimat, futott hogy öleljen,
De sohasem talált a meggondolt helyen,
Siralommal kezdte törött kiáltásit!
Siralommal másolták szegény zokogásit!

Kért? kértem, átkozott? átkoztam viszontag,
Végre szóm megmaradt, kő lett a többi tag.
De tudom már, Nimfa, hogy veled beszélek,
Mert mennyei sugárt fejedem szemlélek.
Áldlak, hogy énekled Kemény eseteit,
Ki Elizeumnak lakja szép mezeit.
Kemény? ah melly édes név Magyarországnak,
Melly rettentő török s tatár pogánságnak!
Szóljon Erdélyország, ahol hadakozott,
Ahol Hunyadinak éltével áldozott.
Nyugodj mármost, Nimfa, Pindus tetejében,
Mert már Febus merül esti tengerében,
Én is felfüggesztem a szegre lantomat,
S álomnak eresztem testetlen hangomat.

1777

Alexis

Pásztori Beszéd

Mivolta:

Még a nap csak a magos hegyeknek tetjét festette sugaraival, midőn már Tytirus és Melibeus a hives ligetekre vezették nyájokat; közel folyt egy tiszta patakocska, melly a szomszéd kősziklának kebeléből szivárkodott és kellemetes csergedezéssel sietett a völgynek mélységében, pártázattyan a vidám pázsit mosolgott, és az egész térség Flora ajándékaival kevéldkedett; itt Tytirus és Melibeus ledőlven, elővették nádból alkotott sipjokat, ékes öszveegyezettetéssel tisztelték a napot, melly Alexis jó baráttyoknak nevenapja volt. Itt a poeta Marton László nevenapját festett név alatt ünnepli.

TYTIRUS:

Álljunk meg pajtásom a vidám térségen,
Mert nincs jobb legelő egész mezőségen.

MELIBEUS:

Reábir tanácsod: látom diszességét,
Látom mint mutattya a fünek bővségét.

De nemcsak nyájunknak lehet itt élélme,
Ahol gyönyörködik emberi sziv s elme.

TYTIRUS:

Ugy van, Melibeus. Dicsérem lelkedet,
Hogy illy szent multság töltheti kedvedet,
Tellyes gyönyörűség ezeket szemlélni,
Ezekkel minden nap társolkodni s élni.

MELIBEUS:

Amit a szerencse tőlünk megtagadott,
Midőn uri s gazdag sorsból kiragadott,
Szives akarattal nékie engedem,
S pásztori ügyömet könnyen elszenvedem.

TYTIRUS:

Melly méltóságosok gondolkodásaid,
Szerencsét tapodó fontos mondásaid.

MELIBEUS:

Dehogy is tehetnék egyéb itéletet,
Midőn alacsonnak tartok olly életet,
Mellyben az álöröm s festett barátságok
Uralkodnak, s gyakran vétkes vigasságok.
Hadgyuk el azomban erről beszédünket,
Közölhettyük máskor érzékenységünket,
Más tiszte vagyon ma pásztori sipunknak,
S vigabb áldozat kell felkelő napunknak.

TYTIRUS:

Vallyon mely tekéntet széditti sipodat,
Hogy megmásold kezdett ékesszóllásodat?

MELIBEUS:

Csodálom, Tytirus, rendes kérdésedet,
Mellybe látom fogyó emlékezetedet.
Ösméred Alexist, szives barátunkat,
Ki méltán elvárja ma áldozatunkat?

TYTIRUS:

Áh! hogyné ösméreném megbizott hivemet,
Kivel egy tarsolból eszem kenyereket,
S vallyon mi kötelez ma tiszteletére?
Vagy mi visz Alexis emlékezetére?

MELIBEUS:

Nevenapját üli, ünnepli és tartya,
Jó szívü pásztorok társa és barátja.

TYTIRUS:

Barátom, mit mondasz?

MELIBEUS:

Hidd el szavaimat.

TYTIRUS:

Áldlak, hogy ébreszted indulataimat!
Éjszakát hajító napnak fényessége,
Mellyet kezd szemlélni földünk kereksege!
Látom különösen ragyogni utadat,
Elhagyván sötétes Hesperus kutadat.
Üdvöz légy! s ezerszer áldalak tégedet,
Sipomnak hangjával tisztelem képedet,
Hogy Alexisunknak ünnepét hordozod,
S ma fényességedet nékie áldozod.
Kérlek, még ezerszer illy világossággal,
Illy szerencsés, áldott s diszes méltósággal
Térj vissza! Vigadgyál pásztori karunkkal,
S engedd hosszas éltünk legyen barátunkkal!

MELIBEUS:

Pán, e vidám erdő s térség istensége,
Kitől fünek, fának van elevensége,
Áldd meg Alexisnek szép korral életét,
Kinek ma füzettyük méltó tiszteletét!

TYTIRUS:

Ne késsünk már tovább indulatainkkal,
Jőjj, öleljük inkább szives karjainkkal!

MELIBEUS:

Megállj egy kevéssé, még kunyhómba megyek,
 Hogy egy fehér sajtot tarsolomba tegyek.
 Kis ajándékomat talán elfogadgya,
 Mert egy hiv baráttya igaz szivből adgya.

TYTIRUS:

Csak frissen -----

1777

Három királyok napján

(Kiss Boldizsár tiszteletére)

Egek, mit szemlélek napkelet tájáról?
 Három koronás fő költözik honnyáról;
 Siet Sidóország anyavárosában,
 Mondanád sas repül kőszál nyílásában,
 Sok tevék követik megterhelt hátokkal,
 Izzadnak, fehéről szájuk tajtékokkal.
 Vallyon mit jelentnek e gyors jövevények?
 Talám a városhoz van menni törvények?
 De tovább mit látok az égnek kékségén?
 Egy ragyogó csillag ballag kerekségén.
 Sugarát intézi a koronás főkre,
 Mint a felkelő nap bércekek s erdőkre.
 Ez már a természet rendét fellyül mulja,
 S az álló csillagok törvényét feldőlja.
 Vagy csak kaprozása a megcsalt szemfénynek?
 Ó természet, ezek benned mért történnek?
 Nem! - igaz látás ez, értem már rejtekét,
 Illik, hogy kihágja természet mértékjét.
 Amint Betlehemből jobb felé utaznak,
 Egy istálló földő fái akadoznak.
 Födetlen tetejét hófúvás takarja,
 Rongyos oldalait éjszaki szél marja.
 Ott fekszik emberi nemünk megváltója,
 Kinek olly sok század vala sohajtója.
 A jászolban reszket egy szénanyalábban,

Nem pedig kárpitos kevély palotában!
Szüz anyja Józseffel állnak körüllete,
Üzi a hideget barmok lehelete.
Talám ezt idézi e három jövevény?
Kinek kalauzza az a szokatlan fény?
Ugy van, béléptek már, bókulva imádgják,
Oly nagy kegyelmekért az egeket áldgyák!
Tisztelik királi ajándékjaikkal,
Illetvén kis kezét édes csókjaikkal!
Örül márrnost ember ilyen változáson,
S térdet, fejet hajtsál e csudalátáson!
Kiss Boldizsár, te is jelentsd örömedet,
Ki egy szent királnak köszönöd nevedet.
De, hogy hosszas légyen buzgó vigasságod,
Élj, s azután égben légyen boldogságod!

1778

Az „Orvosi Oktatások” szerzőjéhez

Melly érzékeny szívvél néz hazánk könyvedre,
Melly vidám szemekkel tekénget nevedre,
Midőn szülőtyének fárodtságát láttya,
Mellyel életágát meghosszabbithattya.
Lefüzetted, hidd el, nagy részét adódnak,
Mellyel adós voltál anyaországodnak,
Amidőn éltető szerekkel segitted,
Kitől magad előbb életedet vetted.
Bátron danol már most a polgár mezein,
Áldás között forog az ostor kezein.
Mosolyodva nézi zöld szántófeldeit,
Hol gyümölcsbe láttya vér verejtékei,
S reménli csürébe gyűjtött élelmével
Komor télt elhagyni házi csemetével,
Mert nem fél mostoha halál kaszájától,
Hogy olly könnyen fossza drága vagyónától.
Munkád bátorittya! Miként örvendezhetsz,
Hogy sok szives magyart a sirtól megmenthetsz!
Ezzel szükölködött még eddig országunk,
Ebben is helyrejött már heányosságunk:

Felséges Asszonyunk, (inkább mondom Anyánk!)
 Ebben is akarta, hogy javuljon hazánk.
 Mit kívánhatsz magyar már nagy *Asszonyodtól*,
 Amit megtagadna sohajtó honnyodtól?
 Mérsékelheted-e örömkönyveidet,
 Ha Buda várára veted szemeidet?
 Egek, miként derül régi fényessége,
 Miként terjed világ előtt dicsősége;
 Hogy kutfeje minden szép tudományoknak,
 Melly első cimere hires országoknak.
 Görögök Athénást éig magasztalták,
 Mások Capitolnak tudósit csudálták,
 Franciák Párisnak élnek nagy nevével,
 Kérkedik Anglia Londonnak hírével;
 Magyar, elégedgy meg anyavárosoddal,
 Könnyen azokkal érsz okoskodásoddal.
 De illik, hogy ilyen sok jótéteményért,
 Hazádnak örökre kölcsönözött fényért,
 Érzékeny hálát adj *Nagy Theresiának*,
 S szünetlen országlást kívánnyál házának!
 Emlékezet követ építsél szivedben,
 Mellyre e verseket rajzold örömedben:
 „Mig magyarnak csak egy vércsepp rug erében,
 Mig repülő lelke akadoz nyelvében,
Nagy Theresiának szól téteménnyéről,
 Mert számot sem adhat ezer kegyelméről.”
 Te pedig, barátom, zöld borostyánodnak
 Nyugodj árnyékában!... s szép tudományodnak
 Hazád áldásában találd fel jutalmát,
 Életednek pedig égtől várd oltalmát!

1778

Igaz hazafi

...*Accipit omnis*

Exemplum pietas...

LUCANUS L. IX. Phars. V. 179.

Musám! adgy ma erőt versszerző tollamnak,
S öntözd meg gyökerét zöld borostyánomnak,
Majd kies pázsitra dőlök árnyékában
S szabad érzést hozok lelkem hajlékában.
Ne véld, hogy itt lássad Tytirust nyájával,
Vagy Hiblát zajogni méheknek rajjával,
Sem *Miltont* lantozni Ádám almájáról,
S *Pópét* elmélkedni ember próbájáról.
Nem! mind távul vannak ezek szándékomtól,
Más oltár füstölög itt áldozatomtól;
Egy *igaz hazafi* lesz tárgya lantomnak,
Kinek nemes szívét festem országomnak.

*

Buda, ki már ébredsz fényes hamvaiddból,
S üzöd a hallgatást roppant bástyáidból,
Boldogabb vagy, hidd el, napod virradtával,
Mint Dárius perzsák büszke birtokával!
Igaz, hogy nem látom Mátyás könyvtartóját,
Melly most is sirattya Diánna zászlóját,
Sem nagy Átillának véres koronáját,
Ki világnak szülte Velence csudáját.
Ezek mind elmultak!... de csak azon okból,
Hogy nagyobb részt vehess más boldogságokból,
Kik most bástyáidnak úgy folynak színére,
Mint Nilus Egyptom szomjus mezejére!
Igy eltűnik a nap egünk tanyájáról,
Hogy más nap virradgyon világunk sarkáról:
Igy elnyilnak kies tavasznak rózsái,
Hogy kövessék jövő tavasz bokkrétái.

*

Végzetetlen volnék, ha elszámálhatnám,
Ha ujj diszeidet rendre rajzolhatnám;
Elég lesz az öröm könyvek öntésére,
Hogyha emlékezel István jobb kezére!
Ugy van! láttam minap buzgó könyveidet,
Láttam, hogy forgattad égre szemeidet,
Midőn szent királyunk áldott tetemeit
Vivén, énekelted szép dicséreteit!
Róma nem tisztelte így bálványképeit,

Sem a vak régiség házi isteneit,
Nem volt oly sokaság Olympus tövénél,
Hol görög ifjuság játszott Zevs képénél;
Peru sem ünnepli oly vigan munkáit,
Midőn hasogattya gyöpös barázdáit.

*

De melly jeles látás káprázza szememet,
Melly öröm tengere futtya el szívemet,
Midőn e sokaság közt egyet szemlélek,
Kit még elevenit régi magyar lélek!
Gróf *Károlyt* látom, kisded szülőtyével,
A szent kézt követni hazánk reményével.
Magyar ének hangzik buzgó ajakából,
S folynak sohajtási szive tárházából!
Kisfia késéri attyát jobb feléről,
Hogy példát vehessen haza szerelméről;
S még bimbóban vagyon ágának reménye,
Ébredgyen szívében természet törvénye.

*

Magamkivül ragad, ami következik!
Magyar! ha örömtől szived nem könyvezik,
Érzéketlen lettél Dáphnének módgyára,
Kinek most is Phebus számot tart ágára.
Nézd el a kisdedet, hogy vigyáz attyára,
Hogy pillant titkossan zengő ajakára!
S mintha számba venné szives sohajtásit,
Oly hiven szemléli ajaka mozgásit!
Attya reá tekint! - gyullad örömében!
Nyomatott énekét szorittya kezében,
Ujjával intézvén fiát énekében,
Felelnek egymásnak szavak zengésében.
Ekkor Tróját láttam Máró festéséből:
Hogy öltözött lángban Páris esetéből,
Hogy vette Énéás aggottyát vállára,
Hogy kis Juliussát vezető karjára!

*

Ugy tetszik, hogy nyilnak most arany ideink,
S felkelnek szomoru hamvakból őseink,

Kik hazaszerelmek bizonyíttására,
 Sokan ellenségek dőltek pallosára.
 Mintha emelkedne nagy Zrini sirjából,
 Mellyet épített volt törökök csontyából,
 Midőn Sziget várát addig védelmezte,
 Még lelkét testében mozogni érezte!
 Mintha lelkesedne Mohács bús térsége,
 Hol fátyolba nyugszik hazánk dicsősége!
 S ahol minden fűnek sötét árnyékába,
 Egy igaz magyarnak akadnál hamvába!
 Mind e nemes lelkek sietnek Budára,
 Hogy tegyék karjokat *Károly* vállára,
 Kiben nagy véreknek láttyák onokáját,
 Midőn oly példásan szereti hazáját!

*

Nyugodgyatok, kérlek, ti nemes árnyékok,
 Kiknek sok bús könnyvel nedvesül hajlékok!...
 Elegen élnek még Árpád fiaiból,
 Elegen dicsőült István árváiból,
 Kik Gróf *Károlynak* címeres szivéről,
 Örök dicsérettel szólnak nagy nevéről!
Miltiades vette *Pécile* révében,
 Érdemlett jutalmát *Pánéus* mivében.
 Hogy *Coriolánus* megtartá hazáját,
 Tölgyfa ágaiból fonták koronáját.
 Ezek, s még ezeren ama régiségben,
 Onokáiknál is élnek dicsőségben,
 Hogy olly szeretettel voltak hazájokhoz,
 Melly bár minden polgárt vonna példájokhoz!
 Hát mi, hogy hallgatnánk *Károly* lángjáról,
 Ki szüntelen röpül szive oltáráról!

*

Nem! nem felejtkezünk *Károly* szivéről!
 Sőt ha végeznek is egek életéről,
 Hogy kiragadhassák buzgó karjainkból,
 Ki nem ragadhatták sohajtásainkból!
 Magyarok szivében fog ő temetkezni,
 S minden érrugásban fogunk emlékezni,

Hogy egy olyan halott nyugszik kebelünkben,
Kinek halhatatlan neve nemzetünkben!

1778

Egy elenyészendő rózsához

Ékes alkotmánya természet Urának
Mosolygó szülőtye kertész munkájának,
Elhalsz?... áh! lecsüggő fejed bizonyította,
Mert már az haldoklók festéke borította!
De miként lehet az, hogy olly gyorsan muljál,
Hogy élted zsenyéjén Styx vizében hulljál,
Ki, mihelyt hajnali csillag jön egünkre,
Elpirulva nézel emberi nemünkre!
Feloldod természet kötelét bimbódba;
Ragyog ezüst harmat kinyílt ajakodba.
Tövis őrállókat veszel szépségednek,
Nehogy minden csélcsap ártson épségednek;
S így ha megjelenik Febus szekerével,
Kérkedel gráciák egész seregével!
Még Arethusa is, noha szemérmétől
Gátoltatik, gyullad színed szerelmétől;
Lesütött szemekkel szedeget ölébe,
Elsiet azután Diánna völgyébe,
Leül ott egy tiszta pataknak partyára
Melly szép csergéssel fut Flora határára...
Koszorukat készített asszonya számára,
Énekel, s az Ekhók felelnek szavára!
Szóval nincs egy sziv is Nimfák seregében,
Ki nem örül, hogyha mosolyogsz keblében.
Egek, mulandó-é tehát ez a szépség,
Mellyre méltán hevül minden érzékenység!
Ugy van, hogy mulandó! mert nincs öröksége,
Valamit békerített világ kerekése...
Klorisok példátok vegyétek rózsáról,
Kiket Venus ragad szelid sziv uttyáról,
Ti is így elmúltok!... elhervad szépségtek,
Mellyel most sok gyenge szivről zsákmányt szedtek.

1778

A lenyugovó naphoz

Már Febus eljáván feldünk kerekességét,
Éjszaki tengerbe mártya fényességét!
Bágyodt sugarakkal festi a világot,
Mert már kerék sarkán félig áltol hágott.
A távul kékellő hegyek füstölögnek,
A patakok nagyobb zajjal hömpölgnek,
Minthogy csillapodik a világ lármája,
Mellyet Morfeusnak szunnyaszt álmos fája.
Az izzadó munkás visszatér mívéről,
Csekély eledelét eszi tüzhellyéről;
A szomjus csöcsömös csügg mellyén anyyának,
S kapálódzva örül kis vacsorájának.
Ott egy juhász ballag bús furuglyájával,
S közli buját haza ereglő nyájával;
Itt egy pásztor veti tarsolyát vállára,
S bőgő seregével siet tanyájára. -
Az egész természet készül csendességre,
Csak szívünk intetik elmés ébredtségre!
Melly hasznos gondolat jön itt elméinkbe,
Milyen szent irtózás zsibbog ereinkbe,
Ha jól megfontoljuk a nap elenyéztét,
Melly olly gyorsan éri fényessége vesztét!
Ebből vegyél példát ember életről,
Ez int hathatósan mulandó végedről.
Mert melly nap eltűnik, többet nem világít;
Fonnyadt virágocska réteket nem sárgít;
Az elfolyt patakok már vissza nem térnek,
Vén s kiszárodott tölgyfák nyárt soha nem érnek:
Ugy, ha elaluszik életünk világja,
Többet fel nem derül, - mert a sir elzárja!

1778

Titkos Polyxena

... quae morte revelli

Heu sola poteris, poteris nec morte revelli.

OVID. *Metamorph. L. 4. Fab. 4.*

Végezd már álmat, s vesd rám szemeidet,
 Ime *Polyxena* fogja kezeidet!
 Hideg ugyan minden tagja árnyékomnak,
 De ég most is tüze hajlandóságomnak.
 Meg ne rémülj, kérlek, halavány képemtől
 Mert a sir megfosztott minden szépségemtől;
 Melly két szemeimet kékség borította,
 Az halál hamuvá s porrá fordította;
 Két rózsát képeztél függnie orcáman,
 Vérpatak látszotott hömpölgöni száman,
 De már rózsáimnak elhervadt szépsége;
 Mint, mellyet a napnak éget hevessége,
 Kiszáradt a patak, megszűnt a forrása,
 Sőt helyét sem tudnád, merre vólt folyása.
 Gesztenyeszin hajam lehullott fejemről,
 Elenyészett fejér gyengeség kezemről!
 Ládd, mint megváltozhat egy kinyiló virág!
 Mégis bálványozza, s imádgya a világ!

Mindentől megfosztott az halál törvényre,
 Elfonnyasztott mindent a sirnak örvényre,
 Egyedül szívemnek maradt meg épsége,
 Mert erre nem terjed halál tehetsége!
 Ezért az éjjelnek csendes homályában,
 Midőn minden állot szunnyadoz álmában,
 Felkeltem koporsóm hives rejtekéből,
 Gyulladván szívemnek eskütt szerelméből.
 Tehozzád sietek elbágyodt lábaim,
 S most téged ölelnek testetlen karjaim.
 Neved napját hozza jövő világosság!
 Ah! töltsé szivedet érzékeny vigasság!
 Én mást nem adhatok mostani sorsomban,
 Mert nincs tehetségem sötét koporsómban,

Hanem ezer áldást hintek életedre,
 Nézzen kegyelmessen az ég személlyedre!
 Ha pedig elvégzed pállafutásodat,
 Isten angyalival töltsd boldogságodat.
 De néha rólam is, kérlek, emlékezzél,
 Imádságid között el ne felejtkezzél,
 S ezzel bizonyítsd meg régi hivségedet,
 Hogy lelkemnek nyujtod szent segítségedet.
 Eltelt már az óra! - már nem mulathatok!
 Ah mért szünet nélkül veled nem lakhatok?
 De élj, hogy sirassál! - én, noha rothadok,
 Olvasd hamvaimon, hogy hived maradok!

1778

Generalis Gróf Vurmser vitézsége Habelschvertnél

*Virtute functos, more patrum, duces
 ... canemus.*

HORAT. L. 4. Ode 15. Car. 28.

Szállj le, Calliopé, Hemus tetejéről,
 Eleget lantoztál Caesar erejéről,
 Midőn Pompét üzte Pharsal mezejéről,
 S vitéz borostyánit leszedte fejeéről.-

Siess velem jönni Elbe kutfejére;
 Majd ott Óriások felülvén hegyére,
 Nézzünk a Nagy József vitéz seregére,
 Hány burkust fűzött már pallosa hegyére.

Csak meg ne irtózzál az holt tetemektől,
 Vagy lassu halállal küszködő szemektől!
 Hazája kívánnya ezt a gyermekektől,
 S szép is így meghalni ellenség kezektől.

Illy bajnokul holt meg *Decius* honnyáért,
 Így két *Horátius* világ asszonyáért,
 Így *Kodrús* Athénás kedves várossáért,
 S így *Kemény Simon* is magyarok attyáért.

Melly szépen nyugosznak dicsőség karjain!
Rózsabokrok nőnek mindegyik hamvain,
Örömkönyvet hullat haza illy fiain, -
S felmetszé neveket Márs templom falain.

Már oda jutottunk, látom a térséget;
Sas szárnyai fedik a vitéz népséget;
Kivont karddal várják mind a jelenséget,
Hogy letapodhassák a vad ellenséget.

Még az hajnal csak most ébredt fel álmából,
S első sugárt küldi piros világából,
Hogy Vurmser kijön hadi sátorából -
Hektornak mondanád képe állásából!

Délceg paripája kapál patkójával,
S kérkedik arannyal varrott csótárjával;
Felül a nagy vitéz zománcos kardgyával,
Szóllittya táborát hadi trombitával.

Azután vágdotva kerüli rendeit,
Vitéz pajtásinak dicséri sziveit;
Igéri, hogy még ma Elbének vizeit
Burkus vérrel festi, s eltörli népeit.

A nap nem olly heves Lybia széllyében,
A tűz nem lángal ugy Etna kéménnyében,
Mint a bajnoki vér Vurmser népében,
Mert tudgya, szüntelen győz vezérlésében.

Indul öt szakaszban a tábor uttyára,
Ámbár a tél borul Flora határára;
S havas felhők ülvén Boreás hátára,
Setét fátyolt huznak ég boltozattyára.

Gondolnád, hogy ama tengernek partyait
Lakják, kinek örök fagy köti habjait,
Vagy hideg Grönlandnak végső határait,
Honnan eltiltotta nyár s tavasz javait:

Olly készséggel birják hideg kemenségét;
Sietve halladgyák völgyeknek mélységét,
Azután felhatván sziklák hegyességét!
Vélnéd, hogy markolják felhők setétségét!

Igy hordozta népét Pirene hegyein,
S a tornyos havasok lugosos tetein
Az is, kinek Róma rettegett erein,
Midőn Herkulesse váit Kannák mezein.

Elérkeznek végre Glátz tartományába,
S még ellenség része szunnyadoz álmába,
Hogy már Sasunk röpdöz Habelschvert várába,
S inti, hogy készüljön József rabságában.

Vurmser, mint villám, nyargal táborában,
Mennydörgés hallatik csattogni szavában,
Fringiai pallost villogtat markában,
Márst is így festik le scythák templomában.

Felosztya seregét Cseh- s Glatz kapujára,
Lajtorjákat emel bástyák oldalára; -
S hadi jelet adván a vár vivására,
Egyszerre omlani kezd minden szavára.

Itt a szörnyüséget lásd igaz képében!
Melly piros a pallos magyarok kezében!
Nincsen szánokodás ellenség vérében,
Szokássá lett ez már Vurmser népében.

Mint midőn Scipio röpülő hadával
Szembeszállott vitéz Hánnibál honnyával,
Felkoncolta népét Dido bástyájával,
S csak emlékezetét hagyta fent hamvával.

Kardgyuk éle viszi a vár piacára,
Hol már vér hömpölög források módgyára;
Nem ügyelnek burkus kékes ágyujára,
Tudgyák, elégtelen magyar halálára!

Felkiált Vurmser: „kész a győzedelem!
Éljen Theresia s József fejedelem!” -
Itt az ellenségre jött végső félelem,
Mert láttya, hogy nincsen sehol segedelem!

Ekkor halt már minden, ami csak halhatott,
Mert bézárt kapuin ki nem szaladhatott;
Ki pedig életre kegyelmet kaphatott,
Rabbá lett, s magyarok szivéről szólhatott!

Végződik a csata öröm kiáltással,
 Szállására mégyen pajtás a pajtással;
 Beszéli egymásnak, ki melly bajvivással
 Dolgozott, s hány burkust ejtett egy vágással?

Igy hajós kiérvén tenger veszélyéből,
 Vagy az érzéketlen Namagon kezéből:
 Ki nem fogy eseti hosszas beszédéből,
 Mert vidámul szive emlékezetéből.

1779

Érzékeny gondolatok

Non recito cuiquam, nisi amicis. HORAT.

I

Egy tenger közepén álló kőszálon nyugszik egy sziv, mellyet a szélvész
 ostromol

Haszontalan csapdossz, tenger, habjaiddal;
 Éol, haszontalan dől sz rám rabjaiddal,
 Győzhetetlen kőszál istápjá szivemnek,
 Mellyet örökösen áldozok hivemnek.

II

Tüskéssel vagyon egy sziv békerítve

Melly keserves nyögbe zárt hajlandóságom,
 Midőn nem érheti tárgyát boldogságom!
 De bár keservesebb volna is rabságom,
 Mégis holtig tartó lesz állandóságom.

III

Egy ékes személynek lábainál térdepel egy ifju; de a személy
 egy repülő madárra mutat, melly egy szivet tart szájában

Amit keressz, nincs már magam hatalmában,
 Mert ama kis madár hordozza szájában,
 Kit már bizonyossá tettem vagyonyában;
 Azért menj! s illy kincset végy más tárházában.

IV

Két, veres pántlikával öszvekött sziv halálfő felett áll

Melly ártatlan kötél kapcsolja szivünket,
Hidd el, még az ég is áldgya szerelmünket.
Kérlek, olyan szentül tartsuk hivségünket,
hogy egész a sirig vigyük bilincsünket!

V

Egy szerelmétől vajult ifju szivére mutat

Szivemben szüntelen rólad gondolkozom,
Néked szerelmemmel szüntelen áldozom,
Mert még hivebb szivre sohasem akadtam,
Miolta érezni hiv szivemet hagytam.

VI

Egy szép személy egy kopasz kősziklára támaszkodik,
gondolattyaiban elmerülve

Mennyit kell egy igaz szivnek sohajtozni,
Hányszor könyves szemmel magán óhajtozni,
Miglen azt a boldog órát elérheti,
Hogy hive keblében buját enyhitheti!

VII

Egy kőszálon áll egy sziv, melly után nyul egy ifju, de el nem érheti

Tantalus almája csak árnyéka ennek,
Ki után megvakul fénye minden szemnek!
Mégis annak kinnya legnagyobb, pokloknál,
Tehát enyim nagyobb a legnagyobbaknál!

VIII

Asszu ágon nyög egy szomorú gerlice

Amelly nap megfosztott szivemnek mássától;
Az fosztott meg éltem minden vigságától; -
S mivel már hasonló szivre nem találok,
Azért bánatomtól soha meg nem válok!

IX

Nádszálon áll egy sziv, s a szélnek fuvása szerént ingadoz

Mint a szél lengedez, ugy inog hivséged,
Próteust képzeled festett szívességed.
Bátran! - de jól vigyázz, hogy ne csalatkozzál,
S hajótörés után habokhoz kapdozzál.

X

Hajnalban egy ékes személy kertjét öntözgeti

Már a piros hajnal mosolyog egünkön,
S újra kezdi Venus játékát szívünkön.
Azért kertecskémet én is öntözgetem,
Hol még ma hivemet buzgón ölelgetem!

XI

A havasi juhász egy kőszálon furuglyál, s előtte egy kies völgyben legel-
nek juhái

Közlöm szerelmemet érzékeny sipommal,
Lelkesedgyék egész völgy indulatommal.
Napnyugoti szellők ragadgyák szavamat,
S ahhoz vigyék, kinek szentelem hamvamat.

XII

Egy szomorun csergedező pataknak partyán ül egy bus személy

Érzéketlen patak, miként csergedezel,
Ártatlan zugással fájdalmat képezel. -
Engedd, elegyítsem vizeddel könyvemet,
S ezzel könnyebbítsem haldokló szívemet!

XIII

Egy személy egy szívet repitt ki kezéből

Repülj, égő szívem, annak hajlékába,
Kinek rózsa nyílik piros ajakába.
Árulj el mellyemnek érzékenységeről,
S lopj le egy-két csókot isteni képéről.

XIV

Egy kinyílt szívből lángok rohannak ki

Tekénts be szívemnek hevült rejtekébe,
Citheréát fogod látni itt székébe.

S mindezek a tüzek számodra lángolnak, -
Mert képednek minden ereim hódolnak.

XV

Egy pásztor hársfára vágja Fillisnek (szeretőjének) nevét

Csendes magányosság! szivem nyájassága,
Ki sok nyögésimnek lehetsz bizonyosága; -
Im, itt hagyom nevét ékes Fillisemnek,
Hogy e fával nőjjön jele szerelmemnek.

XVI

A felháborodott tenger ide s tova hány egy hajót

Sorsom a haragos tengert képzelheti,
Mellyen hajóm kívánt partyát nem érheti;
De mégis, elbusult szivem remélheti,
Hogy még fellegimet fényes nap követi.

XVII

Egy ifju szép bokkrétát tart a kezében

Boldog virágocskám! menj hivem keblébe.
Ó mint kérkedhetel asszonyod kényyébe!
Szöktess egy pillantást helyettem mellyébe,
S mondd: nincs olly gyengeség Ciprus szigettyébe.

XVIII

Két szivet egy lánc kapcsol öszve, és három vagy négy más sziv repdes körülöttek

Ne hizelkedgyetek tündér hivségtekkel,
Mert bár előznétek Venust szépségtekkel,
Mégsem vonhattok el hivem szerelmétől,
Kinek csak a halál választ el szivétől.

XIX

Kupidó sűrű bokrokból lövi nyilát egy szivre

Keszkenőddel puha szellők játszadoztak,
Midőn pillantásim képeden futkoztak.
Gömbölyű mellyedre csak egyet vetettem,
Máris Kupidónak puzdráját érzettem!

XX

Egy Grácia ferdik; egy bokor mellől alattomban nézi egy ifju

Ó szerencsés habok, miként örülhettek,
Hogy annyi szép titkot bártran szemlélhettek!
Vajha szabad volna Szalmácist követnem,
S magamat szerelem tengerébe vetnem!

XXI

Egy Grácia a szép illatu pázsiton szunnyadoz; alattomban nézi egy ifju

Egek! millyen szépség enyeleg arcáján!
Melly piros patakok csergedeznek száján!
Ida vetekednék két tellyes almáján -
A többit meglátod Názó Korinnáján.

XXII

Egy sziv tömlöcben nyög; a másik kívül áll

Elválasztják ugyan vasak személyünket,
De nem válaszhatják esküdt szerelmünket,
Sőt, amelly akadály különöz bennünket,
Érzékenyebb tüzzel gyullasztja szivünket.

XXIII

Két galamb két sziven áll és csókolódik

Halok, Galateám, midőn csókolhatlak,
Halok, ha mellyemhez gyengén szoríthatlak! -
Csuda, illy kinok közt mégsem utálhatlak,
Sőt imádás nélkül soha nem láthatlak.

XXIV

A holdvilágnál egy lugosban járkál egy ifju, gondolatjaiban elmerülve

A fáradt természet béhunya szemeit,
Szökik a lágy szellők mirtus leveleit;
Álmos ágyán kiki felejtí terheit,
Csak egy szerencsétlen nyögi szerelmeit.

XXV

Egy kiseded gyermek a másikat egy kis kocsin huzza

Nézd el az ártatlan természet munkáit,
Mellyek festésére oktatta Musáit
Göthe, s boldogoknak nevezte tréfáit,
Mert még nem esmérik az élet igáit!

XXVI

Orfeus, a tilalom ellen, visszateként Euriditzére, és ismét megfosztatik tőle
örökre

Szegény, mennyit vesztett csak egy pillantással,
Mit már vissza nem nyer ezer sohajtással! -
Hogyha a szerelem terhel vakittással,
Hogy vétkezhetett ez mégis a látással?

XXVII

Egy hajó a szélvész után part felé közelget

Már egy kegyes sugár mosolyog szivemre,
Mellyet küld szerencsém némü reményemre,
Mint a szélvészek közt fáradt evezőnek,
Ki messzéről látja jelét egy mezőnek.

XXVIII

Klóris egy kellemetes kert felé sétál mulatozásra

Hüves Pomónának nyugtató szállása,
Mellyre mosolyodik Klórisom látása,
Tisztelem rózsákkal szagos tüzhelyedet,
Hogy fogadd kegyessen mái vendégedet.

XXIX

Egy ifju bucsuzó félben áll kedvesse előtt

Vedd végső bucsuját igaz tisztelődnek,
Kit a sors irigylett érzékeny ölednek!
Kiragad határján lakó vidékednek,
De szivemben haggya jelét személyednek!

XXX

Venus faragott képét nézi egy ifju

Hidd el, csalatkozott Fidiás mivében,
Hogy Venust rajzolta híres műhelyében;

Mert arra célozván igyekezetében,
Azonban te képed látszott remekjében.

XXXI

Egy pázsiton nyugszik egy ifju, gondolattyaiban elmerülve

Hány veszélyt szenvedett Uliasz honnyáért,
Jázon mennyit fáradt Kolkis báránnyáért, -
Mindegyik koszorut nyert fáradságáért:
Csak szívem sohajtoz hasztalan tárgyáért!

XXXII

Egy ifju szerelmessét tartya karjai között és zsebóráját tekénti

Midőn a bal szelek viszik vitorlámát,
Nem győzöm sürgetni unalmas órámat;
Ha pedig Klórisom piheg kebelemben
Száz pillantást egynek számlálok szívemben.

XXXIII

Egy oltáron áll két szív

Megesküttünk immár Venus oltárjánál,
Mint Sándor Kártigám festett márvánnyánál;
Bárha elválunk is Kháron hajójánál,
Mégis megáll szívünk szent fogadásánál.

XXXIV

Etna hegye mellett áll egy ifju

Piramus szerelmét szederjfa mutattya,
Párisét füstölgő Ilion sirattya;
Endimion hevét Latmus vádolhattya;
Enyimet Etnának lángja rajzolhattya.

XXXV

Héloize és Abelárd; igaz szerelem példája

Boldog Héloize, hived szerelmével,
Ki csudálatosan hevített tüzével; -
Mert, ha voltaképpen szívét megvizsgálom,
Ott igaz szerelem képét feltalálom.

XXXVI

Metasztázus elbucsuzik Nicse barátyjától

Isten hozzád, Nicse! már el kell távoznom;
Hány erdőn s mezőkön szükség most utaznom! -
Minden ágtól fogom nevedet kérdezni.
Hát te, barátodról fogsz-e emlékezni?

XXXVII

A nap elenyésző félben vagyon, melyet egy ifju elmélkedve néz

Áruló sugárak, mért el nem enyésztek?
Elájult szívemnek mennyi but szerezték! -
Ó ha ti majd éjszak tengerén eveztek,
Mennyi gyönyörűség okaivá lesztek!

XXXVIII

Kapcáját egy rózsaszinü pántlikával köti Klóris; előtte áll imádója

Jaj, takard el kérlek!... Olvasztod szívemet,
Midőn olly titokkal táplálsz szememet!
Hidd el, ezzel oda vezeted szívemet,
Hol trónussán látom érzékenységemet!

XXXIX

Vadászatra menő félben áll egy ifju

Kimegyek az erdők hűves szállására;
Bárcsak Aktéonnak akadnék nyomára! -
Melly részegen néznék Garga folyására!
Meghalnék Diánnám olly szép látására.

XL

Egy ifju térden áll kedvesse előtt, s kardot nyujt néki

Diánám, kezedbe ajánlom éltetem;
Vagy engesztelődve tekénts személyemet,
Vagy, ha számba veszed még tovább vétkeket,
Inkább vedd e kardot, s verd által mellyemet!

XLI

Egy óra mellett áll egy ifju

Tudod, Galatéám, nemét szerelmemnek,
Tudod valóságát eskütt hivségemnek;

S hogy csak az oltya el lángjait szívemnek,
Ki végső óráját hozza el életemnek.

XLII

Klóris fejér tafotaágyán aluszik: kifestett hó mellyét a szerelem istenei
mozgattyák

Melly édes képekkel töltöm álmaimat!
Adónis vállára teszem karjaimat;
Ezer csók fereszti hevült ajakimat. -
Bár szüntelen álom birná napjaimat!

XLIII

A kis Kupidó egy koporsó kőre vágja e verseket

Jámbor! kérlek, állj meg! nézd e jelenséget,
Hol elzárt örökre halál egy hiveséget;
Jelentsd vagy egy könyvvel a keserűséget,
Azután menny, s hagyd el e gyászos térséget!

XLIV

Egy hajó kiterjesztett vitorlával áll a tenger közepén,
de nem indulhat, mivel semmi szél sem fúj

Nyugszik a nagy tenger csendes habjaival,
Nem indulhat hajóm kész vitorláival, -
Nincs szél, melly mozdítsa folyó szárnyaival;
Nincs, aki segittse kegyes karjaival.

XLV

Klóris bucsuját veszi kedvességétől

Élj százszor boldogul, eltávozásodban;
Vezéreljen az ég minden járásodban!
Emlékezzél néha magánosságodban,
Hogy szívem holtig nyög édes rabságodban!

1779

Egy boldogtalannak panasszai a halavány holdnál

Szomoru csillagzat! mely bus sugárokkal
Játszol a csendessen csergő patakokkal!
Csak te vagy még ébren boldogtalanokkal,
Kiknek szive vérzik s küszködik bajokkal.

Hallod, hogy sohajtnak estvél homályában,
Midőn a természet szunnyadoz álmában. -
Nincs álom ezeknek gyászos kunyhójában!
Eltűnt, eltávozott boldogabb házában!

Ott egy temetőnek látom keresztyeit,
Bágyodt szél mozgattya cyprus leveleit.
Ó! az árnyékozza soknak tetemeit,
Kik velem érezték az élet terheit!

Egy fehér árnyékot szemlélek sirjából,
Suhogva felkelni, halottas honnyából -
Vallyon nem lesz-é ez azoknak számából,
Kik mint én, könyveztek szivek fájdalomából!

Ó bár felém jönne! nem félnék képétől;
Többet reménlenék borzasztó lelkétől,
Mint élő halandók szemfényvesztésétől,
Kiknek számkivetve vagyok kegyelmétől!

Jaj de ismét eltűnt... ez is fut engemet!...
Talám észre vette hullani könyvemet!
Ó hát nincs már senki, aki nyögésemet
Hallaná, s enyhíteni akarná ügyömet?

Üss, te boldog óra, amelly inségemből,
Ki fogsz szállítani illy sok gyötrelmemből,
Szakaszd ki e sebes szívet kebelemből,
S csinálly port agyagból készített testemből!

Talám majd valaki jön sirom széllyére,
S akasztván egy darab fátyolt keresztyére,
Reá emlékezik barátja szívére,
Egy könyvet gördítvén hideg tetemére!

Az isteni gondviselés

Hol van olly Istenség, mint Te, ki karoddal
Mindent teremtettél, s éltetsz hatalmaddal?
Tőled függ e világ roppant épülete,
Tőled e kerektség minden szegelete;
Istene vagy Szeráf égő szerelmének,
Istene legkisebb plánta gyökerének.
Minden, ami lebeg, piheg, gondolkozik,
A te teremtésed, s tenéked áldozik.
Mennyire a szellő röpül fuvásával,
S mennyire a nap hat arany sugárával,
Elérsz végezetid örök hatalmával,
S tetszésed szerént bánsz kezéd munkájával.

Vétkesen álmadoz Epikur magában,
Ugy föstván istenét fényes trónusában,
Mintha nem ügyelne e szép kerekésre,
Mellyet semmiségből hozott fényességre:
Mert az a hatalom, mellyet teményünkkel
Tisztelünk egébe, s imádunk szívünkkel,
Mint atya, úgy vigyáz, kedves szülőtyére,
Kegyességgel teként nagy teremtésére.
Hát talám ki lelket alkotott testünkbe,
S gondolkodó erőt gyullasztott eszünkbe,
Nem ügyel ő róla tett ítéletinkre,
S nem néz hálaadó érzékenységinkre?
Hát talám, kit minden állot életével
Magasztal, s dicsekszik illy teremtőjével,
Nem fog gondolkodni azok tartásáról,
Kiket elevenné tett semmi voltáról?
Ó ha a féreg is érdemlett teremtést,
Mért nem érdemelne tőle gondviselést?

„Mit, még a féreg is, kit mi megvetéssel
Nézünk, s megtapodunk gondatlan lépéssel,
Érdemelné, egek kék boltozattyáról,
Hogy reá tekéntszen Isten trónussáról?
Nagy csekélség volna olyan méltóságnak,
Ki karjain nyugszik örök boldogságnak!”

Igy szól az emberi kevéll vélekedés,
Kit szin csiklandoztat, s muló képzelődés,

És csak az érdeemes mély tiszteletére,
Ami arany sugárt borithat szemére.
Ó te, ki így ítélsz okoskodásoddal,
Elhíheted, csudát tapodsz meg láboddal!
Teremts egy olly férget, ki éljen s érezzen,
Ki éltét szeresse, s élelmet szerezzon.
Ha nincs annyi erőd, imádd teremtőjét,
Imádd olly csudának, mint te vagy, szerzőjét,
S valld meg, hogy érdeemes az Isten gondjára,
Ki ezt is teremté világ csudájára.

Nézz egy virágokkal befestett mezőre,
Melly illattyát bizván estvéli szellőre,
Elődbe röpíti, s kér, hogy nézz reája,
Melly kies térsége, s melly szép bokkrétája!
Valld meg, nem látod-e minden virágjában
Azt, ki százezerszer szebb magosságában?
Mondd, ki ékesitti ama telekeket,
Hol gazdag kalászkok lehajtyák fejeket,
S ki hullattya harmat ezüstös cseppeit,
Hogy itassák buza szomjus gyökereit?

Ott egy pataknál ülsz, melly szép csergésével
Fut a virágok közt kristályos vizével -
Kecsegtet, s szivessen nézed kis habjait,
Szivessen tekénted illatos partyait -
Mit gondolsz, hát ennek ki intézte uttyát?
Ki szerzi vizeit? s ki tartya fenn kuttyát?
Im, látod a gondos természet képéből,
Hogy Istenének él gondviseléséből.

Látod ott egy terhes felleget messzéről,
Melly minden fényt elűz az egek térjéről;
Előrebocsátta süvöltő szeleit,
S ugy közelget, szórván pusztító tüzeit.
Kárpát bércekeit vélnéd formájából,
Vagy Etnát lángokat okádni torkából,
Ugy nyulik felfelé setét tornyaival,
Megrázzván a földet bus morgásaival.
Retteg a természet egész erejében,
Rettegsz te is kunyhód setét szegletében,
Védelmért sohajtasz; félsz ménköveitől,
Félsz az Istenségnek erős kezeitől.
Mint midőn kis madár sziklás rejtekéből

Látván a sólyomot repülni fészkeből,
Elbujik az erdők berkes homályában,
Várván üdvösséget tölgyfa odujában:
Nem érzed-e ekkor teremőd karjait,
Ki száz halál közt is fedezi fiait,
S ámbár fejed fölött csattog mennykövével,
Mégis védelmezni tud kegyességével?
Csak hálaadó légy, s áldd fényességében
Azt, ki atyád, noha mennydörög egében.

Menjünk most Lybia fövény hegyeire,
Nézzünk a felhőkig nyuló fenyvesire,
Megláttuk, hogy szalad kis őz rejtekiben,
Hallván az oroslányt bögni erdeiben.
Mért fél? mért szalad el határja széllyére?
Hogy tudja gyilkosságát, s mért vigyáz éltére?
Nézzünk tovább minden állatok nemére,
Melly hiven igyekszik mindegyik végére.
Azok, kik tanyánkban eszik bagláinkat,
Békességgel hordják terhes jármainkat,
Kik pedig még vadán járnak határinkat,
Rettegik halállal töltött puskáinkat.
A sas fellegekig hat repülésével,
Féreg pedig porban mászkál kis testével,
A méh eledelét önnön munkájából
Veszi, melyet készített tavasz virágjából;
A karval pediglen hajnal hasadtával
Kirepül az égre, s ott lebeg szárnyával,
Vigyáz mindenfelé, hol kapna prédára,
Azután, mint villám, lecsap a pajtára,
Felfüggeszt egy szeléd galambot körmére, ...
Ó láttam, hogy vitte kegyetlen fészkére!
Mondd meg, ki tanította e vad állatokat,
Hogy minden ész nélkül tudhassák tárgyokat?
Mondod a természetet? - hát ezt ki szerzette?
Nemde az, ki ezt is vélek teremtette?

Ugy van, Mindenható, Te tanítottad őket!
Te nőttetsz éltekre zöldellő mezőket! -
Hát én, kit nemessebb kezed munkájából
Emberré teremtél agyag kovásszából;
Én, kire rátetted titkos pecsétedet,
Ruháztván lelkekre isteni képedet,

Én ne érdemeljem gondviselésedet,
 Ki ész s szabadsággal imádom nevedet?
 Ott egy virágocska halavány színével
 Jelenti, hogy elhal s mulik szépségével;
 Itt egy szarvas piheg elaggott mejjéből,
 S készitti páráját kifujni testéből:
 Ügyelsz mindegyikre, s intézed végeket,
 Intézed enyészni kezdő életeket, -
 Csak én, kinek lelke halál törvényétől
 Szabad, s örökségre repül el testétől -
 Legyek elrendelve sors vak erejére,
 Melly felettem függjön, s hányhasson kedvére?
 Nem! nem! nagy Teremtőm, gondolsz te miveddel,
 Tekéntesz reám is atyai szemekkel.
 Még midőn lebegtem a bus semmiségben,
 Már el volt rendelve a nagy Istenségben,
 Melly szempillantásban száll rám boldogságom,
 S mellybe fog üldözni boldogtalanságom!
 Ó te, nagy hatalom, látlak trónusodban,
 Látom világunkat nyugodni karodban!
 Te vezetted Sándort Persepol várához,
 Te vezetted Cézárt Rubikon partyához,
 Szomoru Spártának dőlő falaira,
 Te vontál örökös fátyolt hamvaira.
 Így csinálsz várakat kórós pusztaságból,
 S ismét pusztaságot kevély uraságból.
 Látod a jövőndő setét éjtszakáját,
 S úgy rendezed ember szerencsekockáját.
 Mindent elintézel szent akaratoddal,
 S bé is tellyesítesz örök hatalmaddal.
 Van tehát oly erő világunk rendében,
 Kinek élünk, halunk gondviselésében.

1780

A szép tudományoknak áldozott versek

*Örömmek könyvei folyák el szememet,
 Midőn virágozni látom nemzetemet.
 Már eleget éltem!*

BARCSAY kapitány

Láttam tegnap Fébust tűnő világával,
Láttam haldoklani kezdő sugarával,
Estvélyi felhőkről láttam bágyodtságát,
Mellyekre festette végső pirosságát.
S midőn így szemlélném, elalutt szememből,
Ó hány sohajtások követték szivemből!
Te boldog csillagzat, mondám: homályodból,
Hogy fogsz felvirradni szerencsés álmodból!
Melly napra költöd fel scythák onokáit,
Melly fénnel vonod be Mátyás palotáit!
Felveszed Minervát Athénás hamvából,
S a kegyes Musákat Hémus lugossából,
Elhozod Budának újult piacira,
Hogy magyar füstöljön teményt oltárira,
Az a magyar, aki Chinának falától,
Hozván isteneit Tánáis partjától,
Leverte sátorit Pannon határában,
Hol egy igaz Isten lépett templomában.
Itt letelepedvén szerencse karjára,
S esküdvén Bellóna véres paizsára,
Nem mehetett Pállás szentelt templomába,
Nem a szeléd Muzsák tudós udvarába!
Örökös háboruk birták századait,
Nemes vére festé Dunája habjait,
S hogyha tudományra vethette szemeit,
Csak véres kardgyával irta eseteit.

*

De már a szép hajnal piros szekerevel
Fellépett egünkre ohajtott fénnyével.
Uj életre hozza világ gyermekeit,
Gyengén aranyozván erdőknek teteit.
Olvassom nemzetem könyvező szeméből,
Hány áldást küld néki dobogó szivéből!
Barátim! Párosi fehér márványokból
Emeljünk oszlopot, borostyán-ágokból;
Irjuk fel e napot fényes tetejére,
Hogy hasson sugára onokák szivére.

*

Megnyilik az innep! Látom méltóságát,
 Látom magyarimnak régi buzgóságát.
 Ó mennyi áldozat esik *Tresiának*,
 Mennyi sóhajtását hallya országának!
 Boldog fejedelem, ki népe szívében
 Így csinál országot, s így jut hívségében.
 Ezer kegyessége béfejezésére,
 Pállást helyhez teti Buda tetejére;
 S hogy örökösítse hazánkban szállását,
 Ma szenteli néki királyi lakását.
 Már ez sok! - Ó magyar! mély tiszteletedhez,
 Ezért is szerelmet kapcsolj hívségedhez.
 Így hordott rég Róma Áthén határából,
 Szép tudományokat Sokrates honnyából;
 S borostyánt ültetvén tanács-udvarában,
 Cézárt s Cicerókat termett árnyékában.
 Így jöttek azután Tiberis széllyéről,
 Kegyesebb Muzsáknak mulató helyéről,
 A szép tudományok egész Európában,
 Hol most dicsőségnek hevernek karjában.

*

Boldog haza, ahol Minerva székéből,
 Polgárok nőnek fel Muzsák kebeléből;
 Hol tudományoknak szeléd virágjából,
 Bokréták fonyatnak borostyán ágából!
 Melly szép lesz majd látni nemes ifjainkat,
 Hogy fogják tanulni régi százainkat,
 Hogy beszélnek Első Lajos történetit,
 Dicsőség templomán irt fényes esetit.
 Örömmel szóllanak Hunyadi szívéről,
 Ki Budára térvén Erdély védelméről,
 Vaskapunál emelt oszlopot magának,
 Hol népe nevezte hazája attyának.
 Ha pedig Várnának véres térségéről,
 Verset énekelnek Mohács mezejéről,
 A magyar buzgóság megnyitva sziveket,
 Ó mintha már látnám hullani könyveket!
 Illy hazafiaknak nemes példájában,
 Mint igaz erkölcsök szent oskolájában,

Fel fogják tanálni jövőendő céljokat,
Miként kell szeretni édes hazájokat.

*

Hát kik feleskűsznek Newton oszlopára,
Kit ő érdemivel London piacára
Épített, hogy fogják nézni egeinket,
Kik gyengén áztották gazdag mezeinket?
Majd tudományoknak ledőlven szárnyára,
Felfelé repdesnek ég boltozattyára;
Hajnali csillagnak fényes világától,
S mosolygó Auróra piros hajlékától,
Általhatnak éjszak setét tengerére,
Melly álmat küld világ elfárodtt szemére.
Kitanulják minden csillag indulattyát,
Saturnus, Jupiter, Mars s Venusnak uttyát,
S alább ereszkedvén felhők országára,
Bátran tekéngetnek dörgő homályára.
Itt a természetnek örökös rendeit,
Csudálkozva nézik rettent törvényeit.
Szóval: tudományok mindegyik neméből,
Részeseül nemzetünk dicsőség fényéből.
S így még hiszem Buda tudós teteiről,
Swittenek s Kolbertek nőnek bérceiről.

*

Pihenj már, nemzetem, szerencséd karjain,
S mint Sándor megállván Hipásis partyain,
Töménnyel áldozott képzelt isteninek,
Kik védelmezői voltak sereginek,
Ugy te emelj oltárt, emelj márványokat,
Ird a jövőendőre e boldog napokat,
Rajzold le trónussát Nagy *Teresiának*,
Nevezd tudományok s kegyesség anyjának,
Tedd hozzá, hogy negyven nyár hevedségében
Véle a boldogság országlott székében.
Sőt kisdedit is, kik anyyok öléről
Csüggvén életeket szíjják emlőjéről,
Tanítsd meg illy kegyes királynéd nevére,
S esküttesd sziveket örök hiveségére.
Te pedig, Minerva, Musák seregével,

Kik, elhagyván Pindust Trácia völgyével,
Ide lakni jöttek Dunának partjait,
Pallérozván népek szilaj szokásait,
Kedvellyétek, kérlek, e szeléd helyeket,
Ne ijesszék elmúlt százok sziveket.

1780

Kártigám nevezetes írójához

Egy török kisasszonyt Algir rabságában
Hallok sohajtozni estvély homályában,
Festi gyászos sorsát hárfája szavában,
S csak Sándor herceget nevezi bujában!

Melly érzékeny eset egy szüz életében,
Ki csak szerelmet tud pihegni szivében,
S dőlven szép tárgyának reszkető ölében,
Olvad, s élled újra, mint Fenix, tűzében!

Most láncok csüggenek gyöngye karjairól,
Nem repülnek édes csókok ajakiról,
Mellyeket Adonis Cyprus partjairól
Látván, oda szállott puha oltáriról.

Ó hogy vérzik szive emlékezetével,
Hogy sokszor szép estvélyt töltött kedvessével;
Meg nem cserélt volna fél világ kincsével,
Midőn az angyalnak nevezte hevével!-

Hát sétálván véle párisi kertyében,
Hogy szedett violát s rózsákat keblében,
S előbb megferesztvén száz öröm könyvében,
Maga rakosgatta kalapja hegyében.

Mind e boldog napok eltűntek egéről,
Setét éj borult rá Erebus térjéről, -
S most csak úgy álmodoz mult szerencséséről,
Mint bus Cleopátra régi szépségéről! -

Ne sirj szép Kártigám!... Szánom könyveidet,
Hidd el, láttya az ég tiszta erkölcsidet!

Tartsd fenn Sándorodhoz érzékenységedet,
Elfelejtéd ölen minden inségedet!

Nincs nagyobb ereje szerelem tüzének,
Mintha végét érvén sok szenvedésének,
Érdemlett jutalmát veszi hivségének,
Boldog ajakain csüggvén kedvesének.

Te pedig, barátom, ki Buda hegyéről,
Oly szépen Kártigám irtál esetéről,
Méltán dicsekedhetsz tollad erejéről,
Mert borostyánt kaptál nemzedet szivéről,

Már szép leányzóink esmérik nevedet,
Pázsitos székeken olvassák könyvedet;
S festvén énekjekkel érzékeny szivedet,
Áldgyák, ki tégedet szült, arany kertedet!

Sőt Dáciának is havas határában
Látom már nevedet metszve fák héjjában,
Mellyeknek szép szüzek virágos allyában
Számodra bokrétát kötnek árnyékában.

Ó ha még magyarok laknak Krimiában,
Vagy boldog Árpádnak elhagyott honnyában,
Miként örülhetnek könyved látásában,
Hogy még fenn van nyelvek Mátyás udvarában.

Melly édes jutalom egy író tollának,
Hogy ezer áldásit hallya hazájának,
S ha már enyészik is fenekén sirjának
Mégis tömjéneznék boldog árnyékának!

1780

Érzékenységeim egy kedves atyámfiaának időnek előtte történt halálán

Tua vita dignior aetas.

VIRGILIUS

Vond be, szomoruság, fátyollal lantomat
Hogy sirathassam meg bátyám s barátomat,
Kit végezéseknek mostoha rendei
S halandóságunknak örök törvényei
Élete tavasza virágzó korában
Az elenyészésnek zártok homályában.
Illy hamar tűnnek el Hibla virágai,
Kiket ápolgattak Gráciák ujjai,
Midőn a nap érvén egünk közepére,
Lankasztó sugárit küldi mezejére.
Illy gyorsan múlik el erdők ékessége,
Mellyet a tavasznak szült gyönyörüsége,
Ha az ősz ráküldi süvöltő szeleit,
Mellyek leszaggassák halvány leveleit.
Szomoru törvényre a nagy természetnek,
S egy föld golyóbcán tévelgő nemzetnek,
Ezt is te irtad fel nem levők számában,
Kit most sohajtásim követnek sirjában.
Bátyám! nem vagy többé! nem látnak szemeim!
Hasztalan kívánnak ölelni kezeim!...
Csak néha, ha az éj bus csendességében
Elmult napjaimat olvasom rendében,
S a szomoru holdnak bágyodtt világára
Könyves szemmel nézek haldokló lángjára,
Akkor hallok szomszéd toronyban huhogni,
S egy fejér árnyékot mellettem suhogni,
Ó tudom, hogy tied! - Te jössz barátodhoz,
Hogy felszedd könyveit s vigyed koporsódhoz;
Oda, hol életünk lehullnak jármái,
S megszűnnek sebesült szívünknek jajjai;
Hol hiv barátinknak nemes könyveiből
Ciprus nől testünknek hideg tetemiből.
Nagy éj - hosszú álom! - most nyugodalmadban
Altatod bátyámat bus birodalmadban!
Hol van most erkölcsin nőtt gyönyörüségünk,
Hol annyit ígérő hamis reménségünk?
Megcsalt! - a temető fonnyasztó szelei
Fujtak, s elbágyodtak rózsáink szinei,
Mellyek már az érdem illatos kertyéből
Reánk mosologtak bimbók rejtekéből!
Igy sohajt a szegény lakos kunyhójában,

Ki jutalmát várta terhes munkájában,
Midőn a szélvésznek kietlen ársjai
Pusztittyák telekét, s usznak kalászaiz.

Ti, kik e nagy világ gyászos piacára
Tettétek életét, hitetlen karjára,
Érdemes aggottak, hallom nyögésteket,
Hallom sohajtozni sebhedt sziveteket!
Igaz helyét lelte fájdalom nálotok,
Elfonnyadt a virág, amelyre vártatok!
Elmegyek veletek idéetlen sirjához,
Hogy közelithessek boldog árnyékához,
Melly az igaz erkölcs gyönyörű fényében
Lebeg temetőnek bus kerítésében.

Ó szerencsés ifju, ki annyi sohajtást
Érdemelsz, s még annyi könyveket és áldást,
Nyugodjál békével! - s ha eltűntél tőlünk,
Sirod tulsó részén emlékezz felőlünk!
Éngem még életem egy-két esztendeje
Biztat; ó azután boldogok mezeje
Leszen lakóhelyem, hol téged, barátom,
S véled több pajtásim, reménlem, meglátom!

1780-1781

Gróf Eszterházi Pálnak pécsi püspökségre lett felemeltetését innepló versek

*Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque late
Fortunae secura nitet; nec fascibus ullis
Erigitur; -----
Hanc tamen invitam blande vestigat, et ultro
Ambit honor.*

CLAUDIANUS de M. Theodori Consulatu.

Szüzek! kik Hipokrén pázsitos széllyéről
Illatokat szittok szagos mezejéről,
S ülvén tudományok szerencsés ölére,
Gyengén ereszkedtek halandók szivére,
Egy szikrát óhajtok nemes tüzetekből,

Egy balzsamos cseppet tudós vizezekből,
Melly lelkesithesse bágyodt énekemet,
Hogy ma mulathassam édes nemzetemet.
Ma, midőn a pécsi megye öröme,
Eszterházi Pál lép püspöki székére,
Hol fényes tisztének terhes kormányára
Dölvén, osztogattya áldásit nyájára.

Pálma árnyékának hives rejtekében
Lépett Eszterházi élte zsenyéjében,
Itt Themis gondjait erkölcs illattyával
Öszveszerkesztette nagy származásával.
Vélte, hogy magános ájtatosságában,
Töltheti napjait szent Pál barlangjában,
S elhagyván a világ tündér dicsőségét,
Egyedül érezze erkölcs édességét!
Mig így mulatozna szent gondolattyával,
Az örök végezés titkos hatalmával
Reá mosolyogván: Vác prépostságára
Emelte érdemi első jutalmára;
Ott lett egyszer is mind Sebestyén Várának
Felszentelt püspöke, rég pásztorságának.
Ó láttam, barátim, szomorú képéről,
Könyvét hömpölgögni atyai szeméről,
Midőn el kellett hagyni klastromait,
Utolszor ölelvén szerzetes fiait! -
Igy ment Likurgus is Delfos szigetjében,
Szoritván mégegyszer polgárit ölében,
S elhagyván született feldének partyait,
Könyves szemmel nézte távozni falait!
Igy a halhatatlan Regulus Rómából,
Siró gyermekei reszkető karjából,
Mikor Kárhágónak siet piacára,
Hogy vérét áldozza hazája számára.
Nagy lelkek, mely nehéz megválni tőletek,
Ha már társaitok attyokká lettetek!

De még itt végzések meg nem szűnt ereje,
Szemlélvén, hogy Pécsnek árva lett mezeje,
Melly nagy Klimójának érdemes hamvába
Temette pásztorát méltó fájdalomába! -
Leszáll a végezés Vác kerítésében,
Titkos tüzet gyujtván Esztoráz szívében,

Olly püspököt adott Pécs tartományának,
Ki pásztora s atya fog lenni nyájának.
Pécs! ird fel e napot öröm napjaidhoz,
Ird Eszterházi Pált hires pásztoridhoz!
Im ma lép városod nemes piacára,
Hogy felemelhesse gondodat vállára;
Olvasd igaz szívét atyai szemében,
Hogy dobog javadért felhevült mellyében;
Hogy kíván vigyázni vagy egy nyögésedre,
S hogy szenteli magát kész segéltségedre.
Mert látom szívében képét őseinek,
Élni erkölcseit fényes eleinek,
Kiket nemes hazánk érdem templomában,
Könyvezve temetett dicsőség sirjában.
Ó Eszterháziak, kikről gondolkozom,
Tirólatok szóllok, most néktek áldozom:
Mennyi vér tette már nagyvá neveteket!
Mennyi pecsételte magyar hivségteket!
Most Mársnak öltöztök véres sisakjában,
S mint Akhilles vágtok ottomán hadában;
Majd ismét trónusnak ülvén oldalához,
Igaz szívvél fogtok hazátok dolgához.
Jól emlékezünk még Miklós erkölcséről,
Jól attyát követő boldog születtyéről,
Kik történeteink dicső táblájáról
Fénylenek, mint csillag ég boltozattyáról.
Imre! - egyet dobban szívem, ha nevezlek,
Ha nagy érdemeid szárnyain szemlélek,
Te is szerzetemnek nőttél fel ölében,
S ugy léptél Esztergom érseki székében.
Szomoru Vezekény! voltam mezeiden,
Hallottam gerlicét nyögni térségiden.
Szent irtózás lebeg utazók szívében,
Egy sirni készülő könyv reszket szemében,
Mikor ott szemléli négy Eszterházinak,
Vérét édes hazánk igaz fiainak!
Egy nap, egy ütközet látta halálokat,
Látta hidegülni bajnoki karokat,
Mellyek az ellenség pogány seregében
Mint villám csaptódtak, s feredtek vérében

Sőt érezvén immár fogyni erejeket,
 S nyelveken reszketni repülő lelkeket,
 Mégsem szünték ölni Omár gyermekeit,
 S haldoklás közben is koncolni népeit.
 Halhatatlan lelkek! áldjuk véreteket,
 Szívünkben irtuk már dicső neveteket!
 Illy hazaszeretetet vitt volt Kremérához,
 Háromszáz Fábiust érdem oltárához,
 Hol Róma borostyánt ültetett sirokra,
 S most a szomoru hold világol hamvokra.
 Ily buzgóság huzta Áthén fejedelmét,
 Vérével fizetni népe győzedelmét.
 Illy a Leonidást egy marok hadával,
 Hogy megszabadítsa Spártát halálával.
 Ó tudom, hogy ti is, kik Rigó mezein
 Csendessen nyugosztok Trácia rétein,
 Ti is illy szent tűznek égtetek lángjával,
 Mikor Nagy Hunyadi vezérlett kardjával!
 Nem láttátok többé szülőföldeteket,
 Nem zárta rokon kéz hülő szemeteket.

Illyen nemes vérnek méltó onokája
 Lesz ma pásztoroddá, Klimónak árvája.
 Örülj! áldd az egek szent gondviselését,
 Melly így vigasztalja jegyese nyögését.
 Nézz arra, hol napnak elfárodott lovai,
 Árnyékba merülnek haldokló lángjai;
 Nézz ottan Patacsnak roppant szikláira,
 Első atyáinknak pusztá szállásira:
 Vélted-é, hogy látod még egyszer megyédben
 Azok onokáját püspöki székedben?
 Lásd az igaz erkölcs ritka boldogságát,
 Melly bár barlangokba zárja méltóságát,
 Mégsem tűnhetik el a világ szeméből,
 Melly néki koszorut szerez érdeméből.

Az ifjúságnak hivataljáról

Te, ki ifjúságnak heversz kebelében,
S titkos tüzet érzesz szived rejtekében,
Felmenvén a legszebb idő kezdetére,
Tekénts egy ártatlant, édesgetésére
Siess. - Gyenge szava, kedves mosolygása,
Tüzes, bizontalan szemének forgása,
Puha viselete, s nem tudja, mi lelte,
Hogy kiki nézését reá függesztette.
Mikor már illy szépek, esmérni magokat
Tanulják, s azonban nem értik bajokat.
Mikor a természet édes érzéseit,
Kezdik tapasztalni születő kincseit,
Rablani kívánnak egyszerre hevekben,
De ártatlanságok szégyent szül szivekben.
Majd tűz, majd lobbanás, majd szemérmesség
Szökdösik lelkekbe komorság, kegyesség.

Tizenöt esztendő tölts az ilyen gyermek:
Ez a nap hajnala. - Kedvellik a szemek;
Nincsen egyéb csele, csak új frissessége,
Félelem, lobbanás, szelid gyengesége.
A következő idő kiterjesztvén
Kellemetességét, még szebb, mint elevén.
Mert a piros hajnal ifjú sugarait
A nap diszesíti, széjt szórván lángjait.
Minden gyümölcsei ekkor megértenek,
Mellyeket az ifjak szedni kedvellenek.
Repülni is készül, szárnyát már érzette
E szép madár, baját szinte sejditette;
Szívét kívánsága néha szorongatta,
Husz esztendő folyta erre tanította.
Illyen tavaszához még ötöt számlálhat,
Mellyben ellent senki tüzének nem állhat.

Harminc telek után idő nyomát láttyuk,
A szépet jelesnek immár nem mondhattuk.
Szép még, de csak igaz többé nem fiatal,
Hanem mesterséggel tiszteletére csal.
Esméri mindenben a titkok fogásit,
Tudja már nevezni szive dobbanásit.

Győzedelmeskedni kíván, s könnyen élni,
Nem akar szerelem sebeitől félni.
Mert még érzései benne nem enyésznek,
Sőt még az idővel ádázobbak lesznek.
Ekkor dühösködik még szeretetében,
Eltökéltett, bátor: napja van delében.
Fiatalabbaknak elhódít szépségek,
Ezeknek elrabol nyájos mesterségek.
Tudnak kölcsönözni kellemetességet,
S ebben hanyatlások keres kedvességet.
Hiv tüzes szerelmek állondóságában,
S azért rejtezik még orcájok ráncában,
Hogy rajtok mindvégig tartsa fenn hatalmát,
Illy virággal hinti mult szépségek halmát.

Az ifju Klorindo hogy most cseperedik,
Olyan, mint rózsa, melly harmatba feredik.
Klári, bár halladott már hanyatlásában,
Kedves még, mint a nap tündöklő nyugtában,
Minden idejüknek van gyönyörűségek;
Változik kedvünkért sok minéműségek.
Vagynak olyan szemek, kiknek lankadtsága,
Szívünket olvasztya rendes bágyadtsága.
Vagynak olyanok is, mellyek tüzesebbek,
S szívünk ostromába győzedelmesebbek.
Ez deli termetét nemesen viseli,
Másban az ellankadt hivság helyét leli.
Ennek jobb színe van, itt rózsát képzelhetsz;
A más fejérségén liliomot lelhetsz.
Annyi ajándéka van minden szépségnek,
Hogy asszonya lehet szívnek, gyengeségnek.
Némelly, ha barnácska, eleven amellett;
A másik, hogy szőke, azért olly kedvellett.
A szem ezek között kétségesen választ,
S a meghatározás valóban elfáraszt.
Egy csélcsap csak azért kedves némellyeknél,
Hogy mindent megnyernek romlott erkölcsöknél.
A nyájos szemérmest azért jobb szeretni,
Mert érdemét véle kedves esmértetni,
Midőn boldogsága által felgerjeszted,
S hogy voltát érezze, annyira viheted.
Egy gögöst, jól esik, ha megjámborithatsz,

A titkostól igaz szeretetet várhatsz.
A multságokban elméssebb egy szemes;
Aki gondolkodó, az ismét érdemes.
Egy a jelességben vette nagyobb részét,
Másik a szemébe tette minden esztét.
Amaz rabbá tészten édes beszédivel,
Többet tud mondani emez szemeivel.

Itten négy kort adtam ezzel előtökben,
Urfiak, ha késtek, s még jó időtökben
Ti nem válosztatok, megbánnjátok, vélem;
Tanácsom, láttyátok, hogy én nem kiméllem.
Olly virágok várnak legszebb idejekben,
Kiknek hiv szeretet ha fuj kebeleekben,
Megnyilnak azonnal. Vagy egy színes gyászna,
Oszlassátok ködét az özvegy árváknak.
Bátran mulathattok csendes mezejekben,
Sok mesterség nélkül juthattok szivekben.
De a hitessékek ne nyájoskodjatok, -
Három boldogtalant hogy nem csináljatok:
Ugy mint magatokat, őket és férjeket,
Neheztívén ugy is terhes bilincseket.
A jövő farsangon bálók lármájában
Siessetek, s onnét Hymen templomában.
Tánc a szerelemnek kedvesebb innepe,
Ott szokta tisztelni Venust nyájos népe.
A szerelmes legény mindég állhatatlan,
Negődös, s éltére igen vigyázatlan.
Amire hivatott, azt követni késik,
Mig ifjúságának tüze elenyészik;
Itt az ősz ugy éri, hogy melegségével
Ne sinlődjék többet kinos szerelmével.
Ha ki már megőszült, s rég nyájosságára
Visszakéri Venust elaggott karjára:
Nevetségessé lesz ennek buzgósága,
S erőtlen, mint alvó tűznek lankadtsága.

Egy terhes álomtalan éjjelemkor

Fuss már egyszer éjjel kinos setétsége,
Te eleven halál! boldogok restsége -
Megölsz unalmaddal! - nem kell csendességed,
Szerencsébb szemekre folyon édességed,
Enyimek nedvesek fájdalom árjától,
Nem várnak enyhülést álmok tréfájától.
Tudom minden időszakasz eltünését,
Hallván egy szomoru harang csendülését,
Melly azt jelengeti haldokló szívemnek,
Hogy közelget vége ezer gyötrelmemnek.
Ennek is utálok hamis biztatását;
Miként tudhatná ő végzések folyását?
Távol tőlem, távol, édes reménségek,
Szomoru örömök, öldöklő kétségek!
Nem hallom én többé ütni óráimat,
Mellyek mosolygásra nyitnák ajakimat.
Kelj fel, szép Auróra, piros nyoszoládból,
Vén Titányod elég csókot szitt már szádból.
Kelj fel! siess ama magános erdőkre,
Tiszta forrásokra, szomoru mezőkre,
Mellyek már megszokták hallani szavamat,
Mikor bus énekkel fejezem bajomat.
Ottan fülemülék s gerlicék nyögése,
Felel jajjaimra patakok csergése;
Ottan számlálom el hiv magánosságnak,
Hány nyila szegezett a mostohaságnak;
S mikor már kiöntöm titkos gyötrelmemet,
Csendes könyvezésre olvasztom szememet,
Melly lehömpölgetőn érzékeny csöppeit,
Itattya pázsitok hervadó füveit.
Ó boldog szabadság erdők közepében,
Ahol ki-ki bátran sirhat keservében,
Nem úgy, mint halandó társaink ölében,
Kiknek kegyetlenség lakozik szívében!
Még sirás - ártatlan jele keservünknek,
Kis vigasztalása levert életünknek -
Még ez is tilalmas!... mosolygást kívánnak
Látni ajakunkon, mikor kardra hánnak.

Mostoha fajzati feld golyóbecsának,
Vérszopó vadai végső Libiának,
Meddig fogjátok még az ártatlanságot,
Üldözni letapodt gyámoltalanságot?
Hát még több vért kíván pogány szomjuságtok,
Szilaj erkölcsötök, iszonyu vadságtok?
Há! kegyetlen lelkek! vad is megelégszik,
Ha már eleget ölt, barlangjában fekszik:
S ti nem szünhettek meg? Ez-é az okosság?
Halhatatlan lélek? emberi társosság?
Fussatok el tőlem, tigrisek kölkei,
Mesés Polyfemus undok gyermekei!
Rátok koholtatnak Étna menykövei,
Ákheron, Erebus kinzó eszközei.

1781-1782

A régi magyar viseletről

A nagyszombati nemes ifjusághoz

*Ó! szegény urfiak, kik azt gondoljátok,
Hogy boldogtalan volt üstökös atyátok!*

BARCSAY kapitány

Mit hallok, barátim, Mátyus mezeiről,
Iszonyu havasok kies vidékiről,
Onnan, hol Minerva pusztult templomain
Baglyok huhogatnak Tyrnava partyain?
Hát még vagyon olly szív, melly rég őseinknek
Emlékezetével áldoz eleinknek,
Melly hazafiuság szentelt oszlopánál
Teményt mer füstölni dicső oltáránál?
Gyönyörű tisztelet, szerencsés ujságok,
Boldog érzékenység, áldott buzgóságok!

Ti, ifju magyarok, hazánk reménségi,
Sok bajnok atyáink érdemes vérségi,
Szép tudományoknak látlak udvarában,
Látlak benneteket Pállás templomában,
S ami több, az igaz magyar öltözetben,

Fejeteken csákó, hajatok peregben.
Ideje, hogy egyszer megnyilik szemetek,
S megunnya idegen majmozást szivetek.
Utálok oroszlányt szelid juh gyapjában,
Nem illik a tigris rókák adujában.
Alcides csudákat nem tett erejével,
Mihelyest az orsót pergette kezével.
Sándor borostyánit világ tengelére
Aggatván, puhulni kezdett volt végtére,
Mikor feloldozván kemény páncéllyait,
Magára ruházta perzsák patyolatit.
Ó szerencsés Spárta Likurgus atyáddal,
Ki mennyei lelkét közlötte hazáddal,
Nem hordtad te szomszéd nemzetek ruháját,
Azért követted úgy őseid példáját.

Nem kedvel az erkölcs szagos keszkenőket,
Pipes ruházatot, nyakakon kendőket.
Fátyol, nagy ezüstgomb, párducok bőrével,
Jobban öszveillik magyarok szívével.
Tudjátok, barátim, mit érzünk lelkünkben,
Ha még oly aggottat látunk nemzetünkben,
Kinek a nagy időt olvassuk képéről,
S őszbe csavarodott csomó függ fejről.
Nézzünk egy kevésbé érdekes mellyében,
Nem találunk ennek hibát erkölcsében.
Együgyü öltözet, csinos tisztasággal,
Mértékletes élet, igaz jámborsággal,
Erkölcsök szállása, nem pedig gőgösség,
Mellyet vétek követ, s végtére szegénység.

Kedves leányzóink, már alig esmérlek,
Annyi abroncs, fodrás, csipkék közt szemléllek
Hát leszaggattátok már szüz pártátokat?
Fejeteken tornyot csináltok s várokat?
Azt is lószőr s csöppü viszi magosságra..
Utálva tekéntek az ilyen hivságra!
Akkor szerettem én ékes nemeteket,
Mikor még szemérem lakta sziveteket,
Mikor arany kötő fénylett kezetekem,
S természeti rózsák nőttek képeteken!

Fussatok, barátim, mai szüzeinktől,
Fussatok álorcát hordó szépeinktől,

Kik csak a tükörnek köszönik színeket,
S hivsággal mulattják alacson lelkeket.
Ne higgyétek, hogy mit mondanak, buzgóság;
Nincsen ott szerelem, nincsen állandóság.
Csak aztat kívánnyák, hogy ti imádjátok,
Hogy képek festékét rózsáknak mondjátok,
S szüntelen beszélvén szép alkotásokról,
Reszketve lopjatok csókot ajakokról.
Ez nálok az erkölcs! csipkefőkötőkben
Korzikány kalapban, párizsi cipőkben.

Igy tehát, barátim, kik scytha vérünknek,
Tisztelői vagytok dicső nemzetünknek,
Áldom szíveteket, hogy még atyáinkról,
Tudtok emlékezni régi szokásinkról.
Ha hozzátok jövök, s magyar öltözetben
Látlak benneteket, csákóban, övekben,
Még meg is öllelek!...

Egy sohajtás

Elmultak az idők, midőn nyájoskodtunk,
Édes barátságunk karjain mulattunk,
A szomorú telek borognak egünkön,
Nem futkoz a tréfa nyelvünkön, szívünkön.
Igy tűnik el minden mulatság végtére,
Ezer gyötrelem vár ember életére.
Mikor arany időt ígértünk magunknak,
Nem tudtuk még számát jövőnk bajunknak.
Csak mikor a közép tengeren evedzünk,
Akkor vesszük észre, melly nagy veszedelmünk!

1782

Egy fohászkodás

Már könnyű pacsirta tollas magzattyával,
Fiaival nyósten pinyőke s kannyával,
Kirepült fészkeből! - lebeg a szellőkön,

Élődik szerükön, cseveg a mezőkön:
S még jó barát távol nyög jó barátjától,
Távol örömitől, távol hazájától!
Ó kegyes szerencse! hozd el már nyaramat,
Hogy én is elhagyván magánosságamat,
Repülhessek Buda kedves sziklájára,
Ifju nyájosságim hiv kalibájára.
Ott előbbször versek kegyes istenének
Gyujtom temjényemet, s Muzsák seregének,
Azután barátom dobogó szívére,
Dőlök boldogságom menedékhelyére.

1782

Battyáni Károly Őhercegsége halálán egy poetának érzékenységei

Multis ille bonis flebilis occidit.

HORATIUS

Még meg sem szűnt a lant szomoru hangjával
Lichtensteint siratni gyászos nótájával,
S a szőke Dunának kies mellyékéről
Visszasohajtani temető helyéről;
Még a fájdalomnak mélyly s néma kinnyait
Olvasom némettség szeméből nyomait,
Melly lankadt képekre vont halvány színével
Az egész országba zokog keservével -
Már ismét holtaknak csendes mezejében
S az elenyészésnek hideg rejtekében
Siet egy nagy Lélek - császárok szerelme,
Dicsőség gyermeke, hazája védelme!
Az örök végezés elragadja tőlünk, -
Ki, mi néki tetszik, rendelhet felőlünk.
Visszakéri ismét illy nagy teremtését;
Ki tartóztathattya fájdalmát, nyögését?
Ki állhat e setét sirnak küszöbére,
Hogy ott ne olvadjon szive keservére,
Hogy a hálaadás édes érzésével,

S a méltó fájdalom kinos gyötrelmével,
Ne csaljon reszkető cseppeket szeméből,
Mellyeket buzgóság sajtolna szivéből?
Látom Bellonának eskütt gyermekeit,
Hogy törli mindegyik könyvbe tölt szemeit,
Midőn Battyányinak elhült tetemeit,
Lelketlenül láttyák bajnoki kezeit
Heverni, mellyeknek gyakran intésére
Hullott az ellenség ezre ezerére...
Gyakran győzelem véres dicsősége
Pillantásaitól függött nyeresége.
Ó és ez a bajnok, ki a szerencsével
Csak úgy bánt, mint gazda szegődött népével,
Ó ez nincs már többé! - elmúlt - fut előlünk -
Atyánk! - fő vezérünk! - hova tűnsz el tőlünk?
Hiszem, midőn harcok dicső mezejére
Vezettél királyunk s hazánk védelmére,
Az halál, öltözvén tüzes mennykövekben,
Orditva repdezett a szörnyü telekben,
Szórta melletted is ezerszer szikráit,
S nem szaporíthatá teveled prédáit.
Elaluttak rajtad halálos tüzei,
Megtompult mellyeden nyila, mennykövei:
S most a békességnek csendes kebeléből,
Ragad ki fiaid reszkető öléből! -
Igy nyög, így sohajtoz, s lesütvén szemeit
Az ősz hadakozó hullattya könyveit.
A haza pediglen halottas innepét
Látván illy fiának, elfödözi képét
Gyászfátyollal; - halvány színe ijedségét
Jelenti, keserve mély érzékenységét!
Rádől bajnokának bus temetőjére,
Sír! - nevezi! - hívja! - s könyvez tetemére! -
Vigyáz, ha még él-é, ere rugásából;
Esedez, ébredjen iszonyu álmából.
Hasztalan esdekszel! - nem láttya könyvedet,
Nem tellyesítheti most egyszer kedvedet;
Halhatatlanságnak szerencsés ölében
Nyugszik már nagy lelke méltóság fényében.
Feje felett lebeg vitéz koronája,
Fáradsága dija, érdem bokrétája,

Mellyet azon Isten készített számára,
 Ki őtet teremté nemzetek javára,
 Ki őtet királynénk s anyánk trónusához,
 Segéltségül adta boldog kormányához,
 Ki őtet rendelé nagy József szívében
 Erkölcs drága magvát ültetni lelkében.
 Ugy van, boldog herceg, tied a dicséret,
 Hogy most ég mellyünkbe buzgóság, szeretet
 E fejedelemhez; - s minden örömkönyvünk,
 Mellyet ennek áldoz hálaadó szívünk,
 A te sirodra hull! - s ott hideg testeden
 Gördülvén, elszárad atyai sziveden.

1782

Érzékeny levelek

---- *Me Quoque pectoris*
Tentavit in dulci iuventa
Fervor.

HORAR. Carm. L.I. Od. 16.

Első levél

Barátom, tudom, hogy szereted a szép rajzolatokat, mellyeket a szerelem az elmével együtt fest le előtted. Részeltetlek azért abból az elragadtató szempillantásomból, mellyben a minap Elizát láttam.

Hattyut képzelt színe szép öltözetének,
 Ifju cedrusszálat állása testének;
 Haja mesterséges felfodorittással
 Kedvezett a szemnek, melly rab lett látással;
 Csipke fejkötőjét szél úgy lebegtette,
 Hogy viselőjének kényyét lefestette.
 De tovább mit mondgyak isteni képéről?
 Látván, minden gondom volt Ida hegyéről!
 Az arany almáért vetekedni véltem;
 Én, Párist követvén, nékie ítéltem.
 Vigye! igazsággal jutott birtokába;
 De szivem is zárva vagyon az almába!
 Csuda szemeiben ké kellő ég fénylett,

Az pedig, kit nézett, mennyországot rémlett.
Melly bágyadtak voltak néha pillantási,
Mintha fárasztának szerelem bántási.
Néha pedig furcsa szökéseket tettek, -
Mellyekkel sok szivről zsákmányokat szedtek.
Rózsákat fellyülmult szép piros arcája,
Csókra volt készülve gömbölyü kis szája;
Félig felnyilt mellye hóval vetekedett,
Minden lélekzetre apadt s nevelkedett.
Gondolnám, hogy titkos tűz hevesítette,
Azért örült, ha friss szél hüvesítette.
A tiszta szemérem mosolygott belőle; -
Többit tudod, ha nem szóllok is felőle.
Kis lábai módos lépéseket tettek;
Hidd el, ezek is sok szemet szédítettek. -
Egy szóval, képében Venust képzelheted.
Mármost érzéketlen légy, hogyha teheted!

Nézd el, barátom, az érzékeny szivnek rajzolásait. Mennyi indulatokat önt belénk az ifjuság! Miként alusznak ezek el osztán, midőn a kedvetlen vén-ség ezüsttel festi bágyadt fejünket! - Oh gyengeség! miért bírod annyira halandó szivünket? Vagy olly édes ne volnál, vagy örökké uralkodnál rajtunk! Nehéz veled bizonyos esztendőig társalkodni, mert éppen akkor ragadtatol ki kebelünkéből, midőn érzésedre legjobban készülünk! - De ne emlékezzünk erről, mert megszomorodunk!

II. levél

Örömmel vettem tudósittásodat, hogy szerencsés vagy. - De mikor nem örültem én barátom szerencséjén? A társaságnak szentelt kötelei olly hathatósok előttem, hogy mind az örömet, mind a szomorúságot egyenlőül éreztetik velem.

Ugy tetszik, barátom, mintha barlangodnak
Látnám kiességét, s szemét Klórisodnak.
Oh, szép pillantások, mellyekre felnyilnak!
Tudom egy ereje van ennek s a nyilnak.
Melly édes sebeket hordozsz kebeledben!
Véres nyomát hagyja Kupidó szivedben!
De talán nem lesz uj ennek nyilazása,
Hanem csak a régi sebhely ujjiattása!

III. levél

Érzem keservidet; sirok barátommal.
Ez nem hízeltetés: szívem egyez szómmal. -
Vajha segítségül lehetnék ügyednek,
S szélyt szaggathatnám gyászfátyolát szivednek!
Egek! miként piheg emésztő sorsában
Klórisod, mint fáradt gerlice bujában!
Homály borította el isteni szemeit, -
Mert meg nem tarthatta gördülő könnyveit!
Venust képző képét ezek lepcsésittik,
Író táblácskáját ezek nedvesittik.
Vagy, ha elhibázzák szokott járásokat,
Eső gyanánt lepik a szép havasokat.
Tudom, ablakjánál sokszor vigyázva ül;
Mihelyest megsajditt, hol gyullad, hol elhül.
Ha pedig nem láthat, lesütött fejével
Távozik, s holt képet jelent keservével.
Hát te hány éjtszakán álomtalankodol,
Midőn mult szerencséd felől gondolkodol?
Néha az ezüstös holdnak sugárait
Nézed, mint Klórisod bus pillantásait;
Éjjeli óráknak szomorú ütését
Hallod, mint hadoklók harag csendülését.
De vigasztalóddgyál! száz társaid vannak;
Mint egynek sir szive, szint úgy sir amannak.

IV. levél

Igaz ugyan, barátom, hogy hazánknak legkellemetesebb százában születünk, mellyben polgárjaink anyai nyelvünknek ékesítésében annyira szerénykednek, mintha feltett szándékkal kivánná egyik a másikat fellyülni. De mégis csak meg kell vallanunk, hogy ezek még igen fiatal igyekezetek. - Ez kényszerített bennünket az idegen nyelveken irt könyveknek olvasására, mellyekben vagy mulatságos indulatinkat kecsegtettyük, vagy olly gondolatokat szedegetünk, mellyekkel született nyelvünket segítjük. - Magamat felejtve olvastam minapában *Wieland* Gráciáit, hol szerencsés elméjének remekjén látszatik dolgozni. - Meg nem tartóztathattam magamat, hogy ennek a gyönyörű szerzeménynek elejét veled magyarul ne közölném:

„Azok, akikkel a régi Görögországot Deukálion és Pirrha megnépesítette, eleintén szerfelett vad emberek voltak; olyanok tudniillik, mint amilyeneknek illett lenni azoknak, kik kövekből lettek emberekké.”

„Tölgyfákból nőtt erdők setét rejtekében
Tévelyegve járkált ki-ki vad bőrében.
A férfi fejszóját vetette vállára,
Élte párja pedig kisdédjét karjára;
S úgy csüggött a gyermek anyja emlőjéről,
Mint a majomkölykek anyoknak mellyéről.
Ha pedig a napnak elalutt világja,
Aki hol tévelygett, ott volt nyoszolyája.
Amelly fa árnyékot terjesztett fektekbe,
Ugyan az eledelt hullatott keblekbe;
És ha helyet láttak rothadt oldalában,
Ágyot is zöld ágból raktak adujában.”-

„Nem tudom, Dánae, ha elhiszi-e az *uj Héloiz* szerzőjének, hogy ez volt a legboldogabb életmódgya, melyet számunkra rendelhetett a természet? De, ha mindazokat a viszontagságokat számba vesszük, amelyek esméretlenek voltak a miveletlen természet fiainál, meg nem tagadhattyuk tőlök legalább azt a boldogságot, mely a mostani viszontagságok tudatlanságából származott.” -

Barátom, mint tetszik ez a kis német darab? Melly szépen emlékeztet bennünket azokra az időkre, mellyekben csak az ártatlan természet uralkodott!

V. levél

Éppen a *Sans souci* okos munkájával
Éltettem elmémet, midőn szél fujtával
Érkeztek verseid. - Szivem mint dobogott,
Midőn vidám kezem verseidhez fogott!
Tellyes erejével birsz Pindus hegyének,
Szárastod kutfejét Kasztilis vizének.
Hidd el, rózsája vagy a szagos Hiblának,
Tavasznak fecskéje. Koridonnya Pánnak.
Bár Alexis volnék! úgy az enyim volnál,
S Máró módgya szerént szerelmemről szólnál!...
De most sem vagy másé! Szivem bizonyította,
Mellynek buzgóságát minden nap ujjította.

*

Páthmosi vak gyermek repdes körülöttem,
 Unszol, emlékezzem, hogy mire születtem.
 Mérges nyilaival döfödi mellyemet,
 Leggyengébb érzéssel ruházza szívemet.
 Barátom, bocsásd meg e gyengeségemet;
 Mert oly isten birja érzékenységemet,
 Ki még Akhillest is bálványánál látta,
 Midőn Polixéna ál szivét imádta.
 De vallyon mi lehet ez az édes méreg,
 Melly szivünket marja, mint egy titkos féreg?
 Szörnyen ostromolja az egész világot;
 Kunyhókból királyok székeire hágott; -
 S amelly szivet egyszer megsértett nyilával,
 Kacagva hagyja el hitetlen szárnyával.

*

Sokszor midőn éjjel magán gondolkozom;
 Midőn a természet rendén csudálkozom,
 Ez a kérdés méllyen süllyeszti eszemet,
 S csak ebben találok fel feleletemet:
 „Kiterjesztett tenger; világ a hajóssa;
 Szivünket pediglen mint a partot mossa”-

Megelégszel-e vele, barátom? - Ha nem véled elégségesnek, felelj meg
 különben; szívesen veszem.

VI. levél

Dámon panasszai

Távozz el, tavasznak tündér gyengesége,
 Napnyugoti szellők langyos melegsége.
 Mit használ énnékem föld gyönyörűsége,
 Ha oly hideg hozzám Fillis kegyessége.

Unalommal nézem bárányim ugrásit;
 S a vig madarkáknak rendes csacsogásit;
 Noha néhanapján furuglyám forgásit
 Szavokhoz intéztem, s kedvelltem hangzásit.-

Nem nyilnak számomra a rózsák bimbói,
 Mellyekből készültek Fillis koszorui!

Igy, mik régen voltak szívem ujjtói,
Már most keservemnek lesznek árasztói!

Gyász terjedett szívem minden érzésére,
Siralommal felel Ekhó nyögésére!
S ha meg nem tér Fillis régi szerelmére,
Elvisz nagy fájdalmam koporsóm szélére.

VII. levél

Nerinne érzékenysége

Miként buzog szívem hevült kebelemben,
Midőn Dámis nyugszik erőtlén ölemben!
A hajnal sem tetszik olly szépnek szememben,
Hol piros sugárit köszöntöm fektemben.

Szerelmét pihegi Nerinne számára,
Ezerszer esküszik szívem oltárjára!...
Melly hiven vigyázok mindegyik szavára!
Pirulva tekintek szerelme lángjára.

Örömmel szemlélem forogni szemeit,
Kik bágyadságokkal festik le tüzeit.
Azután mellyemhez szorítottam kezeit,
S rájuk nyomom hevült szívem pecséttyeit.

Ámor egy bokorból nézi játékinkat,
Mintha számba venné ezer csókjainkat,
Integet, hogy még most éljük napjainkat,
Mig ezüst nem festi bágyadt homlokinkat.

Ugy de, midőn Fébus hanyatlik estvére,
S ködös homály borul föld kerektségére,
Ismét elhány Dámis, s füttyent seregére,
Hogy készüljön menni nyugovó helyére.

Oh szegény, hadd mennyen! végezze tisztségét;
Elég, hogy én birom érzékeny hivségét.
Holnap, ha Auróra szüli fényességét,
Tudom, felkeresi Nerinne térségét.

VIII. levél

Kloe álomtalansága

Hasztalan sietek mirtus lugossiba,
Hogy elszunnyadhassak hüves árnyékiba;
Vagy a gyengén csörgő patakok partyára,
Hol madarka felel madarka szavára.
Sehol sem találok álmot szemeimnek;
Ébren foly ideje csendes estvéimnek!
Szüntelen csak Dafnis képe van eszemben...
Jöjj, Venus, gyógyítsd meg szép sebét szívemben!
sat.

1782

Esdeklés

Csak egy csókot lophatnék le ajakadról,
Vagy egy rózsát gyengén piruló arcadról!
Rabbá tett szép szemed,
Gyönyörű termeted.
A tiszta erkölcs mosolyog személyedről;
Venus tüzhelye füstölög a szivedről.

Olyan vagy, mint a tavaszi vidám erdők,
Rózsák illattyával játszó szelek, mezők.
Sziv gyönyörüsége,
Éltem édessége!
Bárcsak isteni személyed enyim lenne!
S kezed által szerencsésé az ég tenne!

1782

Gróf Zrinyi Miklósról

Ellenség csontyai közt gázolt vérében,
Nyugszik Zrinyi Miklós dicsőség ölében.
Elesett! de fején maradt borostyánnya,
Nem lehetett ekként Szulimán zsákmánnya.
Magyar! e sir felett ne hullass könyveket,
Mert a könyv nem illet bajnoki sziveket.
Tapsoj, s kevélykedgyél ilyen vitézedben,

Pompa gyanánt hordozd nagy nevét mellyedben.
Zrinyi! édes hazánk cimeres fajzása!
Nyugodgy! terjedjen rád az egek áldása.
Majd, ha a trombita rettentő hangjára
Mindegyikünk testét felvészi magára,
Elődbe sietünk, s ölelünk tégedet:
Megháláljuk akkor nemes esetedet.

1782

Kalapos király

Mégsem szünsz, kegyetlen, szivünket gázolni?
Nem elég még a könyv? még többnek kell folyni?
Há képtelen fajzás! véred gyalázattya,
Gyilkossa népednek, nem pediglen atya.
Ez a hálaadás oly szent hivségünkért,
Házadért kiöntött számtalan vérünkért?
Megöszült atyáink miként csalatkoztak,
Hogy rajtad s anyádon egykor szánokoztak.
Tudod, a pozsonyi vár palotájában
Miként nyöszörögtél anyádnak karjában?
Véltük, hogy szerelmet sirtál nemzetünkre
S most látjuk, hogy gyilkos tört töltél szivünkre.
A megilletődött őszek kardot vontak,
Védemedre vitéz esküvést mondtak,
Felajánlottak volt végső csepp véreket,
A buzgóság birta ezekre sziveket.
Ó szegény atyáink! be nem gondoltátok,
Hogy ezzel veszik el virágzó hazátok.
Egész Európa csudált benneteket,
S csak ti nem láttátok veszedelmeteket.
Im akit számunkra királyt neveltetek,
Kiben arany időt virradni véltetek,
Most háromszáz ezer fegyveres rabjával,
Egy pórázra füzi nemest jobbágyával.
Még jól meg sem hültek annya tetemei,
Hogy már ránk morogni kezdtek mennykövei.
Biztatott ugyan még első levelében,
Hol szentül igérete királyi nevében,

Hogy szabadságinkat egy pontig megtartya,
S ő lesz annya helyett nemzetünknek attya.
Feléledett szívünk illy ígéretekre,
Hálákat küldöttünk a kegyes egekre.
Ó miként örültünk, hogy kis magyarságunk
Nyer még olyan királyt, ki lesz boldogságunk!
Már akartunk érte halni! - Már törödtünk,
Miként feredhetne Józsefért fegyverünk.
Illyen a magyar szív! Ekképp tud érzeni,
Jó fejedelméért mindgyárt kész vérzeni.
Igy örülsz te hajós, ha olly szél lengedez,
Melly előtt a setét felhő fut s bucsut vesz,
Reménleni kezded akkor szigeteted,
Hol nyereségekkel töltöd erszényedet;
Igy te szántó-vető, ki réműlve álltál,
Midőn jönni hadi lovasokat láttál,
Ha e harácló nép nem esik pajtádnak,
Megkegyelmez szálba menő gabonádnak:
Igy örültünk mi is! - de meddig? - Istenek!
Hogy lehetnek eszes lelkek kegyetlenek?
A királyi névben küldött fogadások
Csak olyanok voltak, mint álmodozások,
Mellyekről ébrenten alig emlékezünk,
Valóságot benne bár előbb képezünk.
Szép ígéretinek első megszegése
Vala trónusunkba loppal beszökése.
Még nem is láttuk volt pozsonyi dombunkon,
Már jármát éreztük fekünni nyakunkon.
Iszonyu hatalom! - még ez nem volt nálunk,
Hogy korona nélkül lett volna királyunk.
Mátyás, hogy nem talált koronát magának,
Tüzzel, vassal rohant Fridrik kastáljának,
Nem szánt feláldozni több száz magyarokat,
Csakhogy koronázva ülje trónussokat.
De ez megleégszik, hogy kalap van fején,
Mert háromszáz ezer zsoldos él kenyerén.
Azt véli, ezeknek fegyvere királyság.
Holott kegyetlenség, erőszak, tolvajság.
Melly Isten ád néki arra igazságot,
Hogy ő rabszijjra fűzze szabadságot?
Azért, hogy ereje vagyon, még nem király

E nagy név szeretett égő oszlopánál.
Azután ha az is, nem az a tisztsége,
Hogy elfulladásig fujtson felsősége.
Királynak csak azért adgyák méltóságát,
Hogy hiven őrizze népe bátorságát,
Hogy továbbra vigye országa széllyeit,
És hogy boldogokká tegye nemzeteit.
De e nagy valóság esméretlenné lett,
Miolta erőszak rajta hatalmat vett,
Miolta kevélység kegyelem helyébe
Ült fejedelmeknek királyi székébe,
Miolta magokkal ezek elhíttetik,
Hogy jobb, ha jobbágyi félik, mint szeretik.
E megvesztegetés királyok szívében
Szül annyi bűnököt föld kerekiségében;
E' cselekszi, hogy ma az anya természet
Elrémülve nézi, hogy sok szabad nemzet
Nem is kérdeztetik, kell-é néki király,
Máris bilincseket és jármokat huzkál.
Ó ti fejedelmek, milyen törvényekkel
Bántotok oly szörnyen ama nemzetekkel,
Kiket határtalan tenger messzesége
Elszakaszt s boldoggá tett együgyűsége?
Nem kívánták ezek fősvény kincseteket,
Sőt még nem is tudták kevély neveteket,
Mégis ezer vesztőszerrel tölt hajókkal
Vadászátok őket jobbágyi békókkal.
Mint jámbor utazók szálltok szigettyekben,
S ha arany vagy ezüst tűnik szemetekben,
Ölítek, vágjátok szegény lakosait,
Égetitek sással fedett szállásait.
Be derék dicsőség halász kalibáját
Mégvívni, s győzésnek nevezni prédáját.
Azután vadaknak mondgyátok ezeket,
Pedig ti hordoztok orosz lány sziveket.
Ausztria ugyan még szabad illy vétektől,
Mert hercegeinek ki nem telt eszektől
Ekképpen vétkezni. Nagy bűnhöz is ész kell,
A sziv gonoszságra ennek szárnyain kel.
Tergeszti s Fiumi tenger keskenségre,
Most kezdik szoktatni anglust nyereségre,

Most lát még csak Álgir fekete sasokat
Tengeren repdesni s lődözni azokat,
Most kezd a khineser magyar dohányt színi,
Füstös hust kóstolni s tokai bort inni.
Szép dolog egy hazát így gazdagítani,
Fölösleg vagyonát pénzzel felváltani.
Így tudta hollandus spanyolok jármait
Levetni s virágba hozni várossait.
Így hordtak anglusok Phinnok révpartyába
Végzetetlen kincset ország tárházába.
De ha e nyereség kihág határain,
S szabad nemzeteknek legel vagyonain,
Ha olly népet, kinek kincsét olcsón veszi,
Együgyűségéért öli s rabbá teszi,
Már ez kegyetlenség! - ez kiált egekre,
Hogy küldgyön menkövet a fejedelmekre.
De talám Ausztria nem megy oly messzére,
Noha ő is uszkál már holmi cserére.
Ő csak itthon üzi régi mesterségét,
Csalárd ígéretit, színes kegyességét.
Ekkoráig e két fortély oltalmában
Csuda szerencsével hevert tronussában.
Ha megszorul, földig megalázza magát,
Őrzőangyalának nevezi jobbágját,
De ha szerencsését jobb karba szemléli,
Csaknem félistennek lenni magát véli.
József, e valóság bir arra tégedet,
Hogy érdemesebbnek ítéled fejedet
Angyali koronánk rég méltóságánál,
Pedig főbb hatalmad ennek jóvoltánál.
Mért nem bánt így anyád, hogy királlyá tettünk,
Hogy hét ellenségit koncoltuk, kergettük?
Mért gyermekségedben nem tudtuk felőled,
Hogy kalapos király fog lenni belőled?
Hidd el, hogy véled is másképp bántunk volna,
Most kegyetlenséged magyart nem gázolna.
Ausztria volna most egész birodalmad,
S még ott is rettegne előttünk hatalmad.
Bezzeg danulhatnál rét pacsirtájával,
Apádnak rád maradt vadász tarsolyával.
Vagy ha aztat véled, hogyha koronánkat

Fel nem teszed, bátran ronthatod hazánkat,
Mivel az esküvés nem kötelez arra,
Hogy mint szabad népre, úgy nézz a magyarra:
Szörnyű csalatkozás! azért igazsággal
Nem bánhatsz kényedre magyar szabadsággal,
Mert korona nélkül nem lehetsz királyunk,
Illy alkun országol neved eddig nálunk.
Ha te törvényünket veszed paizsodnak,
Hogy hazánk örökös jobbágya házodnak,
Mi is megkivánnjuk ország törvényével,
Hogy fejed ragyogjon koronánk fényével,
Hogy esküvést mondgyál régi szokásinkra,
Sok vérrel vásárolt szabadságainkra.
Mert ha szent egy törvény, másik is olly szent lesz,
Bétellyesítésre egyaránt kötelez.
Azért, mig koronánk homlokodra nem száll,
Erőszakos ur vagy, nem pediglen király.
Ugy de mért ohajtjuk mi e szentségünket,
Fejeden szemlélni királyi jelünket,
Holott történetink tekéntvén rendére,
Tudgyuk, soha nem szállt eretnek fejére?
Mivel vagy kevesebb az illy pártosoknál,
Csakhogy még nem láttunk ur vacsorájoknál!
De ha nézünk többi cselekedetedben,
Alig leljük hitnek nyomdokát szivedben.
Kálvin, Luther, vad rác hitesegettségét
Jovallod s neveled lelke veszteségét.
Szabad gyakorlást adsz hibás vallásoknak,
Egy előttd nyája juhnak, farkasoknak.
Ez azután igaz keresztény szeretet?
Mért bitangolod, kérlek, e szent nevezetet?
De bár „apostoli” neved is letennéd,
S igazságtalanul magadra ne vennéd.
Nevetni kell ollyan apostol dolgára,
Ki eretnekeknek gyarapodására
Maga mutat utat, maga hivogattya,
Kegyelmeknek árját rájok osztogattya,
Vagy ha azt itéled, hogy igy szelidülnek
S könnyebben az igaz ösvényre kerülnek,
Ó! gyönyörű kárpit, több illyent is láttam,
De szinnél egyebet rajta nem találtam.

Illyenek mostani százba gondolatink,
Ezeket tanulják kondor urfiaink.
Az tudósabb, aki jobban tud vétkezni,
Csak bünének tudgyon szép nevet szerezni.
Igy szép szándékodról jót ki ne gondolna,
Ha millyen szép, szintén oly igaz is volna.
Csak tekéncs Osznabrug s Münster várossában
Kötött békességnek szennyes lajstromában:
Elég szabadságot nyert ott eretnokség,
S mivel jobbult eddig véle a németség?
Még a fekély mostan tovább hatott benne,
Rómába eskünni csak ballagva mennek.
Ne hidd, hogy nálunk is jobb szivüek lesznek,
Noha tőled ezer kegyelmeket vesznek.
Ki egyszer hitetlen Teremtő urának,
Kevés bátorságot ígér királyának.
Igaz hit gyökere sziv szelidségének,
Ez a rugó tolla polgár hivségének.
Azután minálunk kezdesz illy ujságot,
Nálunk nyer pártosnak büne szabadságot,
Nálunk! - - Apostoli ország közepében! - -
Ó hova jutsz magyar, e rabló körmében!
Elhagyatott hazám, szomoru nemzetem,
Könyveiddel közli könyveimet szemem!
Jer, tudakoljuk ki őseink tetemeit,
Áztossuk könyvünkkel koporsók köveit,
Panaszkodgyunk nékik, mutassuk sebünket,
Kérjük, ne hadgyanak elveszni bennünket,
Ne hadgyák, hogy hitünk virágzó szentségét,
Gyülevész vallások dulják fényességét.
Ládd, József, így sirnak leghivebb népeid,
Ezek király névben tett ígéreteid?
Pirulj el legalább! ez nem olly illetlen,
Mint amit cselekszel, kalapos kegyetlen.
Hallgasd el sok cifra színü mentségedet,
Mellyekkel ruházod szentségtörésedet.
Ugyis jól tudjuk, mért cselekszed ezeket,
Hogy ugy védelmezed az eretnekeket.
Thököly, Bocskai, Rákóczi hadáról,
S támodásaiknak sok titkos okáról
Gondolkozván, látod, hogy a pártosoknak

Dolga volt leginkább célja táboroknak.
Ezek szabadságnak arany zászlójával
Hiteket keresték hazájuk kárával,
S noha az utolsó vezér igazabb volt,
Mégis pártos népe templomokat rabolt,
S azért nem engedte az Isten hadának,
Hogy szabadítottja legyen hazájának.
Ez az emlékezet vitt oly káboságban,
Hogy Luther, Kálvinnal lépjél barátságban.
Vad rácság pediglen, kit alig esmértünk,
Ki csepp vért sem öntött vagy érted vagy értünk,
Szabad gyakorlását Mohilow attyának,
Köszöni országlás titkos fortélyának.
Volna még csak zsidó király a környékbe,
Akivel hasznodért lépnél szövetségbe,
E füstös nemzet is tudom, nemsokára
Engedelmet nyerne vallása számára.
Be gyönyörű volna látni sáhterjokat,
Egyből bárót tennél, másokból grófokat.
Ocsmán hizelkedés, bűnös országlások
Nem fejedelemhez illendő fogások!
Ha olly nagy császár vagy, szégyeld el magadat,
Hogy illy fortélyokba teszed hatalmadat,
Hogy ugy megalázod hitednek szentségét,
Csak megnyerhesd szomszéd király kegyességét.
Ó, a mi őseink annyi ezerekkel,
Nem szállhattak szembe ellenségeikkel,
Mégis soha öszve nem fért az szivekkel,
Hogy illy csufos vásárt tennének hitekkal:
Vitéz erkölcsökbe vala reménségek,
Ezzel jött dicsőség, ezzel nyereségek.
De talántán, József, már volna ideje,
Hogy tovább ne csapjon erőszak vesszeje.
E bűnök küszöbén állj meg! elég messze
Kegyetlenségednek nyult ugyis eressze.
Nem! még ez sem elég! - még a fellegeknek,
Mellyek trónusodnak tetején lebegnek,
Gyomra ki nem lőtte mind a fullángokat,
Mellyekkel hizlaltad dörgő homályodat.
Uj ordittást hallok, uj csattogásokat,
Dühösség, pusztulás követi azokat.

Szegény remeteség, ájtatos szállások!
Értetek reszkedek szerzetes lakások;
Rátok látom mérve lenni e tüzeket,
Már szórja lángjait, már dul benneteket.
Hiszem eddig az volt természet szokása,
Hogy nem ért kunyhókat mennykövek csapása,
Emésztő kénköve csak magos helyekre,
Hivságnak áldozott nagy épületekre,
Szállt, hogy megalázza felfuvalkodását -
József felforgattya ennek is folyását.
Már Zobor tetjén, s Maiki erdőségben
Állnak a barlangok néma csendességben.
Nem hallatik szózat, nem szent sohajtások,
Nem nyilnak az égre buzgó pillantások!
Elmultak lakosi, nincs ember pusztáin,
Csak vadak csapásit látni most utcáin,
Kik, ha a teleknek havas fermetege
Harsog az erdőkbe, s üldözi hidege,
E fedelek alatt menedékhelyeket,
Találnak magoknak meleg rejtekeket.
Miként csudálkoznak e vad teremtések,
Hogy azon helyen van bátor heverések,
Melly előbb ájtatos férfiak szavával,
Zengett az Istennek magosztalásával.
E felleg erdőkből cammog városokra,
Szinte olly ártatlan s szelid lakásokra.
Szüzek, kik városi lármák közepében
Elrejtekeztetek szent Klára nevében...

1782-1783

Főgenerál Gróf Nádasdy Ferenc halálakor

1

Hová hanyatlasz, virágzó hazánk?
Hát már nem tud más, csak bu, jönni ránk?
Nem is reményli nemzetünk többé hajnalát,
S éjjelében

Kék egében
Csillagot sem lát?

2

Minap a végső homályba merült,
Kiben bus szívünk még néha örült!
Illy mostoha sorsra a kőkemény sziv is lágy!
Nádasdy ez,
Magyar könyvezz!
Már ez is elhagy.

3

Meghültek immár vitéz kezei,
Kiket ellenség félték ezrei.
Kihullott belőlök a kard; - bárcsak még lenne
Közted, Magyar!
Egy olyan kar,
Melyben illene. -

4

Lásd, így hagynak el a nagy férfiak,
Dicsőségedre nőtt hazafiak.
Édes hazánk! te is velek immár vonaglasz,
Hacsak nem jó
Csuda erő,
Melly megoltalmaz.

1783

Boldogságos Szűz Máriához az édes hazáért

1

Magyarok Asszonya!
Tekints elhagyatott birodalmadra:
Nincs másban oltalmunk,
Csak tebenned bizunk
Mi árva magyaraid:
Szemléljed ügyünket, gyászos ügyünket,
Ne hadd, hogy elnyomják magyar nevünket!

2

Angyali koronánk
Az ég kegyelméből szállott le hozzánk:
E drága kincsünket,
S véle nemzetünket
István néked áldozta:
Most örökségedet, örökségedet,
El akarják vonni tőled, népedet!

3

Ne nézd büneinket,
Hanem hozzád buzgó s hiv őseinket.
Sok verejtékekkel,
Ah! mennyi vérekkal,
Nedvesültek mezeink:
Őérettek szánny meg, szánny meg bennünket,
Vedd el: mi is néked áldgyuk szivünket.

1782-1784

A vig társaságról

1

Éljen mái társaságunk,
Igaz magyar barátságunk!
Nem bántódik meg így Isten, sem ember:
Aki pedig ezt irigyli, gazember.

2

Győznénk mi azt megfontolni,
Mit fognak mások gondolni!
Mig azok holmit felszednek orrokra,
Mi azonban hiven iszunk, truccokra.

3

Ime, melly jó a barátság!
Nincs e földön más boldogság.
Ezzel életünk terheit enyhittyük,
Tréfát tréfával felváltjuk, nevettyük.

4

Távozz tőlünk képmutatás,
Policia, pallérozás;
Takarodgyál foszlánkosok közibe,
Akiknek születéssel ravasz szívébe!

5

Nem tud a magyar szív ahhoz,
Mert hiveség illik bajszához!
Nosza, pajtás! pederjük meg, s vigadgyunk;
Lesz még idő, hogy a buról aggódgyunk.

1782-1784

Hiv barátoknak hivatól fájdalmas elválása

1

Szivem! jön már szerelmünknek,
Boldog szerelmünknek,
Elválásnak órája;
Próbaköve hiveségünknek,
Eskütt hiveségünknek,
Szenvedésnek pályája.
Bátran csüggtem ajakidról,
S eddig veled mulattam;
Ragad a sors karjaidról,
Gyenge karjaidról;
Bura kárhoztattattam,
Elhagyattam, elhagyattam!

2

Nyulj mellyemre kezeiddel,
Drága kezeiddel,
Érezd elholt szívemet:
De ne sirj; mert könnyveiddel,
Igaz könnyveiddel,
Kettőzteted sebemet.
Oh ég! mért adtál oly szívet,
Melly annyit érezhessen,

Vagy miért esmértem oly hivet,
Imádandó hivet,
Kiért szívem éghessen,
Esdekhessen, esdekhessen.

3

Nem szegezem a végzéseket,
Örök szent végzések
Ellenébe magamat.
Eltitkolom szenvedéseket,
Kinos szenvedéseket
Tengerébe bajomat.
Eltávozom személyedtől,
Szivedtől nem távozom; -
Miként válhatnék el ettől,
S nemes hiveségedtől?
Oh! ettől nem távozom,
Nem távozom, nem távozom!

4

Látlak én messzeségemben
Nagy messzeségemben,
S lelkeddel beszélgetek;
Csókjaidra képzésemben,
Édes képzésemben,
Csókokkal felelgetek.
Estvéli gyenge szellőktől
Kérdezd hollételemet,
Megmondgyák ők; s nyögésektől,
Csendes nyögésektől
Tanuld ki szerelmemet,
Hiveségemet, hiveségemet.

5

Emlékezz meg imádódról,
Igaz imádódról,
Te is, szívem reménye!
Gondolkodgyál barátodról,
Esküdt barátodról;
Ez szerelem törvénye.
Számot tartok hiveségedre,

Félvilágért nem adom;
Emlékezz eskütt hivedre,
Ó eskütt hivedre,
Lásd, én immár bujdosom,
Már bujdosom, már bujdosom!

1782-1784

A csalfa szivnek megvetése

1

Hasztalan mászkálsz lábomnál,
Esmérem már szivedet:
Nincs helyed buzgóságomnál,
Mert megszegted hitedet.
Menny annak nyögni ölében,
Kinek leltél szerelmében
Édesb kellemetességet,
Mint nálam gyönyörüséget.

2

Nem bizom színre magamat
Ezután, ha szeretek;
Láng gerjessze fel lángomat,
Külömben nem éghetek.
Még kék szemeknek sem hiszek,
Sem sóknak, mellyek, mint vizek,
Kedvesek, míg csergedeznek,
S a lehellettel enyésznek.

3

Legalább e hasznát vettem
Megcsalt szeretetemnek;
Noha többet érdemlettem, -
De ez elég szivemnek.
Te pedig, ha jut eszedben,
Melly nemtelen vagy szivedben,
Pirulj, s felejts el engemet. -
Háláld evvel hivségemet.

1782-1784

Egy hiv szivnek kedvesse sirja felett való panaszi

1

Im, koporsód ajtajánál áll hiv szeretőd!
De látom, hogy bé van zárva setét temetőd.
Nyisd fel! készen vár már ölem, hogy ölelhessen,
Szivem pedig, hogy itt veled elenyészhessen!
Ah! kegyetlen Párkák,
Kik e sirba zárták
Szivemet - kedvemet
Füstben oszlatták.

2

Oh Halál! mit kegyetlenkedsz az olly sziveken,
Kik csak most kezdtek örülni szent hivségeken? -
Mit mutatod hatalmadat gyenge ágakon,
Tegnapi hajnalba kinyílt virágszálakon?
Bus birodalmadnak
Mi örömet adnak,
Ha ezen - erőtlen
Szálók hervadnak?-

3

De nem jön hivemtől szózat, nem jön felelet,
Melly keresztül hatná ezt a gyászos fedelet;
Ó pedig be jól esmérte előbb szavamat!
Most hágy először egyedül sirni magamat!
Ha előbb könyvem folt,
Velem gyütt gyászolt;
Örömünk - gyötrelmünk
Közönséges volt.

4

Már a halál feloldozta illy köteleit;
Nem boríthattyák már könyvek ékes szemeit!

Nyugodgy tehát, áldott lélek, békességben!
Tudom, ha nem szólsz is, képem fenn van szivedben.
Mig bennem a lélek
Piheg, gyászban élek;
Már többet - vig kedvet
Nem is reménlek.

1782-1784

A megaggott világ-fiának emlékezete

1

„Reménség, reménség! be hamar megcsalál;
Vasmaeskával festve be heába valál!
Szomoru szivemet béborittá halál,
S valamerre szemem vetem, mindenütt gyászt talál.”

2

Szép természet, rózsaszint mutató ábrázat,
Bibor, bársony, selyem, s aranyos ruházat,
Megrontott sok ifjat, nem kettőt, sem százat;
Elpusztított sok szép várat és sok nemes házat.

2b

[Kis ajak, gyenge kéz hányat szédíthetnek?
Szökő pillantások miként hevítthetnek?
Hogyha kifedve szép mellyek piheghetnek,
Melly szivnek van olly bástyája, kit meg nem győzhetnek?]

3

Életem tavasszán én is rabjok lettem,
Midőn szép Klórisom karjain nyöghettem;
S ha csak egy csókját is kihizelkedhettem,
Paradicsom öröméről majd elfelejtkeztem!

4

Mulattam hivemmel kertek árnyékában,
Csendes magányosság édes homályába;

S áldozatot tevén Venus templomában,
Bemetszettük neveinket a hársfák héjjába.

5

Táncoló paloták, ti kedves heleim!
Hány titkot láttak ott csintalan szemeim,
Hány szivre repdeztek érzékenységeim,
S hány ezer nyájos szorittást érzettek kezeim!

6

Elmultak mind ezek, elmult vidámságom;
Szomoru gondná vált régi nyájosságom;
Jelenti képemen csüggedt pirosságom,
Hogy már végére hanyatlik - ifju bolondságom!

1782-1784

A végső óra

Érkezik már éltem vég szempillantása,
Kitelt lelkem agyag s romlandó szállása;
Megunta zsellérjét! kifogy erejéből,
Ezer kinnyainak kegyetlenségéből;
E nagy játékhelynek vétkes piacáról,
Színes örömeknek csak fővény halmáról!

1784

Ájtatos ének

1

Egyenlő szivességgel
Áldgyuk Istent szolgájában,
Kit tetéz dicsőséggel
Az időnek utoljában;
Boldog Lőrinc, te vagy ez,
Kit szivünk titkon nevez.

2

Melly buzgóság foglal el
Ifjuságod zsenyéjében!
Nem jössz, de repüléssel
Mész Szent Ferenc szerzetében,
Ó szerencsés serénység!
Melly fut, merre hiv az ég.

3

Szentség példája lettél
Szerzetednek örömére,
Azért szélyt küldettettél
Igaz hit hirdetésére,
Itt mondhatták felőled,
Hogy Isten szólt belőled.

4

Olly buzgóság lelkesitt
Apostoli tisztségedben,
Minthogy az ég tüzesitt,
Kíért égsz egész szivedben,
Hogy mihelyt szavad hangoz,
Száz annyi gyümölcsöt hoz.

5

Részt vettél édes hazánk,
Te is Lőrinc, oltalmából,
Hogy Mustafa rohant ránk
Vért szomjuhozó honából,
Hadaink már rettegtek
S Lőrinctől szivet vettek.

6

Bizonyságok mezei
Székesfehérvár várának,
Hol pogányok ezrei
Számlálhatatlan állának,
Ha itt ég nem védelmez,
Népünk egy talpig elvesz.

7

Ugyde Lőrinc itt valál,
S elől méz kereszt jelével
Fut előled a halál
Minden pogány erejével,
Személyednek látása
Török tábor romlása.

8

Mennyi csuda segítség
Jő még Lőrinc kérésére!
Pillantásban egészség
Egy asszony rugó erére,
Mellyet szerencsétlenül
Borbély vágott keresztül.

9

Más, ki rákot érezte
Tüzesedni ki mellyéből,
Csak Lőrincet nevezte
S mingyárt kigyógyul sebéből
Nem emberi erő ez,
Mit Lőrinc érdeme tesz.

10

Illyen dicsőségednek,
Lőrinc, zengjük méltóságát,
Terjeszd segítségednek
Reánk is hathatóságát,
Testi, lelki sebeinket
Látván, gyógyíts bennünket.

11

S mint Fehérvár tájékán
Meggyőzted ellenségünket,
Ugy lelkünk nagy csatáján
Segéltsd erőtlenségünket,
Hogy a véglehellések
Legyenek szerencsések.

12

Áldassál egy Istenség,
Ki három vagy személyedben,
Tied minden dicsőség
E roppant teremtésedben.
Tisztelvén szenteidet,
Nyerjük el kegyelmidet.

1784

Horváth Ádámnak

Barátom!

Mivel érdemlettem érzékenységedet,
Hogy érettem bura süllyeszd vig lelkedet,
Hogy értem keseregj; hogy ég végzésével
Vigasztald szívemet jobb sors reményével?
Nem vagyok sem véred, sem régi barátod,
Csak azolta szeretsz, hogy kinomat látod.

1784

Pyrkernek

Bármelly csekély légyen ezen adományom,
Emlékezz meg rólam kedves Tanítványom,
S mivel erkölcsidet mindétig szerettem,
Egy-két szent sohajtást tégy, kérlek, érettem.
De leginkább akkor, mikor már nem leszek
S a halandóságnak karjain enyészek.
Több haszna lesz ennek, mintha könyvet sirnál,
Vagy koporsóm fölé néma szókat írnál!

Néhai jó akaród és tanitód
Ányos Pál.

1784

KÖLTŐI LEVELEK

Barcsay kapitánynak

Ime általküldöm elmém futtatását,
Mellybe Nagyszombatnak siratom romlását.
De csak festett könyvek élesztik tollamat,
Nevetem azonban, s megvonom vállomat.
Halottas oszlopot emeltem hirének:
Hogy örökösítsem böcsét nagy nevének,
Mellyel dicsekedett a tudós világnak,
Hogy ő Parnassussa volt Magyarországnak.
Fogyatkozik immár hirének ereje,
Mert dőlő félben függ Parnassus teteje.
Elől látván Phebus leendő omlását,
Anyavárosunkban vette szaladását,
Itt azonnal kivánt nyugodalmat talált,
Tartsa kegyelmében szolgáját
 Ányos Pált.

Nagyszombat, 12, Juniusban 1777.

Virág Benedeknek

Vettem leveledet szívemnek másfele,
Lelkem az örömnék árnjától eltele,
Mert noha röviden irtad leveledet,
Tetézve rajzoltad érzékenységedet.
Hiszem már, hogy nem függ levelek számától,
Sem pedig az irás cikornyás módgyától
Ama barátságos indulat mivolta,
Mellyel a természet szívünket kapcsolta.
Irtad, ugy óhajtod kezeim vonását,
Mind szomju barázdák esőknek hullását.
Óh! ha vagy levelem illy érdemet talál?
Szeretsz! s méltán ebben remétségem táplál!
Hidd el, verseim is úgy Pécs vidékére
Sietnek, mint bárány anyja emlőjére,
Vagy mint csergedező patakok folyását
S hives árnyékoknak nyugtató szállását

Idézzén a szarvas, nyomát kettőzteti
S gyakran lábait is szárnyakra ülteti.
Mert ott feltalálom szives barátomat,
Kivel néhanapján közlöttem lantomat!
Ne álmélkodgy pedig, hogy magyaról irok,
Mert ha emlékezem, örömemben sirok!
Miként miveltetik édes anyanyelvünk
S ezzel sir szélyéről életre jön nevünk!
Azért bizonynyára megnyered kedvemet,
Hogyha visszontaglod verssel leveletem.
Nem árulhatom már tovább szerelmemet,
Mert az álom kezdi unszolni szememet.
Végre mint énnékem egészségem szolgál,
Neked is kívánnya barátod
 Ányos Pál.

Nagyszombat, 6. Juliusban 1777.

Gadótzai Róth Klárának

Kedves Anyám!

Küldöm leveletem Mátyus mezejéről,
A szép tudományok dicső kutfejéről,
Bakony erdeinek kies rejtekében,
Mert drága vagyonom lakozik ölébe.
Ott, hol egy dombocska fejebb emelkedik,
Melly diszességében szinte kevéldedik,
Két eleven forrás csergedez tövében,
Kastalust képeznéd folynia képében.
Oldalát a gazdag gyümölcsfák szépittik,
Hellyel veteményes kertek ékesittik,
Sárgult kalászokkal kérkedik környéke,
Mellyet öntözgetett polgár verejtéke.
Látom az aratók miképpen izzadnak,
Bőkezü Ceresnek ezer hálát adnak.
Tojongó sokaság birja a mezőket,
Melly édes örömmel tölti a nézőket.
Emez köszörüli életlen sarlóját,
Amaz vizért küldi üres vatalóját.

Némellyek a gusnak fonásán dolgoznak,
A kévék kötésén többen fárodoznak,
Ezek kalangyába a kévéket zárják,
Azok büszkén épült asztagokat rakják.
Amott egy szekerét örömmel tetézi,
Itt egy járma felé ökreit intézi,
S így szántófldgyéről készítvén zsákmánytát,
Danulva késéri csüribe vagyonnát.
Ezer még e tájék böcsös vidámsága,
Ezer a bakonyi élet boldogsága.
Én a többit itten elől nem számlálom,
Elég, hogy kivánnám, ott lenne halálom!
Ide bágyodt szárnyal sietnek verseim,
Verseimmel együtt érzékenységeim;
Mert Szent Klára napját látom már érkezni
S véle asszonyanyám napját következni.
Ah! szerencsés látás, boldog világosság,
Mellyért méltán vidul az egész Bakonyság!
Éljen asszonyanyám, kívánom szivemből,
Számos esztendeit toldgya meg éltemből;
Birjon örököszen vidám egészséggel
S áldgyák meg az egek csendes békességgel.
Látván minnyáinkat szárnyunkon röpdülni
S mindeniket külön asztalánál ülni.
Bátyám elméjével hazáját segittse,
Öcsém nemes karddal nevét hiresitse,
Nénémet pedig Isten boldogítsa
S szerencsés házosság uttyára szállítsa.
Én már a barlangok' lakom kiességét,
Pálma árnyékának érzem édességét;
Holló cipójából táplálom életemet,
S egyedül Istennek áldoztam lelketem!
Igy felosztva látván édes magzattyait,
Érzékeny örömmel töltse el napjait.
Végre, ha közelitt ama gyászos óra,
- Áh! áznak szemeim e kedvetlen szóra -
Körülette látván állnia bennünket,
Anyai áldással szentelje fejünket.
Kiköltözvén pedig lelke rejtekéből,
Részeseüljön égi karok öröméből.
De félbe szakasztom erről beszédemet,

Mert reszketni érzem minden tetememet.
Drága uram atyám kezeit csókolom,
Édes jó nénémet karommal kócsolom;
Bátyámat pediglen ezerszer köszöntöm
S kedves kis öcsémre szerelmemet öntöm.
Végre még életem Elizeumra száll,
Engedelmes fia maradok
Ányos Pál.

Nagyszombat, 4. Augustusban 1777.

Hérits Vincének Rómában

Két holnapig vártam Vince, irásodat,
S már törődve néztem olasz szokásodat,
Hogy lemondván magyar hiv indulatodról,
Indulataiddal régi barátodról,
Róma kerítése vet határt kedvednek,
Mellyben feltalálad tetszését szivednek.
Hibáztam! mert szeretsz, vettem bizonyágát
Olvasván feljedzett okod valóságát;
Hidd el, ismét újra kezdtem életemet,
Ismét kettőztettem hozzád szerelmemet,
S még fel sem oldoztam leveled bilincset,
Már szívem tárháza néked adta kincsét!
Természetnek ura, láthatatlan felség,
Kinek töményezik magosság és mélség!
Alkotó kezvednek az volt remekmive,
Hogy érzékennyé lett az embernek szive.
Ebből szivárgodnak ama szent kötések,
Ebből pajtásoknak foly egyesülések,
Ez szüli országok s népek társosságát,
Mert erre építi ki-ki bátorságát.
Ennek köszönhettyük mi is hivségünket,
Mellyel cimerezzük régi szerelmünket!
De majd elragadnak heves indulatim
S unalmadra válnak lantoló szavaim.
Inkább örömet fessék le verseim,
Mellyel részegednek érzékeny részeim,
Hogy olly szerencsésen töltöd napjaidat

S egészségben látod minden tagjaidat.
Ez! ez! szívem Vincém, amin örvendezek,
Ezért az egeknek méltán esedezek,
Mert attól féltettem leginkább sorsodat,
Nehogy Róma lássa gyászos koporsódat.
Áh Róma, melly igen kedvezel szívemnek,
Midőn vig napokat engedsz más felemnek.
Tisztelem már benned világnak biróját,
Mert te pörditheted Lakhesis orsóját.
Vallyon mi ötlődik tovább szemeimben?
Áh elmerül orcám örömkönyveimben,
Midőn az oltárnál képzellek állani,
S a testesült ígét kezedbe szállani!
Látom, mint feredel könyvhullajtásidban,
Látom, hogy reszkezel szent sohajtásidban.
Kérhetlek-é szived hajlandóságára,
Hogy egy-két sohajtást tégy társod számára?
De már fogyatkozik lantomnak hangzása,
Szenvedt ujjaimnak gáncsos mozdulása.
Inkább szabad szóra eresztem nyelvemet,
Mellyből most bővebben vedd üzenetemet.

Nagyszombat, 14. Augustusban 1777.

Barcsay kapitánynak

Kiröpültem minap Nagyszombat öléből,
Mint megtollasodott gerlice fészkeből,
Bakony erdejének szállottam keblében,
Hol kedvemet érzem tellyes mértékében.
Itt látom, akiktől életemet vettem,
Itt, kikkel egy tőke ágából eredtem,
Tisztelem ezekben természet kötését
S érzem látásokban sziv könnyebbülését.
Nem ólalkodik itt a tündér semmiség,
Nem rontya az izlést mulandó édesség,
Mint nagy városoknak gögös piacokon,
Kiknek hivalkodás sétálgot sáncokon.
Ottan a sziv távoz erkölcs ösvényyétől,
Puhul az indulat vétkeknek terhétől.

Szemfényvesztő Venus tüzhelyén áldoznak,
 S mellyekben pátmosi nyilakat hordoznak,
 Ott Páris Helenát ragadgya férjétől,
 Ott szökik Medea Kolchis szigettyétől;
 Ott egy vak gyermeknek bódulnak mérgétől,
 Kinek sok sziv vérzik furcsa tegzójétől.
 De ellenben melly szent a Bakony lakása,
 Együgyü s ártatlan élete szokása,
 Mert csak az erkölcsnek vagyon itt szállása,
 Egyébb tündérségnek nincsen maradása.
 Mihelyt a nap fénylik kerék világunkon
 S tűnik a csillagos tábor tájékunkon,
 Ki-ki félrerugván álmos nyoszolyáját,
 Felosztja dolgára következő napját.
 Én azonban Pindust magamnak építtek,
 Mellyen barátimnak verseket készíttek.
 Így eltűnván a nap szép munkálkodással,
 Békőszönt Morfeus álmom osztogással.
 Im már lefestettem Bakony kiességét,
 Hol előbbször láttam napnak fényességét,
 S ahol a semmiség bús sötétségéből
 Emberré változtam ég rendeléséből.
 Édes, de egyszersmind terhes vándorlással
 Keressük tárgyunkat kemény bajvivással.

Esztergár, 8-dik September 1777.

Barcsay kapitánynak

Meghatotta Minost Orfeus lanttyával,
 Apollo csudákat képzelt dudájával,
 Éjszak Sándorának élt furuglyájával -
 Engem újra teremt az Ur szép tollával.
 Örülhet Nagyszombat ilyen lakosságának,
 Mint Mántua áldoz Virgiliussának,
 Mert Máro köszöni éltét Mántuának,
 Ez pedig életet ad Szombat várának.

Tehát még nem olly üres Nagyszombat, mint amillyennek itéli a világ; és egyedül az Urnak köszönheti hátramaradott kevés életét, - de ha ugyanettől a vagyonnától is megfosztatik, ugy minden dicsőségétől elbucsuzhat.

Nevezhetem valóban a világot, midőn látom erősségében bizakodni. - Erős volt Carthágó, mégis egy Scipio annyira vitte, hogy most porában is alig találhattyuk. Rómának a széles világon elterjedett uralkodását Emáthius mezeje határozta meg. - Az idő fényes palotákból barlangokat csinál és a szakadozott falak közt kóborló lelkektől iszonyodunk. - Boldogok, akik ezeket megesmérhetik! Kőszálon állanak, s onnét kacagják a tengeri haboknak küszködését.

Éljen vitéz Kapitány Uram boldogul! és rólam, mint igaz szívü baráttyáról, emlékezzen.

Esztergár, 8-dik October 1777.

Virág Benedeknek

Mi dolog, barátom, hogy ismét versekkel
Irsz, s uj frigyét kötöl a kilenc szüzekkel,
Kiktől a mult időn végbucsudat vetted,
Midőn átkoidat rakásra gyűjtötted.
Millyen változandó az ember izlése!
Hogy csal sok színjónak álhizelkedése!
Mit ma Paradicsom szépségének véltünk
Vagy mire Tantalus szemeivel néztünk,
Holnap megvetéssel nézünk szépségére,
Mint szegény Cidippe mátkája versére!
De már fátyolt vonok illetén vétkedre,
Mert látom Parnassus készül innepedre,
Örül, hogy visszatért régi tisztelője,
Kiből országunknak lesz főbb versszerzője.
Én csak a budai hegyről tekéngetek!
Rákos mezejére könyves szemet vetek,
Mellynek már füstbe ment régi dicsősége,
Mint Ilioneum hire s ékessége!
Szomorú hallgatás tölti a környéket,
Vagy ha szól, hallanál sirni gerlicéket!
Igy enyészik füstben minden mulandóság,
Csak lelkünket várja örökkévalóság!

Illyen képzésekkel töltöm óráimat,
Ha felszabadítja Themis gondgyaimat,
Melly mivel már visszaszóllit a munkára,
Élj! de küldj verseket barátod számára!

Buda, 15. November 1777.

Faiszi Ányos Jánosnak

Kedves Bátyám!

Csak kétszer fárodtál a nagy havasokon,
Kétszer a pápai kies sikosokon,
Máris raboddá lett, kiért ohajtoztál!
Hidd el, szerencsédde mintegy játszodoztál!
Kérdezd meg csak Fonrost, miképp emésztődött,
Midőn Adelaid szívével vesződött.
Ennek a te sorsod árnyéka sem lehet,
Mellyből minden nőző élő példát vehet.
Hányszor vezette ez nyáját legelőre,
Noha már hanyatlott szive veszendőre?
Hány könyves pillantást hánt ama térségre,
Hol egy tölgyfa állott gyászos jelenségre?
Tudod, hobojja melly keservet fejezett,
Mellybe Adelaid égi szót képezett.
De te mindezekről nem is álmodoztál,
Oly rövid ösvényen tárgyodhoz jutottál.

Buda, 15. December 1777.

Faiszi Ányos Jánosnak

Kedves Bátyám!

Muzsám, kelj szárnyakra budai bércekről,
Tanuld gyorsaságod a puha szelekről,
Bakony erdejének siess rejtekében,
Hol magát Diánna mulattya székében.
Meg ne retteny pedig a hófuvásoktól,
Vagy letörő ágok csattogatásoktól,

Sem éjszaki szelek komor zugásától,
Vagy szomoru baglok huhogásától.
Megszoktad te már ezt anyád emlőjénél,
S sokszor jobban tetszett nevelő tejénél.
De ha félsz is, azt mondd: ócsálni nem merem,
Mert tudom, rózsza is tövis között terem.
De ha bejutandasz küszöbén honnyomnak,
Mondgy ezer köszönést egész vagyonomnak,
De főképp üdössebb testvéremhez járulj,
Kinek örömemről eképpen elárulj:
Bátyám! már szerencséd felfogott karjára,
Visz az egek felé sasoknak módgyára,
Röpülj! áldgyon az ég szerelmes mátkáddal,
Kit ugy szeress szíveddel, mint ígérted száddal.
Ezt végezvén Muzsám, hadd el Bakonyságot,
S friss szárnyokkal idézd a sik pusztaságot.
Meglátod majd Pápát Eszterház várával,
Mellyre még a nap is néz szebb sugárával!
Itt a levegő ég új erőt osztogat,
Itten ambrosiát Jupiter kóstogat.
Minden elevenebb e boldog térségen,
Hol szerelmet lehet venni, de hivségen!
Te azonban Muzsám eztet ne tekéngesd,
Hanem szárnyaidat Pápára igyengesd.
Már tudod, melly házhoz kell ottan bétérned,
Ne félj, kegyelemben könnyü lesz beférned.
Egész uri házot ezerszer köszöntsed,
Azután áldásom ángyomra igy öntsed:
Édes ángyom, ezer s ezer jót ohajtok!
Szerencsédért holtig az éghez sohajtok!
Ne sirj koszorudért, amellyet leteszél,
Mert e vesztéségen egy hiv szívet veszel.
Muzsám! ha ennek is végire jutottál,
Mind bögyödbe szedgyed, amiket hallottál,
Vigság napján pedig egy kis szegletben ülj,
Hol a nagy örömben helyettem részesülj,
Azután térj vissza a gyors fuvásokkal,
S kedveskedgy szívednek vidám ujságokkal.

Buda, 19. Januariusban 1778.

Faiszi Ányos Jánosnak

Kedves Bátyám!

Már boldogul bírod ékes Klorisodat,
Kiben feltaláltad boldogulásodat,
Már tréfák előtted a ciprusi mesék,
Te itt vigadozol, az másoknak tessék.
Igaz, hogy ez sem lesz örökké tartandó,
Mert ég kerittése alatt mind mulandó.
De hogyha nem hibáz, amit fejez lantom,
Ezt paradicsomnak a föld színén tartom!

Buda, 12-dik Februarius 1778.

Kreskay Imrének

Alig serkentem fel álmos nyoszolámból,
Alig távozott el Morfeus szobámból,
Hogy ismét Muzsáim Pindusra ragadtak,
S egy forrás kut mellett szédelegni hagytak.
Természet reggeli töménnyét áldozta,
A levegő eget párázat futkozta,
Pándion szülöttje kiröpült fészekéből,
Hallom panaszait ágok rejtekéből.
Édes indulattal vigyáztam szavára,
Amidőn tekéntek kutomnak partyára,
Látom Calliopét egy könyvbe merülni
S olkor mosolgással ajakit derülni.
Nyughatatlan lépés ragadott hozzája,
S mihelt jönni látott, e szókra nyílt szája:
„Olvasd Erfortumnak nyájas poetáját,
Melly szépen rajzolja Blömörán mátkáját.”
Megbocsáss barátom, hogy kezembe vettem,
Mert a versszerzésnek vak tűzét érzettem,
De gondold el, miként reszkettek kezeim,
Midőn e versekbe akadtak szemeim:
„Ezen jámbor aggott élte zsengejében
Bézárta magát egy barlang rejtekében,
Hogy így kifejtőzvéen világ karjaiból,

Részesüljön erkölcs édes javaiból.
Azaz: a sötétben, hogy ne szemlélhessen,
S mivel semmit sem tesz, rosszat ne tehessen.”
Nézd el, hova céloz furcsa verseivel,
Miként fertőzteti Pindust vétkeivel!
Kérlek: ki már uszol Pope mélségében
S gyönyörködöl esze elevenségében,
Fogd író tolladat s állj ellent mérgének,
Böcsöt tehetsz magyar Muzsák seregének.

Buda, 5. Juliusban. 1778.

Megyesi Somogyi Jánosnak

Kiköltöztél Pestnek tündér piacáról,
Hogy hirt vigy Astrea szüz ajándékáról
Oda, hol Mártonnak bus falai állnak
S Benedek fiai angyalokká válnak.
De eddig megunván szomorú lakását,
Megtetted anyádnak keze csókolását,
Tudom, örömkönyvek folytak le képéről,
Szép jeleket vévén fia erkölcséről.
Honnyod vidéke is örömét mutattya,
Bolyongó habjait Marcal táncoltattya,
Szinén Nereides szüzek ünnepelnek,
S énekekre vidám madárcák felelnek!
Flóra a Gráciák egész táborával
Siet virágoktól szagos kosarával,
Pán nádból alkotott sipját mérsékeli
S nevedet egy zöld fa alatt énekei.
Szóval egész térség öröm szózatokkal
Hangzik s kettőzteti hangját kőszalokkal.
Egek, hova vonnak egyszerre szemeim!
Halni kezdenek bennem majd életereim!
Egy setét temetőhelyre ragadtatok,
Hol a halandóság törvényébe hatok.
Mély setétség lebeg széllyel körülettem,
Csakhogy egy haldokló lámpás függ előttem,
Amellynek erőtlen világa mutattya,
Hogy itt a természet fiait sirattya!

Barátom, kit látok amottan nyugodni?
Ha sirás nélkül tudsz erről gondolkodni,
Ugy majd lerajzolom, de bus festékekkel,
Posaun s Melpomene gyászos énekekkel:
Fehér viaszt képzel érdemes orcája,
Mintha imádságát végezné, áll szája,
Elalutt szemei nyilván bizonyíttják,
Hogy éltető lelkek már nem igazíttják.
Váltásunk cimerét kócsolják ujjai,
Mellyen végeződtek bucsuzó szavai,
Páncél környékezi a többi tetemét,
S azzal bizonyíttya hazája szerelmét!
Ne tovább! - - - már látom, gördülnek könnyeid,
Érzékeny fellegbe borulnak szemeid!
De kérlek, mérsékeld szomoruságodat,
Halljad, miként nyújtom vigasztalásodat:
Ámbár kimult atyád az élők számából
S örök lakóhelyre röpült Izsákfából,
Mégis hideg hamvát az kecsegtetheti,
Hogy benned erkölcsit élni szemlélheti.
Elhagyom már én is e setét barlangot,
Mellybe sok árva sziv hágy jajgató hangot,
Visszatérek ismét élet piacára, -
Hogy tegyem kezemet barátom vállára.

Buda, 10. Julius 1778.

Kreskay Imrének

Barátom, nem bírok felhevült szivemmel,
Oceán habjait képezem kedvemmel.
A magyar íróknak gyullaszt serénsége,
Kik tollával ujjul nyelvünk ékessége.
Hidd el, alig hittem szikrázó szememnek,
Midőn fényét láttam született nyelvemnek.
Hogy magyaról olvas! idegennek véltem,
Mig végre eszemtől bizonytságot kértem.
Aggot Orczit látom mint a sast ifjadni,
Sebes szárnyaitól felhőket hasadni;
S ha alább ereszti villámló szárnyait,

Szabadon szagatni Hibla virágjait.
Kapitány Barcsay futva megy Tarnára,
Hogy vegye Anchisest páncélos vállára.
Bár tudós kincsét is tenné tarsolyába,
S ne hadná enyészni Ilion hamvába!
Szerencsés jövendő! tudom, feltalálod,
Midőn Trója helyét ekéddel sétálod!
Nem szükség, hogy többet szóljak Barcsayról,
Ki reám mosolyog Muzsák karjairól.
Ó! látom nagy szivén Nimfáknak lakását,
Hol erkölcs s tudomány csinálta szállását!
Tovább Bessenyei lantján csudálkozom,
S versszerző lelkének szivemmel áldozom!
Kérkedhetik Tisza ilyen szülőtyyével,
Ki olly nyájossan él Parnassus népével.
De még egyet látok férfi öltözetbe,
Ki élet törvényt szab a nagy természetbe.
Barátom! úgy tetszik, hogy megcsal ruhája,
Mert nem férfi, hanem Pallas onokája.
Már ez sok! - Ó! égne, feldnek Teremtője!
Sziv, elme, okosság s tehetség szerzője!
Hány istápot küldesz István országának,
Hogy fényét emeljék holt magyarságának!
Ideje, hogy szegre függesszem lantomat,
S e szép nézőhelyre vonnyam fátyolomat.

Buda, 12. Julius 1778.

Egy jó barátomnak az utolsó burkus háborúról

Uj hir jön, barátom, Moldova partyáról,
Éjszaki Sándornak pusztító hadgyáról,
Hogy már kiköltöztvén Glatz tartományából,
Csehországot nézi hadi sátorából.
Ugy tetszik, hogy látom meggörbült hátával

Kerülni táborát anglus paripával,
Ki mintha érezné ura aggottságát,
Bágyodt lépésiben festi lankadtságát.
Komor szél süvöltöz folyó zászlóiban,
Morognak a bombák kékes ágyuiban,
Mert megunván hosszas rekeszték helyeket,
Népünkre kívánnják okádni tüzeket.
Semmiség! - mit félnénk illy agyarkodástól?
Mért irtóznánk mi is a fegyvervonástól?
Midőn vezérel József táborunkat,
Kire még az ég is bizta oltalmunkat.
Páncélból volt ennek már első pólája,
Győzödelmes Pállás szoptató dajkája,
S mihelyest mozogni tudtak ujjacskái,
Kis ágyukkal voltak gyermeki tréfái.
Nem szükség most Pithon bálványához menni,
S varázsló szaváért áldozatot tenni,
Vagy járulni Delfos hires várossában,
Hol Apollo lakott babonás házában.
Enélkül is bátran Józsefrül mondhattuk:
Véle még Herkules oszlopit megláttuk! -
Ugy van; meg sem csalhat égő reménségünk,
Mert jelenlététől gyullad vitézségünk,
S máris olyan lángok égnek kebelünkbe,
Mellyek örökös jelt nyomhatnak nevünkbe.
Nem rohant úgy Caesár Pompejus népére,
Midőn vért árosztott Phársál mezejére,
Sem a nagy Scipio Dido bátyjára,
Mellynek gyászos fátyolt terített hamvára,
Mint József, ha egyszer felveszi karjait,
Burkus vérrel festvén Odera habjait.
Hidd el, még megláttuk Berlint füstölögni,
Egyfejü sassával hírét tévelegni!
Ugy lesz! - Ugy óhajtom a kegyes egektől,
E jövendőt vettem a kilenc Szüzeketől.

Buda, 13. Julius 1778.

Kreskay Imrénéek

Barátom! különös szerelmet mutattál
Hogy egy magyar nézőoszlopot nyitottál,
Mellyben Bornemisza nagy lelkét rajzolja,
Midőn álbarátság fátyolát letolja.
Szomoru esetét festi hazájának,
Mint Metastasius tudós Rómájának,
S mint Euripides Fedra álnokságát,
Amellyel Zechenter közli magyarságát.
Tiszteld, kérlek, velem Erdély tartományát,
Mellyre minden Muzsa önti tudományát,
Sokrates Nimfái állnak hét hegyein,
Apollo sétálgat kenyeres mezein.
Azután jer velem, Déván helységében,
Áldgyuk Bornemiszát Cliója keblében.

Buda, 14. Juliusban 1778.

Kreskay Imrénéek

Imre! sokat igérsz erőtlen lantomról,
S hizelkedve itélsz versszerző tollamról;
Kit még alig márték ama szent forrásban,
Melly mint Nilus lepi Márót Énéásban,
Csak messzéről nézem én e nagy lelkeket,
Kiknek a kilenc szüz vezeti kezeket!
S ha néha közelebb kívánok röpdülni,
Már féluttyán kezdnek szárnyaim gyengülni!
Mint Progne szülöttje, midőn tollasodik,
Megunván kunyhóját, égre mosolyodik;
Annya repülését kívánnya majmozni,
De még nem tudgya jól szárnyát kormányozni;
Leesik pihegve udvar közepére, -
Kit egy gyermek vigan köt fonál végére.
De nem is tanácsos úgy felemelkedni,
Hogy e nagy elmékkal kezdgyünk vetekedni,
Mert példát vehetünk Thamiris veszéljén,
Ki most vakon sétál Pteleus vidékén.

Mársiás is kárát vetélkedésének
Látta, sokat bizván kürtye zengésének,
Amidőn bőrétől megfosztott testével
Vizzé vált s uj folyót jegyezett nevével!
Szükség tehát, Imre, huzzuk meg magunkat,
Csak úgy, amint tudgyuk, pengessük lantunkat.
Üljünk fel Gellértnek sziklás tetejére,
S küldgyünk egy bus hangot Rákos mezejére!

Buda, 28. Julius 1778.

Barcsay kapitánynak

Nyughatatlan szívem már nem bir magával,
Reszket, hogy szólhasson szives baráttával,
Ki Márs trombitája pusztító hangjától
Lázzodván bujdosik édes hazájától.
Igy repült Orestán másfele karjából,
Fagyos szavójai havasok gyomrából,
Amidőn Szajjának mérges hullámjain
Olasz függött olasz roncsosult tagjain.
De hol találhatnak könyvező szemeim,
Hol szorithatnának mejjemhez kezeim,
Midőn a vitézek tojongó számában
Eltünsz, s nem dőlhetek barátom karjában!
Amint Elbe félve görditti hajkait
S Király-Grátz mutattya rettentő sáncait,
Terhes porfelleget látok emelkedni,
Melly miatt a nap is készül setétedni.
Felette kétfejű sasok lengedeznek,
Kik szárnyokkal zugó habokat képeznek.
Közte a számtalan fegyverek szikráznak,
Mellyek dicsőséges verejtekkel áznak.
A tátos paripák lángokat hortyognak,
Trombitáktól szomszéd kősziklák harsognak,
Szóval: itt a halál ezer rajzolásban
Öldökli szememet minden pillantásban!
Itt, itt! Látok egyet délceg paripáján
Vágtatni, mint Hektort Simois határján,
Vagy mint vitéz Scevát Caezár táborában,

Ki szégyelvén bizni nyilas paizsában,
Elveti! - s úgy rohan Pompejus népére,
Mint párduc a vadász törének élére.
Egek! e bajnokban Barcsayt szemlélem!
Nem, nem hibázhatok! úgy van, amint vélem!
Látom, hogy Parnassus épül homlokából,
S most is versek hullnak pisztolja tokjából;
Gráciák futkoznak lova serényyénél,
Pállás védelemje csügg vitéz mellyénél;
Énéás szerzője csillámlik sebjében,
S Tassus, ki élni fog Arminda nevében.
Emlékezz meg, Róma, most Juliusodról,
Ki rabságban döntött szent szabadságodról
Néki is kedves volt, tenger habjaiban
Uszva tudós könyvét zárni ujjáiban!
Jőjj, vitéz barátom, kinyilt karjaimba!
Jőjj, hogy meritselek sohajításaimba,
Mellyek a barátság szentelt törvényéből
Folynak ki, lelkemnek rejtek örvényéből.
Bár ama nagy görög, felkelne hamvából,
Ki Venust rajzolta Phryne állásából:
Hidd el, látván együtt dobogó szívünket,
Léda fiainak festene bennünket! -
Már elég! - Elhagyom buzgó kebeledet;
Huzd ki hüvelyéből ismét fegyveredet.
Nyargalj száz vitézed vezérelésére,
S pillants egyet vissza Buda bércekére!

Buda, 13-dik August. 1778.

Barcsay kapitánynak

Éppen Balatonnak szomszéd hegyeiben
Mulattam szívemet Bakhus kertyeiben,
Hogy leveled jutott Palid kezeiben,
Ki, olvasván, merült öröm könyveiben!

Éltedet jelented halál piacáról,
Hol Bellona végez nemzetek sorsáról,

S hol, midőn egy esik dicsőség polcáról,
Másik zöld ágot tör Apollo fájáról!

Kárhoztattyuk ugyan Hobét törvényében,
Hogy ő, téveledvén elmélkedésében,
Hadakozást lenni vélt természetében,
S nem hágy békességet emberi nemében:

Mégis, ha tekéntyük világ kerekségét,
Onnét, hol ujjítja Febus fényességét,
Addig, hol terjeszti éjjel setétségét,
Emberi vér festi mezőknek zöldségét!

Jer velem barátom Oksus partyaira,
Nézzünk Hispahánnak száz vaskapúira:
Meglátod, hogy rohan Omár fiaira,
S hogy üzi Taurusnak roppant szikláira.

Mennyünk onnét Boston ékes várossában,
Hol Vashington nyargal vitéz táborában,
E föld csak tegnap jött világunk számában,
Máris iparkodik népek romlásában!

Innét ha jutandunk Szajna mellyékére,
Hol zuhogva siet anglus tengerére,
Csönögni fog fülünk ágyuk lövésére
S szemünk nedvesülni hajók törésére!

Igy mind felzudultak feldünk lakossai,
Hajókká változnak erdők lugossai,
Kardokká villongó ekéknek vasai,
Véres patokokká vizek folyásai.

Boldogtalan népek, mire jutottatok!
Magatok fejére mennyi but hoztatok!
Pallos alatt piheg lehajtott nyakatok,
Jajgatáshoz szokott zokogó szavatok.

Töviset teremnek szántófeldeitek,
Mészárszékbe bögnék jármás ökreitek,
Ürülnek gazdagon terhelt csüreitek,
Bükkössé változnak szelid kerteitek.

Bár kegyes Orion kibujna ködéből,
Ne innánk versengést Cocitus vizéből,

Hanem Elizeum csendes mezejéből
Folyna boldogságunk békesség székéből.

Ne véld barátom, hogy a ti hadatokat is vádoljam verseimbe; mert noha magában a vérengzés nem jó, de önnön a természet szabadságot ad reája, midőn különben magunkat nem oltalmazhattuk. - Csak az a szentségtörő, ki okot ad az emberi nemnek pusztítására! - Megfelejtkezik az ilyen emberi sorsáról; azt üldözi másokban, amit magában leginkább böcsül, és aminek ő nem volt szerzője. - Életünk az égnek közönséges adománya, az foszthat meg tőle igazsággal, aki adta.

Ide zártam nyomtatott verseimet, - csak első szikráját fogod ezekben tanálni annak a tűznek, mely a te verseidet lelkesíti. De azért meg nem veted, - mert a nagy elmék, midőn már felettek semmi sem látnak, alátekéntenek és gyönyörködve nézik a gyengébbeknek hánykolódásait, mellyeknek külömbsege emlékezteti őket, minémü pontyára értek már ők a tökéletességnek...

Téli szállásodról, reménlem, többször fogsz irni, mint hogy akkorra a fegyver zergések valamennyire megcsillapodnak. - Éltedre gondod legyen! - Isten veled!

Esztergár, 3-dik October 1778.

Bessenyei Györgynek

Örültem, barátom, sorsán verseimnek,
Kik gyenge szikrái érzékenységimnek,
Midőn levelednek merültem rendiben,
Hol nemes lelkednek vezetsz rejtekiben.
Esméretlen vagyok ugyan személlymben,
De ha megvizsgálom, mi forog szivemben,
Egy olyan hathatós érzést tapasztalok,
Mellyel két idegent majd öszvekapcsolok.
Sok, ha nem barátság!

Ugy van; elhitem ezt bátran magammal.
Ez az az istenség, amely erejével,
Általhat egeket nyájos tegzével;
S úgy futkoz tengernek küszködő habjain,
Mint szarvas Diktének égő homokjain.
Nem lát ez akadált idegen mezőkön;

Mint vert uton sétál a bükkös erdőkön.
Nem tud ez hidegnek reszketni faggyától,
Nem izzad a napnak heves sugarától.
Győzhetetlen! csakhogy tárgyához juthasson,
És viszont tüzetől jobban gyulladhasson.
Im, addig is tehát, mig szembe láthatlak,
S mig az hiv barátok nyelvén szállithatlak,
E kis istenemet küldöm el számodra;
Kérlek, hogy szivessen vedd bé szállásodra!

Pest, 4. November 1778.

Egy barátomnak, midőn véle megbékültem

Már elég; felbontom eskütt szándékomat,
Szives öleléssel fogom barátomat; -
Felnyitom számodra titkos tárházomat,
S újra felszentelem drága vagyonomat!

Vedd ismét szivemet régi állásában,
Ne véld, hogy változott magánosságában;
Szinte olly hivség van most is mozgásában,
Mint barátságunknak legjobb korában.

Tedd bár félre mágnest egy kis szugolyában
Ne mutassál néki vasat rabságában, -
Hozz ércet egy század után határában,
Nem látsz kisebbülést vonszó hatalmában.

Igy van, hidd el, sorsa az hiv barátságának.
Ne féld itt csorbáját az állandóságának;
Ha enged is néha némely gyarlóságának,
Ismét tengerére tér a buzgóságának.

A nap sem szüntelen ragyok kerekében,
Merül gyakran fellelgy Cynthia képében,
Láttam már havat is tavasz közepében,
Isten az, ki nem fogy minéműségében!

Ha egy játék-néző helyre vitettetel,
Hol szegény Julia sorsán könyvezhetel,

Mihelyt szállásodra visszakésértetel,
Elmultak könnyeid!... s mint tréfán nevetel.

Ebből vegyünk példát mi is életünkről!
Alig ígérhetünk többet eminkről; -
Melly nap ma elüzte az hajnalt egünkről,
Talám holnap sirba szállittand nevünkről!

Minden fertál óra féljünk ütésétől,
Mindegyik tovább visz éltünk elejétől,
Mindegyik kiált ránk a sirnak széllyétől,
Hogy majd bucsut veszünk a napnak fénnjétől.

Még bölcsőnkbe vettük az halál igáját,
Vállunkra függeszté kietlen kaszáját,
S már előre küldte szomorú postáját,
Midőn sirva néztük a dajka póláját!

Igy, mint életünknek nincsen öröksége,
S hol nem véljük, szánkba szakad édessége:
Indulatinknak sincs tökéletessége, -
Bárkit biztasson is képzelt bölcsessége.

Ezek is mulandók, s gyakran megszédítnek,
Gyakran az okosság határán túl vetnek,
S hogyha egyszer álnok törökbe vehetnek,
Szívünkre számtalan fájdalmat eresztnek.

Vagyon olly állapot ember életében,
Hogy még azt sem tudgya, mit kívány szivében;
Titkos sohajtások verődnek mejjében,
S unalmát jelenti akármelly mivében.

Mint mikor a gyermek felébred álmából,
Egy-két pityergő szót ereszt ki szájából,
S míg meg sem érthettyük, mit kívány, szavából,
Esmét elaluszik, s tréfát tesz magából!

Esmérjük meg mi is hát gyengeségünket,
S ha megbántottuk is talám hivségünket,
Te nékem, én néked, bocsássuk vétkünket,
S csak te, fagyos halál, váloszd el szivünket!

Buda, 11. November 1778.

Bessenyei Györgynek

Bölcsen okoskodol küldött leveledbe,
Hol a nagy természet ötlődik szivedbe,
Midőn a tanítást forgatod eszedbe, -
Mellyet velem vettél még gyermekségedbe’.

Kijöttünk semmiség setét barlangjából,
Agyaggal ruházott az ég hatalmából, -
Prometheus adott részt lopott lángjából,
S így emberek lettünk nem voltak számából.

Mihelyt e nagy világ fiaivá lettünk,
Dajkánktól az álmas bölcsőbe tetettünk,
Már szabadságunkba akkor csorbát vettünk,
Midőn kényünk szerént nem pityereghettünk.

Jutván életünknek alkalmas korára,
Nyelvünket intéztük szüléink módgyára;
Nem is ügyelhettünk más nemzet szavára,
Mindegyiknek anyja tett szót ajakára.

Mint midőn a kertész sétálgot kertében,
Körtvélyt olt az almafának vesszejében,
Nem tud ellent állni a fa törvényében,
Csak idegen szültét csudállya tövében.

Hát hol kifejtözött lelkünk bilincsből,
S már eszet is loptunk szívünk érzéséből,
Még gondolkodni is atyánk tetszéséből
Tanultunk, s itélni mesterünk eszéből!

Ez üldözi egész emberi nemünket,
Ez szabadságától fosztja meg szívünket;
S ha meg nem rostáljuk azután eszünket,
Elől ítéletek láncolják éltünket!

Irigylem sorstokat Szatarcha népei,
Kiknél idegenek Tágus fővényei;
Hevernek nálotok Arimásp kinesei,
Kik után sohajtnak világ gyermekei.

Vallyon mért nem kedves az arany ezeknél?
Mivel tiszteletben nem volt őseiknél;

Most is megmaradnak régi törvényeknél.
Im, tanítás mennyit tesz a gyermekeknél!

Nem sir Essedonban az atya fiáért,
Nem szagattya haját asszony házossáért,
Nem haldoklik Acis eskütt Klorissáért,
Virágzó élte nek elalutt lángjáért.

Erre oktattattak anyok emlőjénél,
Kemény bástya épült mindegyik szívénel,
Hogy megholt rokonik fagyos teteminél,
Oly vigan álljanak, mint tánc elejénél.-

Barátom, ne kivánd, tovább gondolkozzam,
Vagy e gyengeségnek okait nyomozzam,
Inkább Istenemnek, engedd, hogy áldozzam,
S az örök végzések rendén csudálkozzam!

Buda, 23-dik November 1778.

Barcsay kapitánynak

Vettem leveledet Slezia széllyéről,
Hadak istenének játékmezejéről.
Mért távoztál tovább Elbe vidékéről?
Hogy többet aggódjam barátom éltéről!

Melly csuda végzések birják a világot,
Nemzetek vére szül királynak országot,
S egy eset ugy felbont minden barátságot,
Hogy csak ezer halál tehet igazságot!

Mi haszna volt ennek régi százodokba,
Mikor polgár vére folyt a vizárkokba,
Számatlan test fekütt gőzölgő halmokba,
S csak illy temény vala kedves trónusokba.

Világ épülete szinte megrázkodott,
Atlás terhe alatt gyakran fohászkodott,
Ceres a letapodt teleken bánkodott,
Önnön az ég annyi káron szánokodott!...

Mennyit dühösködött Babylon törével!
Szemirám Indiát dulta seregével,
Baktria jajgatta Ninust fegyverével,
Lássuk már, mire ment olly sok vérével?

Egy setét nap véget vetett nagy nevének!
Cyrus lett urává királyi székének.
Ő szedte rózsáit Szemirám kertyének,
Melly csudát képezett a világ szemének.

Tekintsük most Cyrust perzsák hatalmával,
Mit nyert Tomiristul kegyetlen hadával?
Hát Xerxes tengeren épített hidgyával,
Midőn szembeszállott Spárta királyával?

Számtalan veszett el mindegyik népéből,
Pirult a korona nemzetek véréből!
S addig ki nem állott kegyetlenségéből,
Mig végre leejté Dárius fejéből.

Mint éhes oroszlány, midőn barlangjából
Orditva ballag ki, s láng rohan szájából:
Szinte úgy költözött Sándor hazájából,
Mintha kiemelné a feldet sarkából!

Végső veszélyt üzent Statira férjének,
Jármokat készített scythák nemzetének,
S már annyira vitte élet fegyverének,
Hogy szük lett a világ sok győzedelmének.

Oltárokat emelt Hipasis partyánál,
Mint dicsőségének jeles határánál,
Noha nem született Juno udvaránál,
Jupiter fia volt vitéz táboránál!

Mégis csak elveszté ő is koronáját,
Bár világ tengelén dugta ki zászlóját.
Róma osztotta fel utóbb is prédáját,
Midőn fogva vitte Fülöp onokáját.

Emlitsem-é Róma sok viszontagságát?
Mennyi vér füzette világ uraságát!
Melly győzelmekkel nyerte méltóságát?
S melly könyvekkel nézte fonnyadni nagyságát?

Tudom, hogy nem unszolsz elbeszélésére,
Mert majd ki kell mennünk Émáth mezejére,
S ha egyet pillantunk olly sok nép vérére,
Nedves homály borul mindkettőnk szemére!

Lásd már most, barátom, Bellona javait!
Hány törrel öldökli a világ fiait!
Hallanánk csak szólni Várnának halmait,
Majd megmagyaráznák harcolás hasznait!

Mért szomorítottad tehát barátodat,
Hogy sohasem oldod talám le kardodat?
Véled-é, hogy csak Márs szereti karodat,
S Muzsák nem óhajtyák ugy társoságotat?

Jönnél csak, barátom, Duna mellyékére!
Miként emelnénk fel Gellért tetejére!
Megeskütnénk ott Múzsák szerelmére,
Hogy mord szemet vetnél hadak istenére...

Mulasd magadat, édes barátom, szomorú verseimmel. Ó még sokat mondhattam volna arról az iszonyuságról, melyet egy holttestekkel befedett mezőn magamnak képzelek! - de hiszem, te azokat magad látod; nem szükség képiró, midőn az eleveny képet szemlélhettyük! - Ó! félj barátom a haláltól s tartsd meg magadat barátod számára, ki, hidd el, hogy igazán szeret...

Buda, 25. December 1778.

Bessenyeinek

*Quiquid sub terra est, in apricum proferet aetas,
Defodiet condetque nitentia.*

HORATIUS L. I. Epist. 6. Car. 24.

Melly szomorú árnyék lepi a térséget!
Bágyodt világ festi az eget kékségét.
Egész természetre terjeszt csendességet,
Talám most képezi a volt semmiséget.

Napnyugoti szellők nyögve lengedeznek,
Tölgyfáknak lehulló leveli repdeznek.

Kövecseken krystál erek csergedeznek
S az elbódult gallyák Fároszhoz eveznek.

Csak ezek láttatnak lenni még életben,
Többi mind lelketlen a nagy természetben.
Ú te szent bölcsesség! vigy be rejtekedben,
Hogy áldgyom végzésid illy rendes mivedben!

Feltetted a napot egünk tetejére,
Hogy éltető erőt osszon feld színére;
De ismét elüzöd éjszak tengerére,
S álmat küldesz világ elbágyadt szemére!

Okoskodgy bár Newton a nap forgásáról,
S taszitsd le Ptolomét dicsőség polcáról,
Vedd le a golyóbist Herkules válláról,
Vidd napnyugot felé hajnalcsillagáról:

Mit nyertél nagy elméd hánykolódásával?
Csak elmulik neved London oszlopával!
Tudom, mikor Charon ragadt sajkájával,
Nem kérdezett, áll-e Febus négy lovával?-

Inkább a mulandó jusson hát eszünkbe,
Mert mint a nap tűnik s tündöklük egünkbe,
Ugy mi, kik pihegünk, majd örökségünkbe
Szóllittatunk! s fagyot hagyunk kék testünkbe.

Egy kinyiló rózsza, melly pirosságával
Tündöklük hajnalba gyöngyös ajakával,
Elveszti szépségét minden pompájával,
Mihelyt a bús éjjel int ön pálcájával!

Egy lugos óhajtya tavasz melegségét,
Hogy kinyilt bimbói neveljék szépségét,
Alig mutathattya árnyékos zöltségét,
Pusztulnak ágai s vesztek ékességét!

Hátha a nemzetnek tekéntünk sorsára,
Miként telepedtek dicsőség karjára?
Miként uralkodtak világ csudájára,
S miként estek ismét a község sorjára?

Bölcs s vitéz Athénás - hol vannak hamvai
S koporsókövekből épített falai?

Talám most szántóknak nyögnek ott vasai,
Hol büszkén állottak gazdag kastélyai!

Halhatatlan Spárta Likurgus lelkével,
Mennyit nem tündöklött okos törvénnével?
De eltűnt nagysága fényes erejével,
S most csak volt szépségét jegyezi nevével!

Már az éjfélt hallom szólni érc szavával.
Nyugodj író tollam természet álmával;
Mit ügysz mulandó világ folyásával,
Mit meg nem változtatsz ezer lant hangjával

Buda, 30-dik Martius 1779.

Bessenyeinek

..... *Fugit retro*
Levis juvenas et decor.

HORATIUS L. 2. Ode. II. Car. 5.

Ne könyvezz, barátom, mosolygó élteden,
Midőn tavasz magát rajzolta képeden;
Mert úgy én is sirok keserüségeden,
S így majd két sziv vérzik érzékenységeden!

Igaz, lerepültél ifjuság karjáról,
Hol adódat szedted Páfos oltárjáról,
S eltávozván bécsi sziget kert partyáról,
Nem szivsz lélegzetet Phryne ajakáról.

De még nemes tüzed lángal kebeledben,
Febus szüzeivel mosolyog szivedben;
S borostyánod addig zöldellik fejedben,
Mig Ágis hivével nyögni fog versedben!

Hát én hogy örüljek éltem zsenyéjének,
Vagy sohajtó tüzem erőtlen hevének,
Hogyha már rabja lett ember idejének,
Mellyel lankadni kell volt kedvességének?

Nézd el a természet gyenge szülöttyeit,
A fa hogy terjeszti tegnap nőtt vesszeit,

Hogy festi tulipán Gráciák mezeit,
S hogy az ifju pázsit források széllyeit?

Nimfák járnak rajtok lankadt lépésekkel,
Játszonak a szellők vig pihegésekkel, -
S dicsérvén a tavaszt nyájos énekekkel,
Béfonnyák hajokat myrthus levelekkel.

De mihelyt a tél jön jeges tengeréről,
S reszketve pillánt ránk Kárpát tetejéről,
Tünik a kiesség réteknek színéről,
S csak sohajtva szöllunk tavasz szépségéről!

Látod, ez a sorsa ember életének!
Örül az ifjuság érzékeny tüzének,
Nem áldoz könyveket az élet terhének,
S kacagja meséit Kálipso hevének.

Ha pedig érkezik teste lankandtsága,
Nyögéssé válik szive nyájossága,
Nem játszik orcáján tündér pirossága,
S nem szöll furuglyáján ifju buzgósága!

Buda, Sz. György havának 25-dik napján 1779.

Bessenyeinek

Szépen gondolkozol természet sorsáról,
Szépen Prometheus éltető lángjáról; -
Örülök, hogy nyögő szived homályáról
Mosolygó fényt küldesz érzések honnyáról.

De tudom, rövid lesz szived nyájossága,
Megszomoritt ismét véred bágyodtsága,
S elsüllyesztvén elméd mélységes nagysága,
Felvesz karjaira *Jung* szomorúsága.

Elmégy akkor *Hoang* sárga fövénnyeit
Látni s Confutzius hibás törvényeit;
S onnét áltol uszván Styx setét vizeit,
Letörlöd Orfeus hívének könnyeit.

Mindent összefutol tudomány szárnyain,
Csudálkozol Peru s Paraquár sáncain, -
Elmélkedsz Epiktét s Lock tudományain,
Kik ég felé tűnnek eszek kormányain.

De mit nyersz végtére mély gondolatiddal?
Csatába jön szived bús indulatiddal, -
S Gellért tetejére ülven muzsáiddal,
Jajgatol *Hunyadi* s *Buda* játékiddal.

Hányszor, midőn Zefir pihegő szárnyával,
Röpdöz ablakodnál estvél homályával,
Búra fakad szived hegedüd hangjával!...
Mintha Mohácst látnád magyar nap nyugtával!

Sirva játszodozik a szél hangjaiddal,
Nyög a levegő ég sohajtásoiddal!
Ki is nedvességét bus fogásaiddal
Harmatra olvasztya, s könyvez nótáiddal!

Szomoru barátom! álld a végzéseket,
Kik már úgy rendelték nagy teremtéseket,
Hogy egy csak kacagjon, más lehelléseket
Borult szemmel tégyen, s írjon bús verseket!

Már elég, - mert majdan ismét megszorodol. Micsoda keserves viszony-
tagság! alig merjük az igazat megmondani, már könyvbe merülnek szemek-
ink! - Élünk mi a barátság boldogságával! nem esmértem még ennél tiszt-
ább gyönyörűséget; fessük a természetet versekkel; szédelegjünk, mint a
lepke, egyik kellemetes tárgyról a másikra! - mondgyuk meg magyarjaink-
nak, mi a szép! éreztessük vélek, ha erővel elfordulnak is tőlünk! - lesz
idő, hogy önként jönnek karjaink közé. Akkor, barátom, akkor fog a tiszt-
ább nap mosolyogni; - - s talán még oly szerencséssek leszünk, hogy
Turvezban is meg fogják érteni beszédünket. - Élj boldogul! - Rövid nap
alatt, reménlem, hogy ölelni foglak!

Buda, Sz. György havának 30-dik napján 1779.

Bessenyeinek Pestre

Előttem van képed, - rólad gondolkozom,
Néked a barátság tűzével áldozom!

Nagy szived sugára felhat bércekemre,
 Hazafiság napját terjeszti lelkemre.
 Vezessél, barátom, könnyü szárnyaiddal,
 Mutasd meg Helikont, Hemust Muzsáiddal.
 Ha oda jutottunk világ piacára, -
 Sasszemekkel nézzünk, s kacagjunk jármára.
 Borostyán levelek Zefir fuvásával,
 Jásmin az elpirult rózsák illattyával,
 Inkább tetszik, mintsem Sándor pálcájával,
 Noha egy világot fedez árnyékával!
 Melly édesen nyugszik Máro hamvaiba!
 Melly gyengén nagy Popé Nimfák karjaiba!
 Ámbár egy sem viselt koronát fejébe,
 S egyiknek sem vérzett kardgya hüvelyébe!

Miért nem lehetnénk mi is illy boldogok Apollo társoságába, - ha csak-
 ugyan a sziv tehet egy halandót szerencsésé? - Ne félj, barátom, mert
 annyit fogok érezni, hogy még Duschnak is mestere lehetnék!...

Buda, 9-dik Junius 1779.

Mészáros Ignác urnak

Utánnod sohajtok Buda bércekéről,
 Hol fárodt Muzsáim Gellért tetejéről
 Nyögve énekelnek Lajos esetéről,
 Kinek most ciprusok nőnek teteméről!

Nálunk már Minerva ledőlt könyökére,
 S feltette borostyán ágát bölcs fejére;
 Küldi tanítványit honnyok nézésére,
 Házát bagolyának bizván őrzésére.

Te azonban arany kerted árnyékában,
 Izzadt fővel sétálsz Ceres udvarában;
 Gyönyörködsz szérüdön asztigid számában,
 Kik mint tornyok állnak Babilon várában.

Tudom, most Márónak mezei sipjával
 Köszöntöd a napot piros sugarával,
 Melly reád mosolyog, s kegyes orcájával
 Áldgya udvarodat a bővség szarvával.

Néha pedig elmész Párizs vidékére,
Hol Sándor esküdött Kártigám szivére;
Nevetve tekéngetsz étek esetére,
Mellyet a szerencse hányt, vetett kedvére.

Buda, 1-ső September 1779.

Könyinak

Elhagytam már Budát lármás piacával,
Mellybe Pallás lakik Muzsák udvarával;
Komáromba jöttem Zefir futásával,
Hol egy szüz mosolyog Márs koszorujával.

Itt fekszem Muzsáim kegyes karjaira,
Itt nézek a tűnő világ játékira; -
Itt tekintek Cyprus tündér partyaira,
Hol Dámon felelget Lisis jajjaira.

Elmegyek azután Duna mellyékére;
Neptunust látom ott dőlni könyökére,
S mintha emlékezne Trója veszélyére,
Mosolyog s kegyesség ül ráncos képére

Az hajók csendessen uszák uttyaikat,
Messzéről köszöntvén füstös partyaikat,
S kirakván a révbe gondos javaikat,
Vig áldozatokkal töltik oltárokat.-

Igy vitte régenten Áthénás kincseit,
Igy Phoenix arannyal gazdag erszényeit;
Igy küldözi most is napkelet gyöngyeit,
Mellyel kápráztattya világ gyermekeit.

Jőjj velem, barátom, Diogen házában,
Ne vessük ott Sándort kevély táborában,
S megfontolván mindent világ piacában,
Mondgyuk, hogy mulandó s semmiség magában.

Komárom, 11-dik September 1779.

Kónyinak

Már a tél érkezik scythák mezejéről,
Fonnyadt rétünkre száll havas fellegéről;
Ez űz el engem is tündérek kertyéről,
Hol arany gyümölcs függ fáknak vesszejéről.

Visszahoz Budának tudós bércekére,
Hogy itt őseinknek dőlven tetemére,
Könyves szemmel nézzek mindegyik szívére,
Áldozatot tévén Muzsák tüzhelyére!-

Mint midőn a tavasz mosolygó képével
Érkezik, s mezőnket festi vig színével,
Elhagyja pacsirta fészket, s kis mejjével
Röpdöz, a szép tavaszt áldván énekével-

De mihelyt éjszaka hallja komor szelét,
Meggzün már pihegni, s végezvén énekét,
Ott hagyja Ceresnek kalászos telekét,
S borzasztván tollait, lakja meleg fészket:

Igy vagyok én is most Muzsáim ölében,
Hogy gyakran barátim szökdösök szívében;
Ezekkel mulatok, ezek szép versében
Ébresztem lelkemet gyakran keservében!

Ó te szent barátság! emberi nemünkre
Hogy folyasz, mint balzsamom, sebesült szivünkre
Csak te nyujtsz ireket letapodt ügyünkre,
Midőn nem jön senki már segéltségünkre!

Buda, 26-dik October 1779.

Bessenyeinek

A szeléd egeknek látlak árnyékában
Nyugodni, mint világ tengerét árkában,
Melly noha tornyokat képez hullámjában,
Leszáll mégis végre, s csendesül magában.

Igy vitettél te is a sors hatalmától,
Mihelyt eltávoztál szüleid karjától,
Hányszor vértett szived fájdalmid sullyától?
S hányszor dobbant ismét vig buzgóságától?

Magán panaszoltad Junggal életedet,
Midőn setét felhők vonták bé egedet!
De mosolygás festé azonnal képedet,
Mihelyt barátidra szöktetted szivedet.

Mennyi változások egy ember kedvében,
Ki, noha filosof, tűz, villám eszében,
Mégis szüntelen nyög titkos keservében,
Mig az igaz hitnek nem nyugszik ölében.

Ez, barátom, rende természet sorsának,
Nem érheti végét addig unalmának,
Mig fénnét nem láttya örökös tárgyának.
Mellyre rendelve volt karján dajkájának.

Buda, 13. November 1779.

Két jó barátomnak a Bakonyba

Mivel nem lehetek barátim ölében,
Kikkel mulatoztam Bakony közepében,
Vegyétek helyettem bágyodt verseimet,
S ezekből lássátok magyar hivségemet.
Ti a kies erdők laktok árnyékában,
Hol árva gerlice piheg fájdalmában;
S hol Diánnának kevély haragjából
Akteonnak szarvak nőttek homlokából,
Ott halljátok fujni a csendes szeleket,
Kacagjátok meleg házban a teleket,
Mellyek, ha felülnek jeges fellegekre,
Fehér fátyolt vonnak epres hegyetekre.
Szép magánosságtok lebeg hallgatásban,
Hol a szív érezhet, s gyakran sohajtásban
Fejezheti magát, melly a kék egekre
Mint villám; ugy röpül s száll kedves szivekre.
Szóltok, tudom, néha Nelson mátkájával,

Kit a nagy Mármontel fest ékes tollával,
S könyveztek Ágisnak igaz fájdmára,
Tekéntvén Spártának leomlott falára!
Melly édes multság egy ember szivének,
Midőn rendét látta más történetének,
Kit a balszerencse felvévén szárnyára,
Száz sohajtás után tesz le révpartyára!
Kártigám szultánnak nyögött rabságában,
Énekelvén buját hárfája szavában,
S a szunnyasztó éjjel hiv setéségében
Könyvével öntözte virágit kertyében!
A szép Adelhaid Savoj hegyeiben,
Mellyeknek szüntelen hó függ teteiben,
Figyelmezett Fonros gyászos hobojárja,
Melly pihegve felelt szive fájdmára!
Mennyit nem szenvedett Telemak uttyában,
Keresvén Ulysses Trójának hamvában,
S egy tündér Nimfának gyulladván tüzétől,
Hogy futott Mentorra Cyprus szigettyétől?
Barátim! ezeket borostyán kuttyánál
Olvasván, csergéssel folyó forrásánál,
Emlékezzetek meg magyar társotokról,
Ki holtig le nem mond hiv barátságokról.

Buda, 18-dik November 1779.

Barcsay kapitánynak

Melly hosszú hallgatás mindkettőnk részéről!
Mintha felejtkeznénk Muzsák seregéről,
Kiket felemeltünk scythák mezejéről,
Hogy sugarollyanak ránk Pállás öléről.

Látom, hogy könyveznek, nem hallván lantunkat,
Mellyel tűzbe hoztuk hiv barátságunkat;
Hidd el, kedvellették hallani szavunkat,
S hogy köttyük versekbe bús magyarságunkat.

Ne legyünk kemények!... vigasztaljuk őket!
Ültessünk számokra borostyán erdőket;

Te vidd oltárokra az olaj vesszőket,
E rózsá- s jázminnal terhelt keszkenőket.

Ird meg, melly angyal vitt Tyberis partyára,
Hogy zárt tehessetek Jánus templomára,
És letelepedvén nyájosság karjára,
Szüljetez örömet hazátok számára!

Millyen paradicsom tűnik szemetekben,
Midőn az pihegi tűzét öletekben,
Kinek szép árnyéka győzedelmelekben
Veletek lebegett, nyögött szivetekben!

Igaz az, egy ifju scythák istenének
Áldozván utolsó cseppét nagy vérének:
Szerelmet érdemel s kedvét nemzetének,
Hozván vérben ferdett élet fegyverének.

Ó boldog békesség! melly gyönyörüséget
Osztasz bajnokinkra s melly érzékenységet,
Hogy a sok szenvedést s drága dicsőséget
Jutalmazd, édessé tévén a hivséget!

Ti pedig, nagy lelkek, kik Mars mezejében
Csendessen nyugosztok Slezia széllyében,
Áldgyuk sirotokat, s onokák szivében
Irjuk neveteket érdemlett fényében.

Élni fog Rakovszki! ki Glatz határában
Mint oroslány úgy dőlt burkus pallosában,
S midőn már feredett vére patakjában,
Még akkor is vágd! vágd! hallatott szavában.

Igy holt meg amaz is Pompéjus hadában,
Kinek nem volt épség vagy egyik tagjában,
Hogy még terhével is ártson halálában,
Sülledő ellenség ugrott hajójában.

Csudáljuk barátom e nagy embereket,
Kik olly vitézséggel végezték élteket,
Hogy immár elizi kies térségeket
Sétálják, s borostyán fedezi fejeket!

Buda, 21-dik November 1779.

Krajnik Lászlónak

Ott ülsz most Bellóna fáradt fiainál,
Kik borostyánt nyertek Neustadt Hamvainál
De szived szédeleg Paphos partyainál,
Hol Venus mulatoz lankadt Nimfáinál.

Ott látod szép Fillist selyem ruhájával,
Mellyet szél lebegtet gesztenyés hajával,
Öleled Chlorindát kettős almájával,
Mellyet Venus tett volt oda kis ujjával.

Térj vissza, barátom, Buda bércekére,
Itt is rátalálhatsz Adonisz mérgére:
Tekints bár vagy egyet... chy mellékére,
Ott egy Rózsa hajlik Szakasztó kezére.

Dobogni fog szived érzékeny ölében,
Melly a szerelemnek készült műhelyében;
Ő is felgyulladván nyiladtól szivében,
Felirja Krajniknak nevét szép mellyében.

1779 második feléből

Kónyinak

*Laetus in praesens animus, quod ultra est,
Oderit curare, et amara lento
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.*

HORATIUS L. 2. Ode 16.

Szomoru verseket irtál barátodnak,
Mellyekbe rajzold terheit sorsodnak,
Hogy Mársnak áldozván éltét pallosodnak,
Csak egy sugarát sem látod vig napodnak!

Hiszem ez a rende ember életének,
Minden nap új sebét érezi szivének,
S csak akkor talállya végét gyötrelmének,
Midőn sirt készítnek hideg tetemének!

Tudod, hogy még az is, ki koronájával
Országoknak törvényt szabhat pálcájával,
Gyakran bizonyította titkos fájdmával,
Hogy ő is halandó s nyöghet pompájával!

Dárius eleget örült trónussában,
Midőn egy fél világ imádta várában;
De csak láttad volna Arbella sáncába,
Hogy dobogott szive, s hogy sirt fájdmába?

Tündér Cleopátra Antalnak ölében
Eliz kiességit látta még éltében;
De kérdezd, mit érzett elfajult szivében,
Midőn áspis lőtte fullángjait mejjében?

Hannibál, mint zápor, Róma mezejére
Hozta vitézeit, Tyberis széllyére;
Megáll, - s támaszkodván győző tegzójére,
Rettegni tanította Rómát nagy nevére.

De midőn így hevert dicsőség karjain,
Puhulni kezd szive Venus ajakain;
Azomba Scipio Cárthágo sáncain
Hordozza fegyverét, s tapod bús hamvain.

Mi pihegett ekkor Hánnibál szivébe?
Tudgyuk, hogy szaladván Prusias ölében
Sirva nézett vissza elmúlt idejében,
Midőn borostyának fénylettek fejében.

Ládd, melly végzés nyomja halandóságunkat,
Ezer jajj követi kis boldogságunkat.
Azért ne keseregj, s hiv barátságunkat
Éljük vígan, bizván az égre sorsunkat!

Buda, 5-dik December 1779.

Barcsay kapitánynak

Irod: Tudományok álöltözetekkel
Csalják világunkat tündér mélységekkel,

S titkos mérget nyujtván arany csészéjekkel,
Az halált itattyák velünk tetszésekkel-

Mert ha egy halandó fenkelt elméjével
Haladgya több polgártársait eszével,
Azon izzad s fárod minden erejével,
Hogy magát emelje más veszedelmével.

Ezt az igazságot egész Európában
Olvassuk esetek örök templomában.
Ó ha onokáink láthatnánk korában
Hány könyv fog hullani őseik hamvában!

Felült Nagy Friderik szerencse szárnyára,
Dulta országinkat Penusok módgyára;
S addig vissza sem tért Berlin határára,
Mig fel nem áldozott ezreket kardgyára.

Mért gyönyörködhetett olly szörnyűségében?
Tudgyuk, tudományok hevervén ölében,
Mutatni kívánta nemzetek szemében:
Melly nyomdokit hagyta Voltér nagy eszében.

Bernis bátron játszott Febus szüzeivel,
Midőn Pompadournak tetszett verseivel;
Kapott is borostyánt érzékenységgel,
Hanoverre ütvén Lajos seregivel.

De csak láttod volna Rosbach vidékjében,
Hol szép táborának feredett vérében;
Rettegni kezdettek Muzsái szívében,
Kiket ápolgatott Versail erdejében.

Igy ugyan gyakorta Aganipp kuttyából,
Könyvek folydogálnak tudós forrásából,
Midőn a nagy elmék vad indulattyából,
Egész ország készül kidőlni sarkából!

Mégis, ha tekentyük régi századinkat,
Midőn szekerinken vittük házainkat,
S lóhusból készítvén vad vacsoráinkat,
Szünetlen rablással éltük napjainkat:

Irtózunk!... s öleljük Apollo hugait,
Hogy elhagyván Hemust s Áthénás falait,

Ide lakni jöttek Dunának partyait,
Pallérozván népek szilaj szokásait.

Melly szép most mulatni nyári palotában,
Öntözvén violát s szegfüt ablakában,
Vagy ledőlven szelid hársfa árnyékában
Nyögni Statirával Babilon várában!

Ha pedig a télnek süvöltő szelei
Zugnak, s fehérülnek Pomona kertyei,
Árván marad Flóra s Ceres telekei,
Mert városra futnak világ gyermekei.

Ott mulattya őket Veisse Juliával,
Ott Racin, szomoru Ifigeniával,
Kiknek nagy esetét szép sóhajtásával
Mindegyik könyvezi s érzi fájdalmával.

Mennyi gyönyörűség szeléd ideinkbe,
Mivel már Apollo lakik hegyeinkbe,
Ki olly nyájosságot öntött sziveinkbe,
Melly emberré tészzen érzékenységinkbe...

Buda, 21-dik December 1779.

(Kreskay Imrének)

Talán szüntelenül ott függnek szemeid,
Hol jó barátunkra köszönnek kezeid.
Mert nem is tekintesz Mátyás udvarára,
Hol Palid nyögve dől Muzsái karjára.
De én gyakran látlak szökő álmaimban,
S gyakran is nevezlek sohajtásaimban,
Midőn Parnassusnak felülsz tetejére,
Terjesztvén hangodat Árpád nemzetére.
Szerencsés alkotmány véres mezeinken,
Hogy olly mosolyogva lebegsz sziveinken.
Felvágjuk nevedet egy nyárfa héjára,
Nőljön véle együtt hazánk csudájára.

(Budáról, 1779.)

Barcsay kapitánynak

Ó ne mondd, barátom, jobb a magánosság,
S pásztori kunyhókkal népesült pusztaság,
Eltűnt már az arany százod boldogsága,
Mellybe oly kies volt mezők nyájossága!
Nem látsz már Napéát Thracia völgyében,
Mellynek szép források hullanak ölében,
S újítván rózsákkal ültetett mezeit,
Cseregye hordozzák Niobe könnyeit.
Achmet arattya most mennyei térségét,
Ki perzsáktól vévén bálvány istenségét
Elüzte a gyenge szüzeket székéből,
Halált, s pusztaságot szórván fegyveréből!
Nézz bár élő nyárfák hives árnyékira,
Kiknek a fellegek ülnek gallyaira,
Látol-é Nimfákat zöld bokrétájokkal
Keréktáncot járni szatyr- s faunusokkal?
Csak kórok teremnek most Arkád rétein,
Nincsen nyáj, nincs juhász néhai mezein!
Nem ballagnak ökrök ezres seregekkel,
Kik a kősziklákot rázták bögésekkel.
Hogy fáj szívünk ama telek nézésével,
Mellyet polgár öntöz bus verejtékével!
Ki, bár asztagokat rak aratásából,
Mégis szároz kenyért eszik tarsolyából!
Millyen gyönyörűség tehát kis kunyhókban
Lakni, s sással fedett hideg szállásokban?
Hidd el a természet futtya vadságait,
Ki nagy társoságra alkotta fiait.
Mi volna, ha most is Caucasus hegyénél
Nyilakkal küszködnénk Tánais vizénél?
Nem ismernénk London s Páris ékességét,
Hol az ész remekké tette mesterségét.
Tudom Kleist és Viland nem volt Indiában,
Sem francia Cornel Mongol országában,
Hogy megismerkedne Febus hugaival,
Kiket most oly bátran ölel karjaival.
Hát te, ki gyakorta Bécs palotáiban
Szép estvélt töltöttél fényes piaciban,

S festvén nagy szivedet érzékeny versekben,
Gyönyörködve dőltél barátid ölekben,
Kedvelted volna-é Algir határait
Lakni, hol a vadság verte sátorait?
Ó kedves barátom, tiszteld végzésünket,
Melly olly szelidségre hozta nemzetünket,
Hogy már nyájosságba éljük napjainkat,
Mulatván lantunkkal szives barátinkat!

Buda, 5-dik Januarius 1780.

Könyinak

Hibáson itéltél barátod szivéről,
Hogy nem emlékezik Eszék vidékéről
Hol a halandóság ezer gyötrelméről
Hallom panaszidat Muzsáid öléről.

Gyakran, midőn az éj fekete szárnyával
Bélepi egünket, s könyvez harmattyával,
Nyögve beszélgetek szivem fájdalmával,
Ó! akkor mulatok Kónyim árnyékával.

Hallom a zuhogó Dráva folyásait,
Hogy dönti Dunában zöldellő habjait,
Melly csendesen mosván alacson partyait,
Euxin tengerben önti hét ágait.

Ott, ott látom Zrinit Bellona karjában,
Melly nagy szivvel ütött Sulimán sáncában;
Ó! hány magyar fekszik most ottan hamvában,
Kinek már nevét sem tudgyák hazájában!

Elmultak! s nemesen kiontott vérekkel
Jegyezték a helyet bajnoki szivekkel,
Mellyen most gerlicék a fárodt szelekkel
Röpdöznek, s sirattyák őket nyögésekkel!

Kifolyó véreknek párázó gőzéből
Kis felleg támadott hiv melegségéből,
Mellyet Zefir kapván Eszék térségéből,
Mostan Hiblán rózsa nő nedvességéből.

Ez barátom zsoldja a nemes lelkeknek;
Önnön a természet örül erkölcsöknek,
Melly, hogy megjegyyezze helyét nagy sziveknek,
Borostyán árnyékot készített tetemeknek.

Buda, 25-dik Februarius 1780.

Kapitány Barcsaynak

Már a tél költözik reszkető fagyával,
Nem fárosztja elhalt feldünnök sullyával;
S a gyönyörű hajnal piros ajakával
Vidámabb időket ígér Titánnnyával.

A természet mintha hosszas nyögéseit,
Kifujná magából felakadt könnyveit,
Meleg párájával tölti fellegeit,
Mellyek ráhullatják költsön vett cseppeit.

Bérces hegyeinkről harsogó zajjával
Dől az olvadó hó zavaros habjával,
Melly az élő fákat pusztító árával
Kidönti tövéből, s elviszi magával.

Látnád itt uszkálni madarkák fészkeiket,
Gerlicék s rigóknak menedékhelyeiket;
Kik szemlélvén Thetis kegyetlenségeit,
Egy asszu ágocskán átkozzák vizeit.

Szóllós kerteinknek gazdag határában
Már gyöngyök fénylenek tőkék bimbójában.
Ezek a jövő nyár hanyatlásában,
Bővséget ígérnek mives sajtójában.

Tiszta patakoknak pázsitos széllyében
Az apró viola feléled tövében,
Örül, hogy majd kies tavasz közepében
Bokrétává válhat Kloris szép kezében.

Az erdők készülnek zöld öltözetekkel
Szemeknek tetszeni vidámult színekkel
Mellyeknek leveli játszván Zefirekkel
Sohajtást képzelnek lassu zergésekkel.

Milyen gyönyörűség fáknak árnyékában
Akkor mulatozni Napéák karjában,
S az ifju természet kegyes illatjában
Virágokat fonna Fillisnek hajában!

Nem küszködik itten a sziv fájdalmával,
Sem a szerencsének mostohaságával,
Csak néha véletlen fohászkodásával,
Elmult bus óráit számlálja magával.

Ez az időszakasz inti sziveinket,
Melly boldogság birta arany ideinket,
Hol még nem szaggatták ekék mezeinket,
S nem fogták járomba szabad ökreinket.

Naponként a gazdag természet kezéből
Vettük élelmünket kegyes kebeléből,
Nem adózott polgár nyomorult csűréből,
S nem nőttek kalászkok bus verejtékéből.

A szüntelen tavasz mosolygott egünkön,
A tiszta boldogság lebegett szivünkön;
Nem aratott boglyák állottak szérünkön,
S ingeny készült étkek főttek tüzhelyünkön.

Megszűnt a nagy tavasz, megszűnt boldogságunk;
Ezer terhek alatt nyög halandóságunk;
Mivelő kézt kíván széles pusztaságunk,
Sohajtással épül szegény uraságunk.

Nem foly már most a méz fáknak leveléből,
Vagy tej a Dunának sziklás kutfejéből,
Sem lángok magoktól tüzkő rejtekéből,
Munkával verünk ki szikrákat eréből.

Buda, 13. Martius 1780.

Egy jó barátomnak

Hát te is hullattál Vezekény halmain,
Könyveket bajnokim dicsőült hamvain,
Kik édes hazánknak haldokló szivére
Véreket engedték csepegni sebére?

Ó sirj! - s áldd, barátom, nemes árnyékjokat,
Hintsd bé violákkal gyepesült sirjokat!
Ilyen hazafiak érdemlik könyvünket,
Nem, kik hitetlenül szaggattyák szívünket.
Ezek is facsarnak ugyan ki könyveket,
De mellyek bosszura vonzzák az egeket,
Mikor azon hazát hitszegés mérgével
Étetik, melly őket szoptatta tejével!
Mit használt Londonnak Cronvel buzgósága,
Mit király vérével festett szabadsága,
Ha ez is csak azért verte le láncait,
Hogy önnön békóin lássa polgárait!
Caesar már dicsőség hevert templomában,
Győzedelem kapuk várták hazájában,
Midőn egyszerismind kevély szándékával
Rubikonhoz repül pártúló hadával:
Ott megállapodván, kérte isteneit,
Hogy verhesse láncra Rómát s testvéreit!
Általhat a folyón Emáth mezejére,
Szegény Pompejusnak temető helyére;
Ott, ott borult a nap véres fellegekben,
Midőn törét verte a szabad szivekben!
Ó arany szabadság! hogy szülsz illy fiakat,
Kik felemelhetik ellened karokat?
Hiszem a természet kit-kit pályájára
Szabadon helyheztet élet piacára;
Nem csügg lánc, nem békó gyenge kezeiről,
Nem hull a rabságnak könyve szemeiről!
Ki foszthat meg tehát szívünk illy kincsétől,
Hogy életünk függjön másnak kegyelmétől,
Ha csak a természet szentelt törvényeit
Öszve nem tapodja végzések rendeit?

Rendes sorsa vagyon az igazságnak: mindaddig tiszteletben tartatik, míg
a haszon mást nem javasol. Akkor nem használ szentsége!

Buda, 25. Junius 1781.

Barcsaynak

Ideje, hogy szívünk édes titkaiból,
Részessük egymást Hémus virágiból,
Mellyek nem hervadnak, mint szegény rózsáink,
Mihelyest sárgulni kezdnek barázdáink.
Ideje, hogy fujjuk gyászos furuglánkot,
S egy könnyező szemmel tekintsük hazánkat,
Kinek a minapi halottas pompánál,
Elalutt fáklája dajkája sirjánál.
Melly setét éjtszaka terjedett egünkre!
Mégsem jöhet álom elbágyadt szemünkre.
Ébren sohajtozunk a nagy éjtszakában!
Mit várhatunk jövő napunk hajnalában?
Iszonyu képzések fárosztyák lelkünket,
Félelem váltya fel kis remétségünket.
Ó boldog őseink! hiszem ti tudgyátok,
Szabad kunyhóinkat melly drágán kaptátok.
Rajtok van pecséttye nemes véreteknek,
Rajtok fényes jele vitéz sziveteknek.
Mért kell hát reszketnünk illy örökségünkben,
Mellyért annyi polgár halt meg nemzetünkben.
Mennyit énekeltünk Spárta romlásáról,
Mennyit Lacedemon szomorú sorsáról.
Romát is megnéztük, Nilus vidékénél,
Hogy sirt Pompejusnak bus temetőjénél.
Térjünk már most vissza Mohács mezejére,
Boruljunk őseink elhullott vérére,
Kérjük zokogással szent árnyékaikat,
Ne hadják rabságra jutni fiaikat!

Buda, 27. Julius 1781.

Barcsaynak

*Egy kis szabadjóságocska,
Egy kis kert, egy asztalocska,
Egy kis kedves, aki szeret,
Ez szerezhethet igaz kedvet.*

Egy erdélyi méltóság.

Felemelsz a földi Istenség székéhez,
Szoktatod szememet rettentő fényéhez,
Látom, ó barátom, látom méltóságát,
Látom, hány fortélyok őrzik boldogságát,
A szegénység s rabság kínos igájával
Egy fényes oszlopon nyugszik pompájával,
Onnét fenyegeti halandó társait, -
Hogy szároz szemekkel szemlélték jármait.
Nehéz itt nem sirni! - vérezni kezd szivünk,
Mért lettünk emberek, azon is kesergünk.
Távozzunk az ilyen alacson nagyságtól,
Mert elragadtatván a szent buzgóságtól,
Ugy emelkedünk fel homályos fényében,
Mint Brutus fogadott atya szerelmében.
Ne szerezzünk több but kínos életünkre,
Szerencséesebb napot virrasszunk szivünkre.
Mennyünk, tudakozzuk a nagy természettől,
Hol lakik szerencsénk? s hova estünk ettől?
Talám fenttaláljuk örökös rendében,
Miként lehet ember boldog életében?
Ó nem - hallom szavát a bus természetnek,
Hogy kik halandóság rendén születtenek:
Nem mehetnek öröm szentelt rejtekében,
Melly a boldogságnak hever kebelében;
Rettenetes közfal különöz bennünket,
Csak az enyészésre hanyatló éltünket
Vigasztalhattya egy reménség szikrája,
Hogy majd megszabadit az halál puzdrája.
Ó hát jó meghalni! Fussunk az élettől,
Kérjünk szállást sirban nyugovó lelkektől.
Ott van birodalma megeledésnek,
Nem mendereg ege ezer szenvedésnek!

Elefánt, 30. December 1781.

Barcsaynak

... *Ceu morte parentem*

*Natorum orbatum, longum producere funus
Ad tumulum jubet ipse dolor, juvat ignibus atris
Inseruisse manus, constructoque aggere busti
Ipsum atras tenuisse faces: non ante revellar,
Exanimem quam te complectar, Roma, tuumque
Nomen libertas, et inanem prosequar umbram!*

(*Cato apud Lucanum. L. II. Phar. v. 297.*)

Magamat felejtve hallom szózatodat,
S szivembe temettem mennyei hangodat,
Érdemes fajzása fejedelmi vérnek!
Ó melly jól esméred szerencsétlenségnek
Elfedezett képét! - Látod te messzéről,
Hány mennykövet ígér felleges egéről?
Jól van - add tudtomra, hogy én is rettegek,
Én is barátimmal sirjak, keseregek.
Hidd el, oly sziv dobog nekem is mejjemben,
Mellyet a szabadság lelkesitt testemben.
Tudom őseimnek temető helyeket,
Tudom, hány dőféssel üzte ki lelkeket
Ellenség fegyvere. Magyar hivségekből
Vehet részt egy gyermek atyai szivekből.
Iszonyu álmokkal töltöd éjtszakádat,
Csak a szomorú hold hallja bus nótádat,
Ott, hol emberségünk kinzó eszközei
Készülnek, mint Étnán egek mennykövei.
Mátyás, lám, te erre hordván fegyveredet,
Irgalom templomán hagyta nagy nevedet,
Elzárattatik ez mostan fiaidtól,
Rabkiáltást hallasz szabad országidtól.
Hitetlen köszönet! Rettentő változás!
Gyászos emlékezet! Szomorú átokzás!
Ugy van, ne irtózzunk egymás vallásától,
Bár ezt Luthér szülte, s amaz Genevától
Kölcsönözött hitet: egy vérből születünk,
Egy szabadság édes tején neveltettünk.
Mennyen bár barátom tornyatlan házában,

Hogy ott Istenének áldozzon magában,
 S én fényes templomom márvány küszöbére
 Lépjek teremtőmnek dicsősítésére:
 Csekély meghasonlás - ez nem ad hatalmat,
 Hogy megtapodgyak egy szabad birodalmat.
 Szégyelni kell most is ama nagy nemzetnek,
 Melly szentség törését vélte tiszteletnek
 Lenni, mikor úgy bánt Stuárt Máriával,
 Mint a legdühösebb pogány prédájával.
 Ártatlan áldozat, mit vétett nényének?
 Hogy másképp könyörgött örök Istenének?
 Távol tőlünk, távol az ilyen vadságok,
 Természet vétkei, undok szilajságok!
 Más tisztelete van nálunk barátságoknak,
 Szentebb, dicső neve hazafiuságnak!
 Másképp esküdtünk mi Tánais partyánál,
 Vándorló atyáink első szállásánál,
 Midőn együtt usztunk tajtézkó vizein,
 Medvék, oroszlányok, tigrisek bőrein.
 Boldog együgyűség, szabadság ölében,
 Ó maradj fenn Árpád fiai szívében!

A Nyitrai folyó partyáról, 4-dik Februarius 1782.

Mészáros Ignácnak

Itt van farsang vége, s még fánkot sem ettem,
 Mellyet néha-napján annyira szerettem!
 Nem látok ifjakat repülő szárakkal,
 Futni paripákat csergő szerszámokkal.
 Mély hallgatás tölti egész környékemet,
 Lucánus Máróval mulattya szívemet.
 Egyik dühösségnek visz mézszárszékéhez,
 Szegény Priamusnak temetőhelyéhez,
 Hová egy szökevény késérvén mátkáját,
 Nemzete vérével festé nyoszolóját,
 Másik szabadságnak halottas napjára
 Hiv Thessáliának véres pusztájára.
 Ott sirattya Rómát mennyei lantjával,
 S engem is sirásra kisztet fájdalomával.

Kinos keserőség! ó ne terjedj reánk,
Ne tudja terhedet, s ne esmérjen hazánk!
Ilyen gondolatok lepik el lelkemet,
Midőn az hó fedi bérces vidékemet,
Mellyet a szünetlen erdők sűrűsége,
Hegyek magossága, völgyeknek mélysége
Iszonyuvá tészon nézők látásának,
Mennyit kell érezni itt egy poétának!

Elefánti magánosságomból, 10-dik Febr. 1782.

Barcsaynak

Hát szunnyadoz Muzsád tavasz kezdetében,
Ujjuló természet puha kebelében..
Testi örömöknek készülsz innepére,
Csendes árnyékokba, patakok széllýére?
Ugy de voltál immár szivem rejtekében,
Tudod, hogy mit érzek lantod zengésében;
Hogyha nem hallhatom furuglyád hangzását,
Utálok szédítettő tavasz mosolygását!
Utálok Silvánust, Pánt, Flórát s kerteit,
Parlagok rózsáit, mezőknek szüzeit.
Inkább a süvöltő szelek fuvásával,
S az örökös télnek reszkető fagyával
Kivánok küszködni Tobolszkó várában,
Gellert svétziai grófa rabságában, -
Hogysem megfosztatni kedves énekedtől,
Örök igazságért jajgató szüzedtől!
Ó kedves barátom! vedd sipod kezvedben,
Énekeld hivednek, mi forog szivedben,
Mikor világunknak látod bálványait,
Hogy köszöntik egymás tündöklő honnyait.
Nem szemlélt még földünk ilyen vándorlókat,
Polgári köntösben pompás utazókat.
Sas sebes sólyomnak öltözik tollában
Repül Astrakáni juhász kunyhójában.
Viszont onokája éjszak bajnokának,
Ki vázzá csinálta hírét Pultavának,
Siet hozzánk jönni Araxis partyától,

Nevet kölcsönözvén hideg hazájától.
 Sőt még hét hegyeknek szentelt tetejéről,
 Rég Quirin s Capitol kies vidékéről,
 Még onnan is látok jönni egy öreget,
 S véle méltóságát őriző sereget.
 Rendes változási lármás világunknak
 Itt egymást ölelik isteni sorsunknak;
 Amottan szározon s tengernek habjában,
 Gyönyörködnek szegény polgár halálában;
 S addig a dühösség legfelsőbb pontyára
 Nem juthatott egész iszonyúságára,
 Miglen földünk gyomrát által nem szegezték,
 S mennykövek méhelyét ottan nem keresték.
 Önnön a természet irtózott ezektől,
 Azért titkolta el halandó szemektől;
 Hegyeket, erdőket épített mérgekre,
 Kemény sziklák erét rendelte fészkekre.
 Nem használt a titok, s sziklák keménysége,
 Szélllyel szaggatta azt ember dühössége!
 Mit szólsz te, kedvesem, illy változásokra,
 Majd kegyetlenségre, majd barátságokra?
 A jövő százok számát kérnek tőlünk,
 Ó bár ne szólnának zokogva felőlünk!
 Én, mig te énekelsz, Apony sziklájára,
 Ülök repedezett s fedetlen várára;
 Ott szivok életet a gyenge szellőkből,
 Mellyek reám fujnak martoni mezőkből.

Ezt a filozófiát egyedül csak a te szivedben találhatom fel, legkedvesebb barátom! Vezérelj gyenge elmélkedésemet; - meghagyom a késő időkre is igaz hálaadásom jeléül, hogy tanítványod vagyok.

Remeteségemből, Sz. György havának 2-dik napján 1782.

Generális báró Orczynak

*Rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes;
 Flumina amem, silvasque inglorius.*

VIRGILIUS

Nagyságos Uram!

Messzére szakadtam Rákos mezejétől,
Koronás Hunyadi pusztult kerteitől;
Itt lakom Nyitrának csendes szigeteit,
Hideg kőszikláit, magános erdeit.
Igy futott Apollo gyenge szüzeivel,
Reszkető Rómából nyájas csemetivel,
Mikor Hánnibálnak tartott záporától,
Melly rákerekedett Trázimén tavától.
Igy vitte Minerva szelid bagolyait,
Bus Thessaliának futván lugossait,
Mikor Juliusnak repülő hadait,
Látta fertéztetni Rubikon habjait.
Ugy tetszik, hogy én is ilyen szélvészektől
Ragadtatom honnyom s a kilenc szüzeiktől,
Kikkel ifjuságom enyelgő ölében
Gyakran mulatoztam Gellért tetejében.
Báresak álmom volna, miről gondolkozom,
S képzelt mennydörgések, mellyektől irtózom!
De sok mély bánattal rajzolt homlokokról,
Titkon az egekre repített jajokról
Nem jövendölhetem Saturnus ideit,
Vagy Második András arany esztendeit.
Édes emlékezet rég boldogságokról,
Idők homályában temetett napokról!
Ezzel mulatom én csendes éjjelimet,
Remete kunyhómat, hives völgyeimet.

Távol világunknak mostani zajjától,
Távol a kénköves Coczytus partyától,
Néha forrás mellett, néha árnyékokban
Fujom furuglyámat tavaszi napokban.
Ez az emlékezet végzések rendére,
Vezet szent titkokkal gazdag rejtekére,
S utasít az elmúlt százok példájából:
Mit várjunk jövendőnk terhes homályából.
Mint szűz Erytrea babonás házából
Isten sugallásit fujván ki magából,
Remélni taníttá görög vitézeit,
Midőn szomjuhozták Simois vizeit,
Csudálkozva nézek nemzetek sorsára,

Hány viszontagságnak vettek karjára!
Hol arany szabadság, hol kinos igával
Játszott a szerencse zsoldos világával.
Voltak olyan idők, mellyek erkölcsöknek
Koszorukat fontak hazaszeretőknek.
Voltak olyanok is, hogy szentségtörésnek,
Legnagyobb ára volt undok hitszegésnek.
Ó Thebe, ó Sparta, rég Laviniával,
Nylus szomszédjai, Emáth pusztájával,
Mondjátok meg többi iszonyuságokat,
Dühösségnek emelt véres oltárokat!

Ha még megemlékezni méltóztatik Nagyságod egy legkisebb szolgájáról és igaz hiv tisztelőjéről, úgy szívesen fogja venni csekély verseimet. Bátor a világ utolsó szegletére rendel is a mindenkor felettünk virrasztó isteni gondviselés, mégsem törölheti ki szivemből azt az édes érzékenységet, mellyel Nagyságod hozzám mutatott kegyességének tartozom. - Ez a köteles buzgóság adta kezembe lantomat, hogy mivel más tehetségem nincsen mély tisztelemnek megbizonyíttására, legalább ezzel fizessem le vagy egy részét adómnak. - Még Szent Mihály havában eljöttem Budáról; fellebbvalómnak parancsolatából itt lakom, hol egészen a szép tudományoknak szentelem magamat. Bárcsak olly szerencsés lehetnék, hogy mostani magánosságomban Nagyságod érdemes munkáival, ugymint *Szabadságról és Fejér tatárok országáról* irt gyönyörű verseivel mulathatnám magamat; hathatós segélytségére lennének ezek születendő poesisomnak!

Elefánt, 15-dik napján Sz. György havának 1782.

Barcsaynak

Rendes! mig én Apony fedetlen bástyáin
Lázadt Európa irtózok csudáin, -
Mig én az országlás kényes oskoláin,
Csudálkozom szelid népeink hibáin:

Addig te Angola s Congo határára,
Repülsz Muzsáiddal Zayra partyára;
Ott szegény szerecsen kinos igájára
Szánokodó szemet vetel rabságára!

Ember vagy és azért érdekel insége,
Ládd, mint ádázkodik népek fenesége!
Ezt okozta arany bünös fényessége,
Gazdagság bálványa, haszon dühössége!

Kikel a fősvénység szomju birtokáról,
Prédálni megy egész föld golyóbicsáról,
S leoldván tajtékos jármait rudjáról,
Ember nyakra veti barmoknak nyakáról!

Láncon, guzson hordja halandó társait,
Kikkel rokon agyag alkotta tagjait.
Nem nézi könyveit, nem zokogásait,
Csak vad nyeresége töltse tárházait.

Mi szükség volt tehát London piacára
Kastélyt építeni Minerva számára,
Vagy büszke Leidennek szabad tájékára
Annyi tudóst hozni Rajnának partyára?

Ha csak ezt tanulják Lock s Newton könyvéből,
Miként lehet hizni emberek véréből,
S efölött dühösség gazdag méhelyéből
Új s meg új bünöket szedni kebeléből:.

Iszonyu vadságok! fene emberségek!
Rémítő undokság! gyilkos mesterségek!
Cudor juhászodás! vétkes nyereségek!
Ó hát már reánk is néz kegyetlenségek?

Hallom barcagását e bus késértésnek,
Pengeti már élet a mészárló késnek;
Vagyon egy kis része a testesülésnek,
Melly még helyet adhat e dühös dőfésnek.

Hányd fel már erőszak, számát kinaidnak,
Mutass új csigákat büszke királyidnak;
Rázd ki zöldült aját mérges nyilaidnak,
Mellyik nem izzadja vérét polgáridnak?

Add meg azt is nekik, hogy megfereszthessék,
Borostyánlevéllel környül tekerhessék,
S hogy pogány örömök inkább neveltessék,
Győzedelem kapu főre függeszthessék!

Ó egek! nem elég hogy titkos szerekkel
 Vésztörvény, igazságaltató mérgekkel?
 Szükség még villogó kinzó eszközökkel,
 Szegény világunkat dálni mennykövekkel?

Láttam én bálványink véres templomában,
 Ezer fortélyoknak őriző karjában,
 Egy illy bünt heverni, melly szilajságában
 Kényeskedik fényes pálcák oltalmában.

Előbb, ha kikeltek szoros határokból
 Országot szerezni emberi jármokból,
 Hadat irtak önnön vérekből, honnyokból,
 Így csinált tömlöcöt a szabad kunyhókból

Im így törekedett Átila népével,
 Atyafi táborral, Scitha seregével
 Mintzius partyára rontó fegyverével,
 Hogy szólhasson Róma öreg püspökével.

Így fegyverkeztette Sándor kis hazáját,
 Macedo hordozta szerencsés dárdáját,
 Midőn leszaggatta Persepol bátyját
 S fejére szoktatá világ koronáját.

Mármost az áll elől a vérferedőnél,
 Kinek semmi köze nincs nyereségénél,
 Hal, vész, raboskodik más dicsőségénél,
 S mégis fázik ügye hivsége tüzénél.

Boldogtalan nemzet, ki így hurcoltatol,
 Csillagos nyaklókkal pórázon tartatol,
 S ezer cselék által addig vakittatol,
 Mig hazád s javadbul ki nem pusztittatol.

Ha a te gyönyörű verseid csak az aponyi rongyos kastélyra illenének, igen keveset hizelkedhetnék én verseimnek, kedves barátom! - Alkudjunk meg inkább: tegyük a tiéidet az örökkévalóság oszlopára, vagy hat ölnyivel alább függhetnek az enyimek is! - Irtóztató igazságok között hánykolódunk; bárcsak az egész világ hallaná sohajtásainkat, talám találkozna valaki, aki a letaposott emberiségnek kezeit nyujtaná. - Ugy de melly százodnak nem voltak Márk Aureliusai, Senekái? Munkájok az éig magasztaltatik, de még általok nem jobbult a világ. - Mindenkor hasonló bünöket átkozunk, s cselekszünk; és bárcsak azok mellett maradnánk, de

addig ingereljük a szelid természetet, míg egészen ki nem forgattyuk sarkából és a legalacsonyabb cselekedetekre nem kényszerítjük! Mikor azután szégyelleni kellene gyengeségünket, akkor új neveket gondolunk ki, hogy bűneinket erkölcsöknek lenni higgye a világ.

Ezt jövendőlte az én kedves Lukánusom, imígy énekelvén:

... *Ferrique potestas*

Confundet ius omne manu, scelerique nefando Nomen erit virtus!

(L. I. Phars. V. 666.)

Magánosságomból, Pünkösöd havának 4-dik napján 1782.

Barcsay kapitánynak

... *Heu quantum mentes dominatur in aequas*

Iusta Venus! dubium trepidumque ad proelia, Magne,

Te quoque fecit amor: quod nolles stare sub ictu

Fortunae, quo mundus erat, Romanaque fata,

Conjux sola fuit.

LUCANUS in Phars. Lib. V. v. 727.

Venussal játszani Nimfák seregében

S gondját felejteni szerelem keblében,

Ritka egyesülés! - Nincsen ott csendesség,

Hol kint, fohászkodást szül a gyönyörűség.

Millyen nyugodalmat lelsz a tűz hevében,

Vagy reszkető szívnek kinos félelmében?

Pedig szerelemnek ezek gyermekei,

Kiket még követnek sok illy csemetei.

Hogy szálljak le tehát Páfos mezeibe,

Vagy amint kívántad, Hesper kertyeibe,

Hogy ott enyelegvén kis Pazitheával,

Felejtsem gondomat vett s adott csókjával.

Tekénts egy ifjura, kit a hiv természet

Édes érzésinek árja között nemzett,

Most láttya derülni élete hajnalát,

Érzi, de nem tudja még nevezni baját.

Nyughatatlan szive dobog, nyög, verődik,

Mindent imád, ami szemébe ötlődik.

Emez angyal, ugymond, amaz imádandó,
 Ez istenasszonynak látszik, bár halandó;
 Ennek szeme tetszik, amaz ajakával
 Hódított, másik karcsu s sugár derekával.
 Ölelni kívánná mindegyik szépségét,
 Mindegyik lobbantya tüzes gyermekségét.
 Mint midőn a lepke virágos mezőkön
 Szédeleg füveken, bokrokon, erdőkön,
 Kétségesen választ helyet a térségen,
 Majd völgyben tetszene, majd szilás hegységen.

Végre a szeretet rejtek cseléjével
 S sziveket hódító titkos erejével,
 Egyet rendel ezen ifjunak számára,
 Kinél boldogsága tanáljon tárgyára.
 Távol van innét is az igaz boldogság;
 Fájdalom, nem öröm a szívbéli rabság!
 Egy szépnek függeni pillantásaitól?...
 Ó fussunk szeretet illy ajándékítól!
 Mit használ olly öröm, hol szüntelen félünk?
 Hol kétségben esünk, hol ismét remélnünk?
 Szélvész ez barátom, nem pedig csendesség,
 Vidám szomorúság, kinos gyönyörűség!

Szólj, ezen ifjunak egész életében
 Van-é nyugodalma érzékeny szívében?
 Nem látom! - Bár volna olly áldott helyecske
 E roppant világba, vagy egy szegletecske,
 Hol aggódás nélkül lennének szerencsések,
 S hol fájdalom nélkül volnánk szerelmesek!
 Oda idéznék ősz Filemonoddal,
 Őtet Baucissával, téged Klorisoddal;
 Én szőke Kloémmal üzném gondjaimat,
 Majd eztet ölelvén, majd jó barátimat!

Ez, barátom, természeti festése a szerelemnek! - Lásd, hogy a poéták sem mondanak mindéig színt a valóság helyett! - Igaz ugyan, ha a szeretetét felvesszük tárggyul énekünknek, vagy ha egy gögösnek hizelkedni akarunk: érzékenységre gyullasztyuk a sziveket, és annyi szépet mondunk a szerelemről, hogy magunk se hisszük; de azok csak elmefuttatások, és a megcsalattatni kívánó emberi szívnek játécai - tapasztaltuk már mindketten a valóságot, kedves barátom! Mi magunk között kifesthetjük ennek

a szemfényvesztő indulatnak kelepcéit; lássák mások, ha test helyett árnyék után kapdoznak!...

Élj boldogul, és gyakorta való irásoddal bizonyítsd meg, hogy szereted azt, aki téged életénél inkább kedvel!

Remeteségemből, Sz. Jakab havának 17-dik napján 1782.

Barcsaynak

Szomszédodban kívánsz, Soprony vidékére,
Források partyára, erdők közepére,
Hol mennyei elméd érzékeny álmában
Cloemat olvadni látod fájdalomában.
Gyönyörű éjtszaka, melly ilyen képekkel
Játszik tünésiben a sebhedt szivekkel.
Ez is éltető szer! - Ez is orvosolás! -
Bátor fájdalomtól szerzett vigasztalás!
Kitanultam immár szívem titkaiból
Ezt a gyengeséget: hogy még fájdalomiból,
- Kik kétségben ejtik az érzékenységet -
Még onnan is gyakran szi gyönyörüséget.
Ez már nagy fortély a szent végzéseknek,
Kik ugy rendelték el sorsát embereknek,
Hogy ennek terhei el ne nyomják őket,
Kinoknak is adtak titkos örömöket.

Szomszédodban kívánsz, hogy Cloém lépésit,
Keresssem álmomban testetlen tünésit,
S nem találván sehol szőke kedvesemet,
Barátom, öledbe sirjam ki szívemet!
Azután te véled s Homerus tollával,
Lukánus tűzével, Gyöngyösi lantyával,
- Kárhoztatván Páfost! harcok mezejére
Repüljek, Caucasus puszta vidékére.
Onnan Áttilával, Árpád, s Balambérrel,
Szintannyi vitézzel, amennyi vezérrel,
Sok kevély koronák letapodt fényeken,
Vitéz nemzeteknek párázó véreken
Keresztül vezetvén dicső eleinket,
Mutassam meg nékik gazdag mezeinket.

Ó melly édes volna veled vándorlani,
Veled illy csudák közt Kárpátra szállani!
Hol, mint rég Éneás, egy szép dombocskáról
Szedte a jövendőt atya ajakáról,
Ugy látnánk meg mi is idők homályában,
Örök végzéseknék iszonyu titkában
Édes magyar hazánk száz viszontagságát,
Gyakor veszedelmit, rövid boldogságát.
Tudom, bajnokaink dicső templomában,
Borostyán koszoruk hives árnyékában
Feltanálnánk a te fényes eleidet,
Fejedelmi nevü s szívü véreidet.
Ekkor megdobbanna szived, s buzgóságod,
Tekéntvén mostani alacson rabságod,
Egy mélly sohajtássá változna! - Ó egek!
Vallyon mikor lesztek egyszer kegyesebbek?

Az ilyen multságai a szívnek és elmének, amely mértékben szomorítanának, szinte abba gyönyörködtetnének is; az észtl rövid utat tanál a vigasztalás a szivre. Ó melly édes volna veled így játszani, legkedvesebb barátom, olly helyeken, mellyeket tüzes elméd még szebbé tett, mint a természet minden ajándékaival tehetett volna! - De tudod hogy az ilyen boldogságokat a végzéseknék imádandó titkaitól kell várni! - Élj boldogul!

Elefánt, Szent Mihály havának 2-dik napján 1782.